

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**TÜRKİYE'DE TEKSTİL SEKTÖRÜNDE İSTİHDAMIN GELİŞTİRİLMESİ; DENİZLİ VE
KAYSERİ ÖRNEĞİ**

**YÜKSEK LİSANS
Nedim DOĞAN**

Anabilim Dalı : Tekstil Mühendisliği

Programı : Tekstil Mühendisliği

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Sema PALAMUTCU

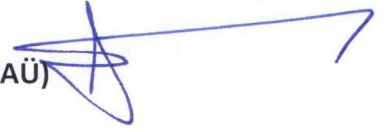
Ocak 2014

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Pamukkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü 111221008 nolu öğrencisi Nedim DOĞAN tarafından hazırlanan “**TÜRKİYE’DE TEKSTİL SEKTÖRÜNDE İSTİHDAMIN GELİŞTİRİLMESİ; DENİZLİ VE KAYSERİ ÖRNEĞİ**” başlıklı tez tarafımızdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı :
(Jüri Başkanı)

Doç. Dr. Sema PALAMUTCU (PAÜ)

Jüri Üyesi:

Doç. Dr. Kamil ORHAN (PAÜ)

Jüri Üyesi:

Doç. Dr. Nazire Deniz YILMAZ (PAÜ)

Pamukkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 19/02/2014 tarih ve 09/28... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Nuri KOLSUZ

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğine beyan ederim.

İmza

:

Öğrenci Adı Soyadı : Nedim DOĞAN

ÖNSÖZ

Ülkemizde istihdam açısından tarım sektöründen sonra en önemli ikinci büyük sektör olan Tekstil ve Hazır Giyim (THG) Sektörüdür. Ülkemizde istihdam olanakları ve ekonomik kazanç açılarından sürdürülebilir olması gereken bu sektörde, yetişmiş insan gücü en temel ihtiyaçtır. Ülkemizde nitelikli insan gücü eğitiminde milli eğitim, yüksek öğrenim başta olmak üzere halk eğitim kurumları, çeşitli devlet kurumlarındaki hizmet içi eğitimler ve sivil toplum kurumları faaliyet göstermektedir. THG sektörü için ihtiyaca uygun nitelikli insan gücü yetiştirilmesi görevini yürütmektedir. Bu kapsamda yetişkin eğitime yönelik yürütülen faaliyetler arasında İŞKUR ve Meslek Üstü Teknik Eğitim Merkezleri (METEM) çalışmaları en kapsamlı çalışmalardır.

Denizli ve Kayseri ölçeklerinde bu kapsamda yürütülen İŞKUR faaliyetleri analiz edilmiştir. Sektörün istihdam olanaklarının ve mevcut durumun belirlenmesi, olası fırsat ve tehditlerin ortaya konması sektörün insan gücü açısından güçlenmesinde önemli kazançlar sağlayacaktır. METEM'lerin kuruldukları bölgede THG sektörü için açtığı kurslar, verdiği staj programları, eğitim kadrosunun dağılımı incelenmiştir. Ayrıca ülkemizdeki en büyük sorunlardan birisi olarak karşımıza çıkan kadın işsizliği ele alınmış, bazı gelişmiş ülkelerle kıyaslanması ele alınmış ve buna çözüm olarak sunulabilecek esnek çalışma modeli hem işverenler hemde işçiler açısından ele alınmış ve bunun ilgili yapılan bir çalışma değerlendirilmiştir.

Çalışmada ortaya konan bulguların ülkemiz THG sektörüne fayda getirmesini diler; Denizli Ticaret Odası Genel Sekreter Yardımcısı Akay GÜNDOĞAN'a, çalışma arkadaşım Mesut GÜNEŞ'e, çalışmanın hazırlanmasında proje konumun saptanmasından şu zamana kadar gerçekleştirdiğim tüm çalışmalarımı titizlikle inceleyip bana yol gösteren değerli danışmanım Pamukkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tekstil Mühendisliği Anabilim Dalı Başkanı Doç Dr. Sema PALAMUTCU'ya ve her zaman bana destek olan aileme teşekkür ederim.

Ocak 2014

Nedim DOĞAN
(Tekstil Mühendisi)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	xii
ABSTRACT	xiii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1 Dünya THG Sektörünün Gelişimi.....	3
2.1.1 Dünya THG Sektörünün Mevcut Durumu ve Talep Yapısı.....	5
2.2 Türk Tekstil Sektörünün Gelişimi.....	7
2.2.1 Türk Tekstil Sektörü Mevcut Durumu ve Üretim Hacmi.....	9
2.2.2 Türk Tekstil Sektörü İç Pazar ve Tüketim Tahminleri.....	12
2.3 Denizli İle Kayseri İlinin Mevcut THG Sektörü Yapısı Karşılaştırması.....	13
2.4 Denizli THG Sektörünün Gelişimi.....	14
2.5 Kayseri THG Sektörünün Gelişimi.....	16
2.5.1 Alt Sektörlere Göre İşyerleri Dağılımı.....	17
2.5.2 Denizli THG Sektöründeki İstihdam.....	18
2.5.3 Denizli THG Sektöründe Çalışanların İstihdam Alanları ve Eğitim Durumları.....	18
2.5.4 THG Sektöründe Çalışan Kişi Sayısına Göre Denizli ve Kayseri'de İşyerlerinin İstihdamları.....	20
2.6 Türkiye'de THGSektörü İçin İşgücü Yetiştiren Kurumlar.....	23
2.6.1 Türkiye İş Kurumu (İŞKUR).....	23
2.6.1.1 İŞKUR'un Görevleri ve Faaliyetleri.....	24
2.6.1.2 İŞKUR'un Uyguladığı İstihdam Politikaları.....	25
2.6.2 Tekstil Sektörü İşletmeler Üstü Mesleki Eğitim Merkezleri (METEM).....	27
2.6.2.1 METEM İle İlgili Genel İstatistikler.....	28
2.6.2.2 Kayseri METEM'in Düzenlediği Kurslar.....	30
3. TÜRKİYE'DE TEKSTİL VE HAZIR GIYIM SEKTÖRÜ İSTİHDAM GELİŞTİRME ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ	34
3.1 Yöntem.....	34
3.2 Denizli ve Kayseri'de THG Sektörüne İŞKUR'un ve METEM'lerin Uyguladığı Politikalar.....	35
3.2.1 Denizli ve kayseri'deki THG Sektörünün İŞKUR'la Olan Bağlantısı.....	41
3.2.2 Denizli ve Kayseri'de 2012 Yılında İŞKUR'a Kayıtlı Olup Kapanmış Olan İşyerleri.....	43
3.2.3 Denizli ve Kayseri'de 2012 Yılında İŞKUR'a Yeni Kayıt Yaptıran İşyerleri Sayısı.....	44
3.2.4 Denizli ve Kayseri'de İstihdamını Arttıran THG Firmaları.....	45

3.2.5 Denizli ve Kayseri'de İstihdamını Azaltan THG Firmaları.....	47
3.2.6 Denizli ve Kayseri'de THG Sektöründeki Mesleklerin Genel Dağılımı.....	48
3.2.7 Denizli ve Kayseri'de Sektörlere Göre Açık İşler ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler.....	50
3.2.8 Denizli ve Kayseri'de THG Sektöründe İstihdamında Artış Beklenen Meslekler.....	55
3.2.9 Denizli ve Kayseri'de THG Sektöründe İstihdamında Azalış Beklenen Meslekler.....	57
4. TÜRKİYE'DE MEVCUT İSTİHDAM YAPISI, TEKSTİL VE HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	58
4.1 Türkiye'de İstihdam ve İşgücüne Katılma Oranı.....	58
4.1.1 Türkiye'de İşsizlik ve Kayıtdışı İstihdam.....	60
4.1.2 THG Sektöründe Kayıtdışı İstihdam.....	63
4.2 Dünya'daki Kadın İşgücünün Konumu.....	65
4.2.1 Türkiye'de Sektörel Bazda ve Ekonomik Faaliyete Kadın İstihdamı.....	66
4.2.2 Türk THG Sektöründe Çalışan Kadınların Durum.....	68
4.2.3 Türkiye'deki Kadın İşgücünün Diğer Ülkelerle Kıyaslanması.....	69
4.2.4 Gaziantep, Adıyaman ve Kilis İllerinin Kadın İşgücü Piyasasına Ait Veriler ve Kadınlara Yönelik Yapılan İşgücü Piyasası Araştırma Raporu.....	71
4.3 Esnek Çalışma Kavramı.....	74
4.3.1 Esnek Çalışma Çeşitleri ve Kadınların En Çok İstihdam Edildiği Esnek Çalışma Şekilleri.....	74
4.3.2 Esnek Çalışmanın İşverenler ve İşçiler Açısından Fayda ve Zararları.....	75
4.3.3 Esnek Çalışmanın Kadın İstihdamı, THG Sektörü Açısından Değerlendirilmesi.....	76
5. SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER.....	79
5.1 Sonuç.....	79
5.2 Değerlendirme.....	81
5.3 Öneriler.....	84
5.3.1 Türk THG Sektöründe Kayıtsız İşgücünü Azaltmak İçin İzlenmesi Gereken Politikalar.....	84
5.3.2 Türk THG Sektörünün Geleceği Açısından Temel Stratejiler.....	86
KAYNAKLAR.....	88
EKLER.....	90

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
DTO	: Dünya Ticaret Örgütü
EB	: Ekonomi Bakanlığı
GEKA	: Günet Ege Kalkınma Ajansı
GMKA	: Güney Marmara Kalkınma Ajansı
GSMH	: Gayri Safı Milli Hasıla
İAOSB	: İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi
İEP	: İşbaşı Eğitim Programı
İGİAD	: İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği
İİBK	: İş ve İşçi Bulma Kurumu
METEM	: Mesleki ve Teknik Merkezi
İMF	: Uluslararası Para Fonu
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
İTKİB	: İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
M.Ö	: Milattan Önce
İMEP	: İstihdam İçin Mesleki Eğitim Projesi
MÜSİAD	: Müstakil Sanayici İş Adamları Derneği
NAFTA	: Kuzey Atlantik Serbest Ticaret Antlaşması
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TGSD	: Türkiye Giyim Sanayicileri Derneği
THD	: Tüketici Hakları Derneği
THG	: Tekstil ve Hazır Giyim
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UGE	: Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi
UMEM	: Uzmanlaşmış Mesleki Eğitim Merkezi
UNIDO	: Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
İİMEK	: İl İstihdam Meslek Eğitim Toplantısı

TABLO LİSTESİ

Tablolar

2.2.1 :Tekstil ve Hammaddeleri ihracatının Genel İhracattaki Payı.....	9
2.5.1 :Denizli’deki Faaliyette Bulunan İşletmelerin Üretim Alanlarına Göre Dağılımı.....	17
2.5.2 :Denizli THG Sektörü Çalışanların Sektörlere Göre Dağılımı.....	18
2.5.3 :Denizli THG Sektöründe Çalışanların İstihdam Alanlarına Göre Dağılımı...19	
2.5.3.1:Denizli THG Sektöründe Çalışanların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı..19	
2.5.4 :Denizli’deki İşyerlerinin Kişi Sayısına Göre İstihdamları.....	20
2.5.4.1:Kayseri’deki İşyerlerinin Kişi Sayısına Göre İstihdamları.....	22
2.6.2.1 :METEM Okullarının 2012-2013 İstatistiki Verileri.....	29
2.6.2.2:METEM’lerdeki Meslek Öğretmenlerinin Dağılımı.....	29
2.6.2.3: METEM’lerdeki Usta Öğreticilerin Durumu.....	30
2.6.2.2.1 :Metem’de 2010 Yılında Açılan Kurslar.....	31
2.6.2.2.2:METEM’de 2010’daki Kursiyerlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı...32	
2.6.2.2.3:METEM’deki 2010’daki Kursiyerlerin Yaş Durumuna Göre Dağılımı...33	
3.2.1 :Denizli’de Düzenlenen Toplam Program Sayısı.....	36
3.2.2 :Kayseri’de Düzenlenen Toplam Program Sayısı.....	36
3.2.3 :2012’de Denizli’de Düzenlenen Mesleki Eğitim Kursları.....	37
3.2.4 : 2012’de Kayseri’de Düzenlenen Mesleki Eğitim Kursları.....	40
3.2.5 :Denizli THG Firmalarının İŞKUR’a Kayıt Durumları.....	41
3.2.6 :2012 İtibariyle Denizli THG Firmalarının İŞKUR’a Kayıt Olmalarına Göre Sayısı.....	42
3.2.7 :2012 İtibariyle Denizli THG Firmalarının İŞKUR’a Kayıt Olmalarına Göre Sayısı.....	42
3.2.8 :Kayseri’de Faaliyette Bulunan Tekstil Firmaları.....	43
3.2.1.1 :Denizli ve Kayseri’de 2012 Yılında Kapanan İŞKUR’a Bağlı İşyerleri....44	
3.2.3 :Denizli ve Kayseri’de 2012 Yılında İŞKUR’a Yeni Kayıt Olan İşyerleri....44	
3.2.4 :2011 Yılı İçerisinde Denizli’de İŞKUR’a Kayıtlı İşyerlerinde İstihdamı Arttıran İşyerleri Sayısı.....	46
3.2.5 :2011 Yılı İçerisinde Denizli’de İŞKUR’a Kayıtlı İşyerlerinde İstihdamı Azaltan İşyerleri Sayısı.....	47
3.2.6 : Denizli İşgücündeki Kuruma Kayıtlı Mesleklerin genel Dağılımı.....	48
3.2.6.1:Denizli’de İŞKUR’a Kayıtlı Mesleklerde 100’ün Üzerinde Çalışanlı Kayıtlı Olan Meslekler.....	49
3.2.6.2 : Kayseri’de İŞKUR’a Kayıtlı Mesleklerde 100’ün Üzerinde Çalışanlı Kayıtlı Olan Meslekler.....	50
3.2.7 :Denizli’de Sektörlere Göre ve İşyerlerinin Kişi Sayısına Göre Açık İşler.....	51
3.2.7.1: Denizli’de Sektördeki Mesleklere Göre Açık İşyerleri Sayısı.....	51
3.2.7.2: Kayseri’de Sektördeki Mesleklere Göre Açık İşyerleri Sayısı.....	52
3.2.7.3: Denizli’de THG Sektöründeki İhtiyaç Duyulan Meslekleri Dağılımı.....	53
3.2.7.4: Kayseri’de THG Sektöründeki İhtiyaç Duyulan Meslekleri Dağılımı.....	54
3.2.8 : Denizli’de THG Sektöründe İstihdamında Artış Beklenen Meslekler.....	55
3.2.8.1 : Kayseri’de THG Sektöründe İstihdamında Artış Beklenen Meslekler.....	56
3.2.9 : Denizli’de THG Sektöründe İstihdamında Azalış Beklenen Meslekler.....	57
4.1.1 :Kurumsal Olmayan Nüfusun İşgücü Durumu(15 Yaş Üzeri).....	58
4.1.2 :Kent-Kır ve Cinsiyet Ayrımında İşgücüne Katılma Oranı.....	59
4.1.3 :İşgücünün Eğitim Düzeyi.....	60

4.1.1.1:Yıllara Göre İşgücü Dağılımı.....	61
4.1.1.3:Türkiye’de kayıtdışı İstihdam Oranları.....	62
4.2.1 :Dünya Ölçeğinde İşgücüne Katılım Oranı (Genel ve Cinsiyete Göre).....	66
4.2.2 :Dünya Ölçeğinde İstihdam Oranı.....	66
4.2.1.1:Türkiye’de İstihdam Edilmiş Kadın ve Erkek İşgücünün Sektörlere Göre Dağılımı.....	67
4.2.2 :Sigorta Durumlarına Göre Kadın İstihdamının Sektörlere Göre Dağılımı....	69
4.2.3.1 :Yıllar İtibariyle Bazı Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde, Avrupa Birliği Ülkelerinde ve Türkiye’de Kadın İşgücünün İstihdama Katılım Oranı.....	70
4.2.3.2 :Türkiye’de ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre 15-65 Yaş Arası Çalışma Oranı.....	71
4.2.4.1 :TRC 1 Bölgesine Kurumsal Olmayan Nüfusun Yıllara Göre İşgücü Durumu.....	72
4.2.4.2 :TRC 1 Bölgesinin Eğitim Durumuna Göre İstihdamı (2010).....	72
4.2.4.3 :TRC 1 Geniş Yaş Grubuna Göre İstihdam (2010).....	73

ŞEKİL LİSTESİ

Şekiller

2.6.1 : Türkiye İş Kurumu Organizasyon Şeması.....	24
2.6.1.2 : İŞKUR'un Uygulduğu İstihdam Politikaları.....	24

GRAFİK LİSTESİ

Grafikler

2.1	: Dünya’da Başlıca THG İhracatçıları.....	6
2.2.1	: Yıllar itibariyle Tekstil Dış Ticareti.....	11
2.2.2	:Yıllar İtibariyle Hazır Giyim Dış Ticareti.....	13

ÖZET

TÜRKİYE’DE TEKSTİL SEKTÖRÜNDE İSTİHDAMIN GELİŞTİRİLMESİ; DENİZLİ VE KAYSERİ ÖRNEĞİ

Tekstil ve hazır giyim (THG) sektörü sanayi, ülkelerin ekonomik kalkınma sürecinde önemli rol oynayan bir sanayi dalıdır. Birçok gelişmiş ülke sanayileşme sürecinde ilk olarak THG sektöründe faaliyette bulunmuştur. Türk THG sektörü ekonomimizin lider sektörlerinden birisi olup, son 10 yılda ihracat gelirleri ile toplam ülke ihracat gelirlerinin yaklaşık %25’ini karşılamaktadır. 2012 yılında sektörde yaklaşık 2 milyon kişi çalışmakta olup, kadın istihdamında ve toplam istihdamda Türkiye’nin en fazla istihdam yaratan sektörüdür.

Kalifiye eleman eksikliği ülkemizin son yıllarda karşılaştığı ve kalıcı çözümler üretilmesi gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorun özellikle emek yoğun bir sektör olan THG sektöründe hem istihdam kayıplarının önlenmesi hemde sektöre yeni eleman temini için üzerinde durulması gereken bir konudur.

Bu çalışmada, THG sanayisi genel olarak, üretim, tüketim, ihracat ve ithalat verileri ile ele alınmıştır. Türk THG sektöründe istihdam ile ilgili kadın istihdamı ve esnek çalışma konuları incelenmiştir. Denizli’de ve Kayseri’de THG işletmelerinin İŞKUR’la olan bağlantısı, temininde güçlük çekilen meslek grupları, İŞKUR tarafından THG sektörü için açılan mesleki eğitim kursları incelenmiştir. Ayrıca METEM’lerin tekstil sektöründeki kalifiye eleman temini için düzenlediği mesleki eğitim kursları ve METEM’lerin öğretici kadroları araştırılmıştır. Son olarak THG sektörünün ülkemizde gelişerek varlığını sürdürülebilmesinin ön koşulları dikkate alınarak sektörün geleceği açısından yapılabilecek faaliyetler ile ilgili öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tekstil ve Hazır Giyim Sektörü, Mesleki Eğitim, Kadın İstihdamı, İŞKUR, METEM.

SUMMARY

IMPROVEMENT OF HUMAN RESOURCES IN TEXTILE AND APPAREL SECTOR IN TURKEY, CASE STUDY OF DENIZLI AND KAYSERI

Textile and apparel industry plays an important role in the period of countries' economic development. Most of the improved countries had passed through intensive textile and apparel sector employment during their improving decades. Turkish textile and apparel industry is one of the leader branch of the economy, has been maintaining about 25 % of the annual export income for the last ten years. Nearly 2 million people are employed that the number represents the most highest employment ratio after agricultural employment numbers of Turkey.

Provision of the sectoral employment requirements should be studied carefully for the sustainable and improved occurrence of the textile and apparel sector.

In this study, the history of the textile and apparel industry has been reviewed concerning current, import – export abilities and employment capabilities. Sector based human resource training programs that are carried out by governmental (İŞKUR-Turkish Labour Organisation) and non governmental (METEM-Vocational and technical training center) programs are surveyed for the case of Denizli and Kayseri where textile and apparel sector and the related sector are intensively exist. Adding the intensive analysis about the official training activities that had been going on in Denizli and Kayseri, woman employment, informal employment and flexible employment matters are reviewed in the sector. Requirements for the sustainable occurrence and improvement of the sector in Turkey are discussed and suggestions are summarized.

Key Words: Textile and Apparel Industry, Vocational Training, Woman Employment, İŞKUR, METEM

1. GİRİŞ

Tekstil ve hazır giyim (THG) sektörü özellikle gelişmekte olan ülkelerin ekonomik kalkınma sürecinde ve sanayileşme sürecindeki ilk sektördür. İster gelişmiş olsun, ister gelişmekte olan ülkeler olsun, THG sektörü sağladığı istihdam olanakları, katma değer ve uluslararası ticaretteki ağırlığı sebebiyle ekonomik kalkınmada önemli bir role sahiptir.

Türk THG sektörü, ekonomik kalkınma sürecinde Türkiye ekonomisinin en önemli kilometre taşlarından olmuştur. Anadolu topraklarında antik çağlardan günümüze kadar köklü geçmişi olan tekstil sanayinin tarihi antik çağda başlamakta; Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde de devam etmektedir. Geçmiş dönemlerde basit dokumacılık, iplik eğirme, halı kilim imalatı gibi temel düzeydeki tekstil faaliyetleri yapılırken, günümüzde imalat ve tasarım ölçeğinde modern anlamda THG faaliyetleri yürütülmektedir.

Günümüzde gelinen noktada üretimde, ihracatta, ekonomik değer yaratmada ve istihdamda en önde gelen sektörlerden birisi olma özelliğini korumaktadır. Son yıllarda Türk THG sektörünün ihracat rakamları, otomotiv gibi sektörlerin gerisinde kalmıştır. Ancak THG sektörü halen ülkemiz ekonomisi içinde en yüksek dış ticaret fazlası veren sektör konumundadır [1]. Sektör ülkemizde istihdamın arttırılmasına, işsizliğin azalmasına, kadın istihdamı arttırılmasına ve toplumun refah düzeyine katkılarıyla, Türkiye'deki diğer sektörleri olumlu yönde etkilemektedir.

Türk THG sektörü şu anda olgunluk dönemine girmiş işçilik maliyetleri geçmiş dönemlerdeki avantajlı seviyelerden uzaklaşmaya başlamıştır. Dolayısıyla sektör daha düşük işgücü maliyeti olan Uzakdoğu ülkelerine doğru hareket etmektedir. Bu geçiş döneminin iyi yönlendirilmesi, makine, işgücü ve bilgi birikimi ile elde edilen deneyim ve alt yapının doğru kanalize edilmesi sektörün ülkemizdeki devamlılığının sağlayacak, geleceğini etkileyecek; küreselleşen şartlara uyum sağlanmasına yardımcı olacaktır.

Bu çalışmada öncelikle Dünya’da ve Türkiye’de THG sanayinin gelişimi, ihracat ve ithalat verileri, sektörün yapısal durumu ve ülkemizde sektörün bölgelere göre dağılımlı analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir. Çalışmada ayrıntılı olarak Denizli THG sektörünün ve Kayseri için tekstil ile ilgili en güçlü sektörü olan mobilya sektörünün mevcut potansiyeli, ilgili firmaların İŞKUR’la olan bağlantıları, İŞKUR’un sektöre yönelik güçlendirme ve iyileştirme amaçlı destek programları ve İŞKUR’un çalışanlara yönelik faaliyetlerine değinilmiştir.

Çalışmanın ana hattı olarak Türkiye’de, Denizli ve Kayseri’deki kayıtsız işgücü, tekstil sektöründeki kayıtsız işgücü, Denizli ve Kayseri’deki THG firmalarının özelinde incelenmiştir. Kayseri’de için yapılan incelemede mobilya sektörü başlığı altında sınıflandırılmakta olan tekstil üretim faaliyetleri ile ilgili veriler dikkate alınmıştır. Mobilya sektöründe kullanılan tekstil materyalleri Denizli THG sektörüne benzer olarak iplik, dokuma, boyama ve terbiye işletmelerinden oluşmaktadır. Ayrıca METEM okulları hakkında genel bilgiler, THG sektörü için verilen mesleki eğitim kursları, stajlar ve iş başı eğitim eğitimleri incelenmiştir.

Sonuç olarak Denizli ve Kayseri’deki THG sektöründe mevcut olan kalifiye eleman sorununun çözümüne yardımcı olabilecek İŞKUR ve METEM faaliyetlerinin neler olabileceği THG sektöründe halen ihtiyaç duyulan iş eşitleri, temininde güçlük çekilen meslek grupları, istihdamında artış ve azalış beklenen meslek grupları hakkında değerlendirmeler yapılmıştır. Ülkemizdeki kadın istihdamı, THG sektöründeki kadın istihdamı genel olarak değerlendirilmiş, alternatif çözüm yolu olarak esnek çalışma modeli araştırılmış ve THG sektöründe esnek çalışma konusunda bilgi verilmiştir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1 Dünya'daki Tekstil ve Hazır Giyim Sektörü

M.Ö 12000'li yıllarda ilk tekstil kalıntılarına rastlanmıştır. İplik yapımı, dokuma ve dikiş gibi teknikler MÖ. 5.000 yıllarından beri uygulanmaktadır [2]. Çin'in yüzyıllar boyunca tek ipek üreticisi olmasının da etkisiyle hammadde, halı, kilim ve kumaş üretiminde Çin ile beraber diğer bazı doğu ülkeleri binlerce yıl boyunca tekstil sektöründe üstün durumlarını sürdürmüşlerdir.

Tekstilin bir sanayi kolu olarak ortaya çıkması ise sanayi devrimi ile beraber İngiltere'de başlamıştır. 18. Yüzyılın ikinci yarısında mekanik iplik eğirme yöntemleri geliştirilmiştir. Toplumsal ve ekonomik önemine rağmen iplik üretimi tarih öncesi dönemlerden Ortaçağ'a kadar çok büyük bir yenilik veya gelişme göstermemiştir. Evlerde öreke veya çırkıklar kullanılarak iplik eğilmesi, basit düzeneklerle dokuma yüzey oluşturulması işlemi uzun yıllar boyunca zanaat olarak sürdürülmüştür. Leonardo Vinci'nin icadı (1490) olan mekiğin kullanımı, mekanik olarak eğirme sistemlerinin geliştirilmesi ile tekstilde makinalaşma dönemi ve endüstrileşme süreci başlamıştır [2].

Ticari kullanımı olan ilk mekanik dokuma tezgahı İngiliz din adamı Edward Cartwright tarafından 1785'de gerçekleştirilmiş ve patenti alınmıştır. Sonraki dönemlerde üretim tekniklerindeki gelişmelere paralel olarak sırasıyla su, buhar ve elektrik ile çalışan tesisler ve makineler yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Tekstil sektöründeki önemli devrimlerden birisi de üretilen kumaşları hızlı ve güvenilir bir şekilde birleştirme işlemi mümkün kılan dikiş makinasının 1790 yılında Thomas Saint tarafından icadıdır. Başlangıçta gerçek anlamda kullanım imkanı bulunamamış olan dikiş makinasının gerçek anlamda kullanımına ancak 1830 yılında başlanabilmiştir [3].

Daha sonra desen tekniği ve moda endüstrisinin de önem kazanmaya başlamasına paralel olarak Fransa, ABD ve İtalya sektörde öncü ülkeler arasında girmeyi başarmıştır. 1900'lerin başlarında yapay liflerin geliştirilmeye başlanması, tekstil kimyası ve tekstil makinesi alanlarındaki çeşitli gelişmeler paralelinde THG sanayi gelişimini günümüze kadar hızla sürdürmüştür [4].

THG sektörünün 21.yy.'da halen pek çok gelişmekte olan ülke ekonomisi için önemini devam ettirdiği görülmektedir. Sektörün emek yoğun yapısı istihdam olanakları yaratmakta ve gelişmekte olan ülke ekonomilerine önemli katkı sağlamaktadır [4].

THG sektörüne dünya genelindeki gelecek tahminlerine bakıldığında; bu alanda dünya tekstil ticareti ve rekabetinin artmaya devam edeceği, hazır giyim üretim sektörünün işgücü maliyetlerinin düşük olduğu ülkelere kayacağı öngörülmektedir. Dünya ülkeleri arasında bloklar içi (AB, NAFTA, Uzakdoğu) tercihli ticaret giderek daha fazla ağırlık kazanmakta; bu sonucunda da bloklar arası ticaret artmakta ve özellikle bloklar dışında kalan ekonomilerde yeni ve büyük boyutlu bir rekabet engeli ortaya çıkmaktadır. Gelişmiş ülkeler tekstil üretiminde söz sahibi olmayı sürdürürken, hazır giyim sektörü ise işgücü maliyetlerinin düşük olduğu ülkelerde yaygınlaşmaya devam etmektedir [4].

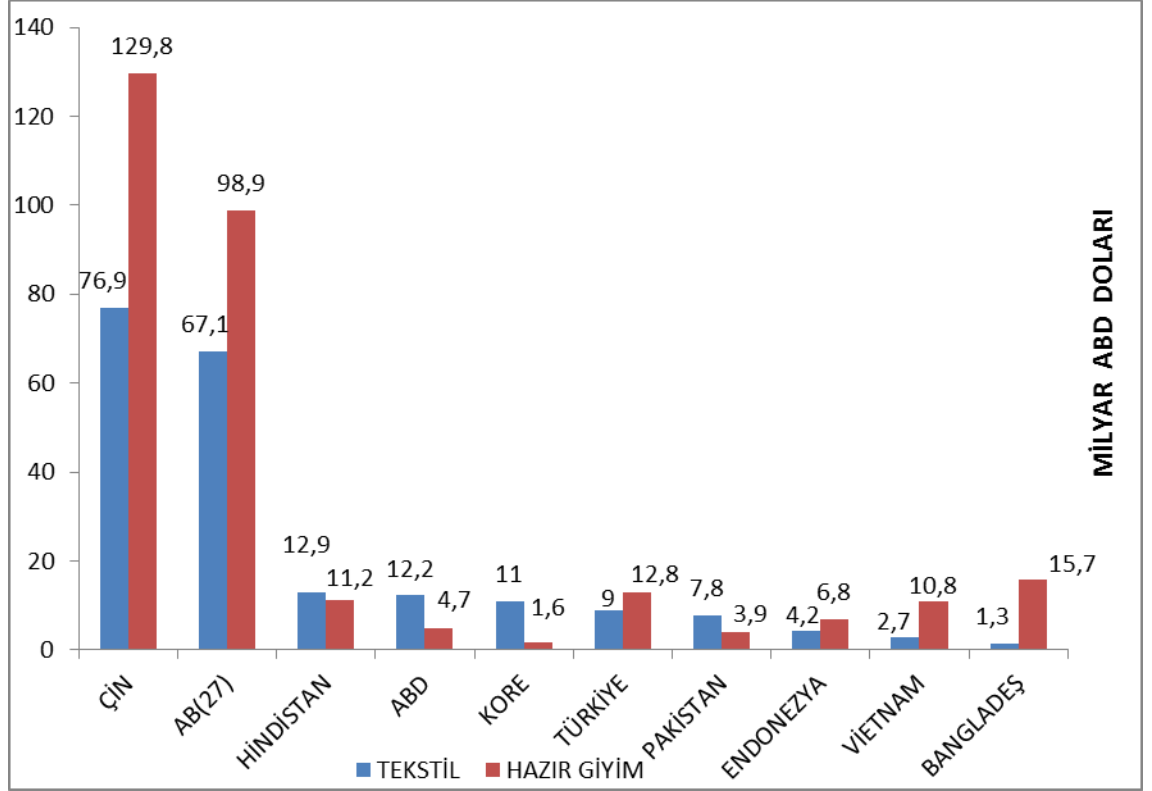
Tekstil ve konfeksiyon ticaretinde giderek artan uluslararası rekabet nedeniyle, sahip oldukları pazar paylarını korumak isteyen gelişmiş ülkeler, yeni kapasite artışı yaratmaksızın sahip oldukları makine parkurlarını ve üretim süreçlerini modernize etmeye yönelmektedir. Gelişmiş ülkelede yapılan yatırımlarla üretim verimliliği artışı, katma değeri yüksek ürünlere yönelme ve Ar-Ge faaliyetlerine yönelme eğilimi görülmektedir. Gelişmiş ülkelerdeki THG sektörleri ayrıca teknik tekstil, bio-tekstil, eko-tekstil gibi birim fiyatı ve katma değeri daha yüksek ürünlerle ürün yelpazelerini genişleterek, pahalı işgücüne rağmen sektörde rekabet edebilirliklerini sürdürmektedirler.

Dünya THG ticaretine bakıldığında son 40 yılda yaklaşık 60 kat büyüme olduğu görülmektedir [5]. DTÖ'nün verilerine göre 2009 yılında yaklaşık 526 milyar dolar olan dünya THG sektörü ihracatı 2010 yılında 602 milyar dolara yükselmiş ve THG sektörünün dünya mal ticaretindeki payı %4,1 olarak gerçekleşmiştir. Dünya tekstil ticareti, ihracat yapısına baktığımızda 2009 yılında bir önceki yıla kıyasla %16 oranında azalarak 210 milyar düzeyinde, 2010 yılında %19 oranında artarak 251 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Dünya hazır giyim ticaretinin ihracat yapısına baktığımızda 2009 yılında %13'lük azalışla 316 milyar dolarlık, 2010 yılında %11'lik artışla 351 milyar dolarlık iş hacmi gerçekleştirilmiştir. 2010 yılı dünya hazır giyim ihracatının %80'i gelişmiş ülkelere yapılan sevkiyat ile gerçekleştirilmiştir [5].

Ticaret hacmi bakımından en yoğun THG ticareti Asya ülkelerinde gerçekleşmektedir. Bunun en büyük sebebi Çin'in Asya kıtasında yer almasıdır. Çin'in 2010 yılı tekstil ihracatı 77 milyar dolar, hazır giyim ihracatı ise 130 milyar dolar olarak rapor edilmiştir. Çin'in dünya tekstil ihracatı 2000 yılında %10 olan payını 2010 yılı sonunda %31'e, hazır giyim ihracatında 2000 yılında %18,3 olan payını 2010 yılında %37'ye yükseltmiş olması THG sektöründe giderek artan Çin hakimiyetini ortaya koymaktadır. Dünya THG ticaretinde Çin ve AB ülkelerinin ardından üçüncü sırada yer alan Hindistan ise 2010 yılında bu alandaki ihracatını %40 oranında arttırmıştır [5].

Dünya tekstil ve hazır giyim ticaretine etki eden en önemli olay 2001 yılında Çin'in DTÖ'ye 143.cü ülke olarak katılımıdır. Dünya pamuk tüketimi 2010 yılında 25.349 milyon ton iken, 2011 yılında 26.017 milyon tona ulaşmıştır. Bu artışın %87'si Çin'den kaynaklanmıştır. Çin'in DTÖ'ye katılımı resmi olarak 1,5 milyar, gayri resmi olarak 2,3 milyar nüfuslu Çin pazarını da dünyaya açmıştır [6].

Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü (UNIDO) 2010 verilerine göre Dünya'da; 13,5 milyon kişi tekstil sektörü, 13 milyon kişi hazır giyim sektörü tarafından istihdam edilmekte, toplamda 26,5 milyon kişi THG sektöründe çalışmaktadır [6].

Grafik 2.1: Dünyada Başlıca THG İhracatçıları (2008) [8]

Grafik 2.1’de görüldüğü üzere Dünya’da en çok THG ihracatı gerçekleştiren ülke toplamda 206,7 milyar dolarla Çin’dir. Türkiye’nin durumu incelendiğinde 2008 rakamları ile tekstil ihracatı 9 milyar dolar, hazır giyim ihracatı 12,8 milyar dolar olmak üzere dünyada 6. sırada yer almaktadır.

Dünya THG ticaret hacminde hakimiyet belirli ülke ve bölgelere aittir. DTÖ verilerine göre, Dünya THG pazarında AB, toplam pazar ihtiyacının %30’unu tek başına sağlamakta ve toplam ticaretin %31’ini karşılamaktadır. Ardından %24 ile Çin, %11,4 ile Hong-Kong gelmektedir. Türkiye %3,9 ile dünya pazarında dördüncü sırada yer almaktadır. ABD, Hindistan, Pakistan, Meksika, ihracatçı ülke sıralamasında sırasıyla 5. 6. 7. ve 8. sıralarda yer almaktadır [7].

Dünya genelinde THG sanayinin talep yapısına bakıldığında, beslenme ve barınma ihtiyaçlarının artan oranları karşısında giyimin aile harcamaları içindeki payının giderek azaldığı görülmektedir. Tüketiciler daha kaliteli ürünü daha ucuza talep etme eğilimindedirler. Ailelerin hazır giyim harcamaları 1970 yılında toplam bütçe içinde %9 iken, günümüzde %5-6 oranına düşmüştür. Bu eğilimin devam edeceği tahmin edilmektedir. Kişisel eşya satın alımı için ayrılan süre gittikçe düşmektedir. ABD’de alışverişe ayrılan zaman son 15 yıl içinde 12 saatten 4 saate

düşmüştür [3]. ABD için verilen bu bilginin ülkemizde de özellikle büyük şehirler için geçerli olduğu izlenimi mevcuttur. Giyim eşyalarının alışverişlerinde süre kısalmasının nedenleri, alışveriş merkezlerinin artması, istenilen ürüne kolay ulaşım, telefon ve internet alışverişlerinin artışları en önemli faktörler olarak sayılmaktadır. Ürün fiyatı, tüketiciler için gün geçtikçe önemli bir unsur haline gelmektedir. Tüketiciler kaliteye önem vermekte ve harcadıkları paranın karşılığını almak istemektedirler. Suni ve sentetik lifler teknik performansları, rahatlıkları, bakım kolaylıkları gibi özellikleriyle tüketiciler tarafından gün geçtikçe tercih edilmektedir.

Dünya hazır giyim sektörü ticaret hacminin gelişimi büyük ölçüde gelişmiş ülkelerin ithalat miktarları ile belirlenmektedir. İthalat miktarının belirleyicileri olarak da tüketim harcamaları, üretimdeki daralma ile Dünya ticaretindeki serbestleşme ve geçici kota uygulamaları olarak sıralanabilmektedir. Dünya THG sektöründe genel tüketim, ihracat, ithalat ve üretim gelişmeleri ile bu faktörlerin piyasa yapıcı ülkeler ile tedarikçi ülkeler arasındaki dağılımı, Dünya hazır giyim sektöründeki küresel dengeyi ortaya çıkarmaktadır.

2.2 Türk THG Sektörünün Gelişimi

Birçok gelişmekte olan ülke için imalat sanayileri gerek ihracat gelirleri gerekse istihdam potansiyelleri nedeni ile itici güç olarak kabul edilmektedir. THG sektörü emek yoğun özelliği ve yüksek teknoloji gerektirmiyor olması nedenleri ile ülkemizde de serbestleşmenin ilk yıllarından başlayarak ekonomik gelişmenin itici gücü olarak gelişmiştir. 1980'lerden itibaren THG sektörü ülkemizde de gittikçe büyüyerek ülke ekonomisindeki konumunu güçlendirmiştir. Bu süreçte, 1980-2000 döneminde THG sanayi yıllık %20.5 büyüme ile ülkenin en büyük ihracatçı imalat sanayi haline gelmiştir [8].

Ülkemizde THG sektöründe, 2012 yılı Şubat ayı SGK verilerine göre 826.999 kişinin çalıştığı rapor edilmektedir [9]. Ancak fason üretim ve kayıt dışı çalışanların da eklenmesi ile sektörde 2 milyon kişi civarında bir çalışan olduğu tahmin edilmektedir. 2012 Türkiye ihracatı toplam olarak 151,9 milyar dolar olarak rapor edilmiş olup, bu ihracat içinde THG sektörü ihracatının 27 milyar 202 milyon dolar olduğu görülmüştür [9].

Anadolu'da dokumacılığın antik çağlardan bu yana yapıldığı bilinmektedir. Selçuklu ve Osmanlı Devletleri dönemlerinde de sanayinin tekstil üzerine dayalı

olarak gelişme gösterdiği bilinmektedir. Bu dönemde; pamuklu dokuma konusunda Denizli ve Tokat, ipekli ürünler konusunda da Bursa bölgesinde küçük işletmeler halinde üretim yapılmıştır. 1915 yılı verilerine göre Anadolu'daki sanayi işletmelerinin pek çoğunun dokuma tesisleri olduğu görülmektedir. Bu tarihlerde 22 kamu sanayi işletmesinin 18'i, 28 anonim şirketin 10'u, 214 özel sektör işyerinin 45'i ve toplam 264 sanayi işyerinin 73'ünün tekstil sanayinde faaliyet gösterdiği rapor edilmektedir [10].

Cumhuriyet döneminde 1933 yılında Sümerbank'ın kurulması, sektör için önemli bir adım olmuştur. Sümerbank'ta yetişen personel, edindikleri bilgiler ile kamu çalışmaları sonrasında ülkemizdeki özel sektör girişimlerinin gelişimine katkıda bulunmuştur. Sanayi yatırımlarında ve ilk Kalkınma Planları'nda tekstil sektörü öncelikli sanayi olarak yer almış ve Türkiye'nin önemli bir pamuk üreticisi olması nedeniyle de kalkınma pamuk temelli olarak gerçekleştirilmiştir [4].

1960'larda ülkemizde sanayileşme hareketinin başlamasının ardından 1970'lerde küresel THG sanayi gelişmiş ülkelere doğru hareket etmeye başlamıştır. Bu yıllarda sektörde teknolojinin kullanımı sayesinde, bilgi birikimi ve teknolojiye yatkınlık oluşmaya başlamıştır. 1980'lerde ihracata dayalı büyüme stratejileri oluşturulmasıyla ihracatta artış yaratılmıştır. 1990 yılına kadar sektör çeşitli şehirlerde gelişimine devam etmiş ve 1990 yılında %12,2'lik büyüme ile ülkemizde en hızlı büyüyen sektör konumuna gelmiştir. Böylelikle Türkiye 1970'lerde sadece ham pamuk ihraç ederken 1990'larda Avrupa'nın en büyük THG ihracatçısı konumuna gelmiştir [4].

Dünya Ticaret Örgütü tarafından 1995 yılında kabul edilen THG anlaşması gereği ticaret kotalarının kaldırılması 2005 yılında uygulanmaya başlamıştır. Bunun sonucu olarak uluslararası pazarlarda rekabetin arttığı yeni bir dönem başlamıştır. Bu dönemin Türk THG sektörü üzerinde önemli ve olumlu etkileri olmuştur. Bu döneme kadar düşük maliyetli ürünler bazında rekabet etmeye çalışan Türk THG sektörü geleneksel ve basit ürünlerle rekabet etmek yerine, yüksek katma değerli tekstil ürünleriyle ve hazır giyimde markalaşma yolunda ilerlemeye başlamıştır [11].

2000 yılında yaşanan ekonomik krizin sektörü olumsuz etkilemesine, ihracat rakamlarında düşüşe neden olmasına karşın; sektör, 2005 yılında dünyanın en büyük 4. hazır giyim tedarikçisi ve 11. tekstil tedarikçisi konumuna yükselmiştir. Dünya THG ihracatındaki payı ve aynı zamanda Türkiye toplam ihracatındaki payı

dolayısıyla sektör bugün ülkemizin temel sanayilerinden biri olarak kabul edilmektedir.

2.2.1 Türk THG Sektörü Mevcut Durumu ve Üretim Hacmi

Ülkemiz Dünya tekstil ithalatında 2011 verilerine göre, hazır giyim ihracatımızdaki artışa bağlı olarak ithalatta artarak Dünya’da ithalatta 6’ncı sırada yer almıştır. Hazır giyim ithalatında %0,8’lik artışla dünyada 10’uncu büyük ithalatçı konumunda yer almıştır. Havlu konusunda ise dünyada ilk üç tedarikçiden biri olan Türk THG sektörü ev tekstilinde dünya ticaretinde % 4,5’lik paya sahiptir.

Avrupa'ya hazır giyim ihracatında Çin'den sonra en büyük tedarikçi olan sektör, 2011 yılı kayıtlarına göre hazır giyimde ihracatın beşte birini AB ülkelerine yapmaktadır. THG sektörü ülkemiz GSYH değerinin %10’unundan fazlasını sağlamaktadır [11].

Tablo 2.2.1: Tekstil ve Hammaddeleri İhracatının Genel İhracat İçindeki Payı [12]

Genel İhracat Performansı İçinde Tekstil ve Hammaddeleri İhracatı			
*Birim: 1000 ABD Doları			
	*2011 Ocak-Haziran	*2012 Ocak-Haziran	Değişim %
Türkiye Genel İhracatı	65.587.883	72.986.237	11,3
Tekstil ve Hammaddeleri İhracatı	4.095.819	3.928.491	-4,1
Tekstil ve Hammaddeleri İhracatının Payı %			
Sanayi İhracatı	55.443.473	58.015.199	4,6
Tekstil ve Hammaddeler İhracatının Sanayi İhracatındaki Payı %	7,4	6,8	-8,1

Tablo 2.2.1’e göre, 2011-2012 yılları arasında Türkiye genel ihracatı içerisinde, tekstil ve hammaddeleri ihracatı %4,1 değişerek 4.09 milyar dolardan, 3.9 milyar dolara gerilemiştir. 2012 yılının Ocak-Haziran döneminde Türkiye’den 3,9 milyar dolar değerinde tekstil ihracatı yapılmıştır. 2011 yılının aynı dönemleri ele alındığında ihracat %4,1 oranında azalmıştır. Tekstil ihracatının genel ihracattaki

payı 2011 yılının Ocak-Haziran'da %6,2 iken 2012'de %5,4 seviyesine gerilemiştir. Bu göstergelerden dolayı Türkiye'nin sanayi ürünleri ihracatı içerisindeki payı da %7,4 düzeyinden %6,8'e gerilemiştir[11].

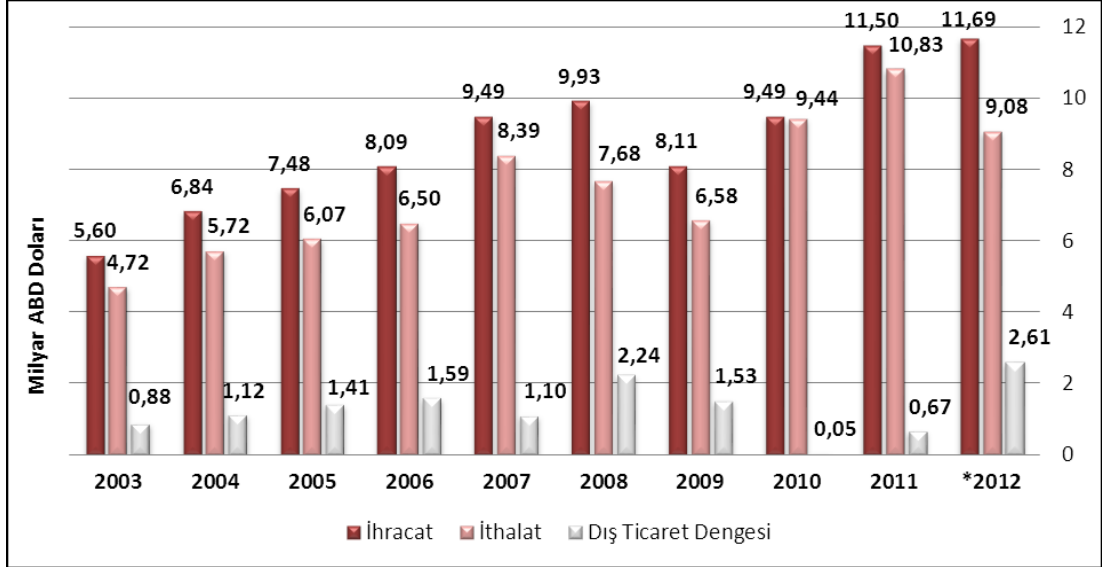
Türkiye'nin tekstil ihracatının yaklaşık yarısını gerçekleştirdiği AB ülkelerinde ekonomik kriz, Türkiye'nin tekstil ihracatını da olumsuz etkilemiştir. 2011 yılının ilk altı aylık döneminde Türkiye'de pamuk fiyatları 7,99 TL/kg'a kadar çıkmış ve sonrasında 2012 yılının aynı döneminde %50 azalışla 3,47 TL/kg'a kadar düşmüştür. Bu düşüslere bağlı olarak mamül birim fiyatlarında gerilemeler meydana gelmiş ve bunun bir sonucu olarak da toplam ihracat değerinde ABD doları bazında azalma ortaya çıkmıştır.

2012 yılının Ocak-Haziran döneminde tekstil ihracatı değer bazında %4,1 azalırken üretim miktarı olarak %14,2 oranında artmıştır. [11].

Ülkemizde THG sektöründeki altyapı incelendiğinde üretimin yaklaşık %75'inin on yaşından daha genç makine ve teçhizatla gerçekleştirildiği öngörülmektedir. Üretim kapasitesi açısından Türkiye, kurulu kapasite iş sayısı itibariyle dünya'da altıncı, rotor sayısında ise dördüncü sıradadır ve iş sayısında dünya kapasitesinin %3,4'üne, rotor sayısında ise %5,5'ine sahiptir.

Ülkemiz dokuma ve örgü kumaş üretiminde, eski model mekikli tezgahlar dikkate alınmasa dahi, kurulu dokuma kapasitesi açısından AB toplamının %25'i kapasitesindedir. Avrupa'daki en büyük yuvarlak örme kapasitesi ülkemizde bulunmaktadır. Mevcut kumaş işleme (terbiye) kapasitesi, kurulu ham bez üretim kapasitesini (dokuma + örgü) rahatlıkla işleyecek seviyededir [10].

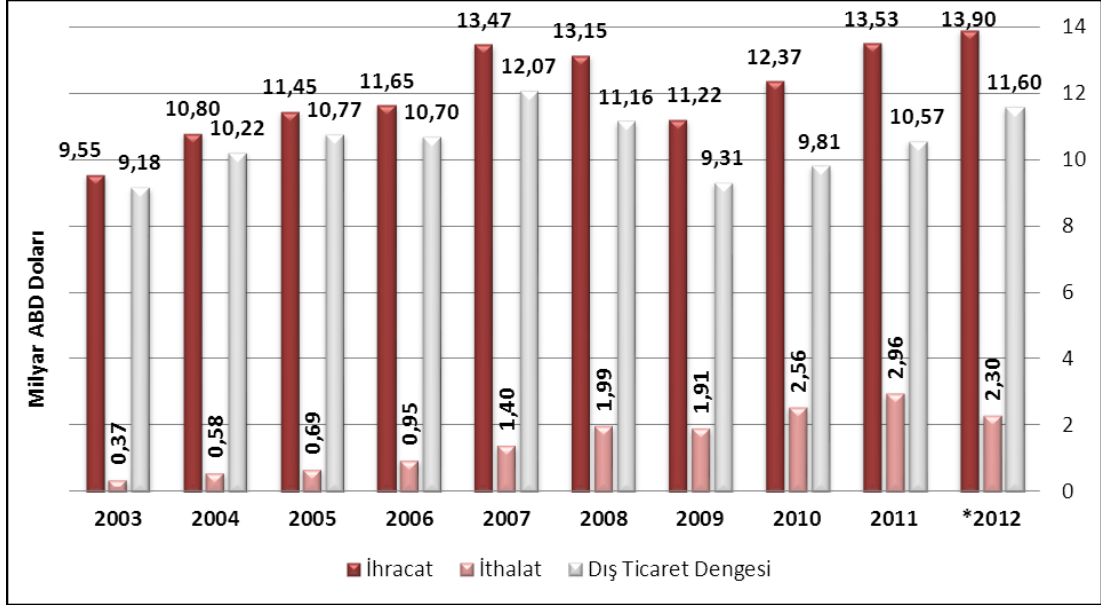
Ülkemiz Dünya organik pamuk üretiminde %40'lık bir pazar payına sahip olup, bu alanda önemli rekabet avantajına sahiptir.

Grafik 2.2.1 Yıllar İtibarıyla Tekstil Dış Ticareti [12]

Grafik 2.2.1'deki verilere göre, 2010 yılı sonrasındaki tekstil dış ticaretini ele alacak olursak, 2010 yılında ihracat 9,49 milyar dolar ve o yılın dış ticaret fazlası 0,05 milyar dolardır. 2011 yılı için ihracat 11,50 milyar dolar seviyesine ve dış ticaret fazlası da 0,67 milyar dolara çıkmıştır. 2012 yılı içinde ihracat 11,69 milyar dolar seviyelerinde öngörülmüş ve dış ticaret fazlası da 2,61 milyar dolar olarak gerçekleşeceği öngörülmüştür. Yıllar geçtikçe dış ticaret fazlası vermesinin en önemli sebebi ithalatın her yıl azalması ve tekstildeki hammadde olarak dışarıya bağımlılığımızın azalması gösterilebilir.

2012 yılında hazır giyim ihracatında en büyük ihracat kalemi 3 milyar dolarla örülmüş fanila, tişört ve iç giyimde gerçekleşmektedir. Bunun dışında 1 milyar doların üzerinde ihracatın yapıldığı diğer hazır giyim ürünleri arasında bayan/erkek/çocuk pantolon, tulum ve şort; örülmüş kazak, süveter, hırka, yelekler ile külotlu, kısa-uzun çoraplar ve soketler yer almaktadır. İthalatta ise bayan/erkek/çocuk dış giyim (pardösü gibi), örülmüş ve örülmemiş eldiven, papyon, kravat, şal gibi giyim aksesuarları, örülmemiş sütyen, korse ve kuşaklar ön plana çıkmaktadır [12].

Grafik 2.2.2- Yıllar İtibariyle Hazır Giyim Dış Ticareti [12]

Grafik 2.2.2'deki verilere göre hazır giyim dış ticaretini değerlendirecek olursak 2010, 2011 ve 2012 yıllarındaki ihracat rakamları sırasıyla 12,37 milyar dolar, 13,53 milyar dolar ve 13,90 milyar dolardır. İhracatın giderek artmasına rağmen ithalatta her yıl artmaktadır. Dış ticaret fazlası olarak son 3 yıldaki rakamlar birbirlerine çok yakın değerlerdir. Bunu sebebi hazır giyim ürünlerinde ihracatımız artarken, ihracatı arttıran her bir kalemden ithalatında artmasından kaynaklanmaktadır. Ancak THG sektörü bir bütün olarak değerlendirildiğinde ülke ekonomisi için dış ticaret fazlası veren sektör olması ve toplam istihdam içindeki katkısı nedenleri ile önemli bir konuma sahiptir.

2.2.2 Türk THG Sektörü İç Pazar ve Tüketim Tahminleri

Türk hazır giyim sektörünün büyüme ve gelişme sürecinde ihracat ve dış pazarlar belirleyici olmuştur. Dışa açık ekonomik büyüme sürecine geçildiği 1980'li yıllardan itibaren hazır giyim sektörünün ihracatı ve ihracata dayalı gelişimi ekonomik büyüme ve gelişmenin de itici gücü olmuştur. Bu nedenle hazır giyim sektörünün ihracat performansı ile döviz kazandırma kapasitesi ekonomi ve sektör açısından daha önemli olmuştur. Hazır giyim sektöründe ihracat aynı önemini hem kendi için hem de ekonomi için korumaktadır. Bununla birlikte hazır giyim sektörünün iç tüketime yönelik kapasitesi de önem taşımaktadır. Özellikle ekonomik gelişme ile birlikte kişisel gelirlerin artışı, giyim bir ihtiyaç olmaktan çıkıp bir moda tüketimi haline dönüşmesi, perakende pazarının gelişimi ve markalaşma ile

tüketici beğeni ve tercihlerindeki gelişmeler ve son olarak iç pazara artan sayıda yabancı marka ve ürünlerin girişi ile birlikte hazır giyim iç pazarı da dinamik bir yapıya kavuşmuştur. Bu nedenle Türk ekonomisindeki gelişme, kişisel gelirler ve harcamalardaki artış öngörülerini, satın alma gücündeki genişleme, tüketici alışkanlıklarındaki değişim, perakende alanında yaşanmaya başlanan hızlı gelişmeler ve organize hazır giyim pazarlarındaki genişleme eğilimleri çerçevesinde iç pazar, Türk hazır giyim sektörü için en az ihracat kadar önemli hale gelmektedir [11].

Bu önemi belirleyen ve arttıran iki önemli unsur bulunmaktadır. Bu unsurların ilki iç pazarda hazır giyim harcamaları için büyüme öngörülerini, ikincisi ise iç pazarda giderek genişleyen yabancı ürünler ve yabancı rekabetidir. Dolayısıyla 2015 yılına kadar olan dönemde iç pazardaki gelişmeler, en az ihracat ve dış pazarlar kadar hazır giyim sektörü için de belirleyici olacaktır. Hazır giyim sektörünün iç pazar ve tüketim tahminleri konusunda yapılan çalışmalar sonucu, kentleşme ve demografik nitelikler nedeni ile hane halkı tüketim harcamalarının GSMH içindeki payının değişmeyeceği ve yüzde 70 olacağı, hazır giyim harcamalarının özel nihai tüketim harcamaları içindeki payının ise sınırlı ölçüde azalacağı (kişi başı gelir arttıkça diğer harcamalar daha hızlı genişler) varsayımlarına bağlı olarak 2005 yılında cari fiyatlarla 14.15 milyar dolar olan hazır giyim harcamalarının 2010 yılında 19 milyar dolar, 2015 yılında ise 24.7 milyar dolara çıkacağı öngörülmektedir [8].

Nüfus artışına rağmen, kişi başına hazır giyim harcamaları 2005 yılında 196 dolar iken, 2010 yılında 246 dolara, 2015 yılında ise 303 dolara ulaşacağı öngörülmektedir [13].

2.3 Denizli İle Kayseri İlleri Mevcut THG Sektörü Yapılarının Karşılaştırılması

Denizli ve Kayseri ülkemizde THG sektörünün yoğunlaştığı ve geçmişten gelen bir tekstil kültürünün olduğu iki şehrimizdir. Sektörel yapı yakından incelendiğinde bazı farklılıklar olduğu da görülmektedir.

Denizli’de tekstil sektöründe üretim faaliyetlerinde özellikle dokuma, konfeksiyon süreçleri yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır. Pamuklu kumaşlar, havlu, nevresim takımları, ham ve boyalı bezler alanında ihtisaslaşan Denizli ülkemizde bu alandaki en önemli merkezler arasındadır. THG sektörel faaliyetlerinin il ekonomisi içindeki payı, ülke ekonomisi içindeki payından çok daha fazladır.

Böylelikle THG, ihracatta ve istihdamdaki büyük payı ile ilin lokomotif sektörü olmayı sürdürmektedir. Denizli, çevresindeki gelişmiş illere oranla nispeten az gelişmiş olmasına rağmen tekstil sektöründe ürün bazında uzmanlaşarak gelişmiş, dünya pazarlarına açılabilmiştir. Ancak işgücü verimliliğinin Türkiye ortalamasının altında olması sektörün potansiyel getirisini düşürmektedir [14].

Kayseri tekstil sektöründen ziyade mobilya imalatında ön plana çıkmaktadır. Tekstil sektörünün il ekonomik faaliyetleri içindeki etkinliği ve yoğunluğu Kayseri’de Denizli’ye göre daha düşük olmasına Kayseri’de gerçekleştirilen tekstil imalat faaliyetleri il ekonomisinde önemli bir büyüklüktedir. Ülkemizde mobilya üretim sektöründe en fazla istihdam sağlayan üç firma Kayseri’de faaliyetlerini sürdürmektedir [15].

2.4 Denizli THG Sektörünün Gelişimi

Tekstil imalatı ve satışı Denizli ve yöresindeki ekonomik yapı içinde geçmişten günümüze kadar ilk sırada yer almıştır. İl içinde tüm sektörler içinde sahip olduğu %30’luk istihdam ve %50’ik ihracat paylarına bakıldığında bu önemini yöre için gelecekte de sürdüreceği öngörülmektedir [16].

Denizli yöresinde antik çağlarda yünlü dokumacılık faaliyetlerinin ticari boyutlarda yürütüldüğü, dokuma için gerekli yün lifinin Collossai ve Laodikeia’da yetişen koyunlardan temin edildiği yönünde bulgular mevcuttur. Yağmura karşı dayanıklı kumaşlar olarak dokunmakta olan yünlü dokumalar yanında boyacılık, keçecilik ve halı imalatıyla ilgili faaliyetlere de rastlanılmaktadır. Antik çağlardan sonrasında geleneksel dokumacılık pamuklu dokuma imlatları ile devam etmiştir. Denizli yöresinde pamuklu dokumalar gerek Selçuklu ve Beylikler gerekse Osmanlı Devleti’nin kuruluş yıllarında da etkin olarak devam etmiştir. [16].

Denizli’de 18.Yüzyıl sonlarında dokumacılık faaliyetlerinin yalnızca yöresel ihtiyacı değil, İzmir ve Siroz üzerinden ihraç edilerek bölgesel ihtiyaca cevap verdiği görülmektedir [16]. 19. yüzyılın sonlarında şehir Batı Anadolu’nun en canlı kumaş üretim merkez olup; Denizli şehrinde, 190 tezgâh, yılda 69.000 top kumaş üretildiği rapor edilmiştir. Denizli’nin dokumacılıktaki şöhreti, Kadıköy (Babadağ) ve Buldan isimli iki kasabasının üretimine dayanmakta ve bu yerleşim bölgeleri dışında diğer bazı yerleşimlerde de üretilen döşemelik ve elbiselik, altın işlemeli ipek kumaşlar ile gerçekleşmektedir [16]. 20. Yüzyıl başlarında Kadıköy ve Buldan’da kumaş üretimi

artmıştır. Babadağ'da yaklaşık 800 tezgahta üstlük, bez, kuşak ve alaca dan 300.000 toptan fazla üretim gerçekleştirilmiştir. Buldan'ın bilhassa yatak ve masa örtüleri yapmakta kullanılan pamuklu-ipekli kumaşıyla tanındığı ifade edilmektedir.

Osmanlı İmparatorluğunun son döneminde Denizli ve yakın çevresinde dokumacılığın oldukça gelişmiş olduğu görülmekle beraber üretimin genellikle basit tezgahlaral aile içi imalat şeklinde yapıldığı belgelenmektedir. Atölye şeklinde ücretli eleman çalıştırılması genellikle yabancı uyruklular tarafından işletilen küçük sanayi tesisleirnde rastlanılmıştır [16].

Cumhuriyet kurulmasından sonar yapılan incelemelerde 1923-1929 yılları arasında, Denizli'de toplam 1581 adet küçük üretim yerleri olduğu ve bu üretim yerlerinin %26,8'i dokuma kumaş üretmekte olduğu rapor edilmiştir. iyordu. Bu yedi yıllık dönemde pamuklu dokuma ve pamuk ipliği ithalatının toplam ülke ithalatın %30'unu oluşturmakta olduğu belgelenmiştir.

Dünyada yaşanan büyük ekonomik kriz (1929) Denizli'de farklı ekonomik politika yönelilmesine yol açmıştır. Bu süreçte alınan bazı tedbirler Denizli'de dokuma üretiminin ev tipinden atölye tipine geçişine bir başlangıç oluşturmuştur.

Ev tipi üretimden atölye tipi üretime geçiş 1940-1950 yılları arasında, yaygınlaşmıştır. Ancak 1941 yılında alınan bir kararla tüccarların faaliyetleri yasaklanarak hammadde Sümerbank'da toplanmış ve buradan kurulan birlikler aracılığıyla üreticiye ulaştırılmaya çalışılmış ve pamuk ipliği üretiminin ve ithalatın sınırlı olmasından dolayı dokumacının talebinin ancak %30'u bu şekilde karşılanabilmiştir. Bu da atölyelerin ölçeğinin büyümesini yavaşlatmıştır.

İşletme tipi üretime geçiş 1950'li yıllarda hızlanmıştır.

Denizli'de tekstilin sanayileşme özelliği kazanmaya başladığı ilk önemli değişim süreci ise 1960'lı yıllarda yaşanmıştır. Ülkede elektriğin özellikle kentlerde yaygınlaşmasıyla elektrikle çalışan motorlu tezgahların kullanılmasına başlanmıştır. Artan kapasite için gerekli olan iplik ve dolayısıyla pamuk ihtiyacını karşılamak için çirçir fabrikası kurulmuştur.

Sermaya temini sıkıntısı nedeni ile iplik alımında güçlük yaşanmaya başlanması 1970'li yıllarda enflasyonun artmaya başlamasıyla ortaya çıkmıştır. 1973 yılında üçüncü beş yıllık kalkınma planı kabul edilerek sanayileşmeyi hızlandırmak için öncelikli bölgeler belirlenmiştir. Denizli bu bölgelerden biri olarak ele alınmış,

böylece Denizli’de yatırımlar arttırılmıştır. Bu yıllarda dokumacılık daha çok fason üretim özelliğinde olup, imalatçılar örgütlenme ve pazarlamada uzmanlaşmaya başlamışlardır.

İhracat işlemlerinin il içinde yapılmaya başlanması 1985 yılından sonraki dönemde başlamıştır. 1990’lı yıllarda üretimde tam otomatik ve bilgisayarlı yüksek ve kaliteli üretim yapan makinalara geçiş gerçekleşmeye başlamıştır. Konfeksiyon, boya-baskı ve iplik gibi dokuma dışındaki tekstil sanayinde de üretim yapan firmalar yaygınlaşmıştır. Orta ve büyük ölçekli işletmelerin sayısı artmaya başlamıştır. Bununla birlikte ihracatın getirdiği yüksek kar marjları yeni tekstil firmalarının üretime katılmasını sağlamıştır.

Yüksek karlılık oranları ile çalışılan yıllardan sonar 2000’li yıllarda ülke ve dünya çapındaki ekonomik krizler ve değişen küresel tekstil sektörü yapısı Denizli THG sektöründe de hissedilmiştir. Ülke genelinde küresel kriz ve Çin’in DTÖ’ne dahil edilmesi sonucunda karşılaşılan olumsuzluklardan dolayı tekstil sektörü rekabet edebilirlik açısından önemli güçlükler yaşamaktadır. Güney Ege Bölgesi’nde tekstil üretimi ve ihracatı alanında en önemli paya sahip Denizli ilindeki tekstil sanayi de özellikle bu olumsuzluklardan çok fazla etkilenmiştir. Sektörün yaşadığı olumsuzluk istihdama ve bu sektörle doğrudan ya da dolaylı olarak, ayrıca ekonomik bağlantısı olan diğer tüm sektörler yansımıştır [16].

2.5 Kayseri THG Sektörünün Gelişimi

Kayseri ilinin tekstil geçmişi ev tipi halı – kilim dokumacılık faaliyetlerine dayanmaktadır. Sektör olarak tanımlanabilecek sanayi faaliyetleri gerçek anlamda 1950’lerde Hacılar ilçesinde kumaş dokumacılığı olarak başlamış, teknolojinin de gelişmesiyle halı kilim dokumacılığı ile devam etmiştir. Özellikle 1980’lerden sonra gerçekleşen yoğun mobilya üretim faaliyetleri beraberinde tekstil sektörünün de güçlenmesini sağlamış ve mevcut tekstil sektöründe sürekli kapasite arttırımı yapılmasını gerektirmiştir. Türkiye'nin en büyük Organize Sanayi Bölgesine sahip olan Kayseri, ülkemizde mobilya sektörünün lideri durumundadır. Koltuk-kanepeler ve yatak ihracatının ve Türkiye'deki üretimin yaklaşık %70'i Kayseri'ye kurulu bulunan yaklaşık 2000 firma tarafından gerçekleştirilmektedir. Türkiye'nin 20 büyük mobilya üreticisinin 11 tanesi Kayseri'de üretim faaliyetlerini sürdürmektedir. Kanepeler, koltuk

ve yatakla başlamış ve son yıllarda gelen talebe yönelik olarak panel mobilya (yatak odası, yemek odası, genç odası, bebek ürünleri ve ahşap aksesuarlar) üretimine de geçilmiş olan Kayseri mobilya sektörü özellikle döşemelik, perde, yatak yüzü kumaşı, üretimi olmak üzere, iplik, dokuma, terbiye ve dikiş süreçlerinde faaliyet göstermekte olan önemli büyüklükte tekstil ve konfeksiyon istihdamı gerçekleştirmektedir. Kayseri’de kurulu olan mevcut sektör iç piyasa için önemli bir üretim üssü olmasının yanında aynı zamanda Ortadoğu ve Arap ülkelerine olan göreceli yakınlığı nedeniyle önemli bir ihracatçı konumundadır. Kayseri Organize Sanayi Bölgesinin % 60’ı mobilya üreten fabrikalardan oluşmaktadır [17].

2.5.1 Denizli’de Tekstil ve Hazır Giyim Sektöründe Alt Sektörlere Göre İşyeri Dağılımı

Denizli’deki tekstil sektörü incelendiğinde çok farklı sektörel alt guruplar görülmektedir. Denizli THG sanayi küçüklü büyüklü işletmelerin oluşturduğu bir sanayi olup, işletmeler içerisinde çok küçük firmalar olduğu gibi köklü firmalar da bulunmaktadır. Üretimnin ağırlığı dokuma üzerine olmakla beraber genellikle havlu dokumaya yönelmiş bir yapı bulunmaktadır. Ayrıca dokuma sektörü öncesinde yarı mamül olarak ve sonrasında da bitim işlemleri, konfeksiyon işlemleri, pazarlama işlemleri yapılması amacıyla uygun olarak entegre bir tekstil üretim süreci bulunmaktadır.

Tablo 2.5.1: Denizli’de Faaliyette Bulunan İşletmelerin Üretim Alanlarına Göre Dağılımı [13]

Faaliyet İçerisinde Bulundurduğu Üretim Alanlarına Göre	İşyeri Sayısı
Çırçır	3
İplik İşletmesi	11
Dokuma İşletmesi	217
Örme İşletmesi	37
Boya-Terbiye-Baskı İşletmesi	28
Dar Dokuma İşletmesi	6
Konfeksiyon İşletmesi	125
Teknik Tekstil İşletmesi	2
Genel Toplam	429

Tablo 2.5.1’ de görüleceği üzere, Denizli’de THG sektöründe faaliyette bulunan firmaların sayıları 2012 yılında yapılan çalışmaya göre 429 olarak belirlenmiştir. Firma faaliyet alanları incelendiğinde dokuma ve konfeksiyon işletme sayısının en çok olduğu; teknik tekstil ve çırçır alanında faaliyet gösteren firmaların ise en az sayıda oldukları görülmüştür [13].

2.5.2 Denizli THG Sektöründe İstihdam

İŞKUR tarafından 2011 yılında yapılan çalışma sonuçlarına göre Denizli THG sektöründe çalışan toplam kişi sayısı 29.735 olarak belirlenmiştir. Denizli’de toplam çalışan olarak belirlenen 65.723 çalışan içinde bu oran yaklaşık % 45 olup, THG sektörünün şehir ekonomisi için son derece önemli olduğunu göstermektedir. (Tablo 2.5.2)

Tablo 2.5.2:Denizli THG Sektöründe Çalışanların Sektörlere Göre Dağılımı [18]

Sektör Adı	İşyeri Sayısı	Erkek	Kadın	Toplam
Tekstil ve Tekstil Ürünleri İmalatı	399	15979	13756	29735
Denizli İçin Genel Toplam	1453	44408	21315	65723

Aynı çalışma verilerine göre 2011 yılında Denizli genelindeki tüm sektörler içerisinde faaliyet gösteren 1453 işyerinden 399 tanesinin tekstil sektörüne yönelik faaliyet göstermekte olduğu belirlenmiştir. Denizli’de toplam çalışan 65 723 kişilik nüfus içinde erkek çalışanların sayısı 44 408; kadın çalışanların sayısı ise 21 315 olarak belirlenmiştir. Tüm çalışan nüfus içinde kadın çalışan oranı yaklaşık % 32 iken, THG sektöründe kadın çalışan oranının yaklaşık % 46 olduğu görülmektedir. Denizli ilinin mevcut sektörel yapısı açısından THG sektörünün insan gücü yapısının güçlendirilmesi, işsizlikle mücadele ve istihdamın artırılması şehir ekonomisi için ve ayrıca ihracat katkısı dikkate alındığında da ülke ekonomisi için son derece önemlidir [18].

2.5.3 Denizli’de THG Sektöründe Çalışanların İstihdam Alanları ve Eğitim Durumları

Denizli THG sektöründe çalışanların dağılımı ile ilgili veriler incelendiğinde 2012 yılında sektörde çalışan kişi sayısının 23.609 olduğu belirlenmiştir [16]. Raporda çalışanların iş tanımlarına göre guruplamaları yapılmış olup veriler Tablo 2.3.3’de yer almaktadır.

Tablo 2.5.3: Denizli THG Sektöründe Çalışanların İstihdam Alanlarına Göre Dağılımı [16]

İstihdam Alanları	Çalışan sayısı	Toplam içindeki oran,
Arge-Tasarım	101	~ % 0,4
Destek (Depo, Ulaşım, Paketleme, vb.)	1.346	~ % 6
İnsan Kaynakları	165	~ % 0,6
Muhasebe-Finans	674	~ % 3
Planlama	345	~ % 1,4
Satış Pazarlama	603	~ % 2,5
Üretim	19.835	~ % 86,0
Genel Toplam	23.609	~ % 100

Denizli THG sektöründe en yüksek istihdamın %86 oranı ile üretim faaliyetlerinde yer aldığı görülmektedir. Bu alanı sırasıyla % 6 ile destek faaliyetler bölümü ve %3 ile muhasebe- finans bölümünün izlediği belirlenmiştir. Ar-Ge ve tasarım faaliyetlerinde çalışan kişi oranı en düşük seviyede olup % 0,4 olarak rapor edilmiştir [18]. Bu durum sektörün ürün çeşitliliği ve gelecek vizyonu açılarının dikkatle irdelenmesi gereken bir konu olarak değerlendirilmelidir.

Tablo 2.5.3.1: Denizli THG Sektöründe Çalışanları Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı [16]

Eğitim Durumu	Çalışan sayısı	Toplam içindeki oran
Diplomasız	78	~ %0,3
İlköğretim	16685	~ % 72
Lisans	956	~ % 4,2
Lise	4831	~ % 21
Ön Lisans	503	~ % 2,2
Teknik Öğretmen	5	~ % 0,0
Yüksek Lisans	11	~ % 0,0
Doktora	0	~ % 0,0
Genel Toplam	23609	~ % 99,9

Tablo 2.5.3.1’de Denizli THG sektöründe istihdam edilenlerin eğitim durumlarına ait veriler yer almaktadır. En yüksek orandaki eğitim seviyesi % 72 ile İlköğretim olarak belirlenmiştir. Sonraki ağırlıklı eğitim seviyelerinin ise % 21 ile Lise ve % 4 ile Lisans mezunları olduğu görülmüştür. Teknik öğretmen ve yüksek lisans eğitilmiş çalışanlar oransal olarak çok küçük olduğundan oransal değerlendirmede yer almamıştır. Denizli THG sektöründe Doktora seviyesinde eğitim almış herhangi bir eleman bulunmamaktadır [16]. Özellikle araştırma – geliştirme alanında istihdam edilmesi gereken doktora seviyesinde eğitim görmüş araştırmacıların tekstil sektöründe yer almaması geleceğe yönelik yeni ürünlerin geliştirilmesi bakımından önemli bir risk olarak değerlendirilmelidir. Denizli THG sektöründe yüksek lisans seviyesinde eğitilmiş çalışanın sadece 11 olması da ayrıca değerlendirilmelidir.

2.5.4 THG Sektöründe Çalışan Kişi Sayısına Göre Denizli ve Kayseri İşyerlerinin İstihdamları

Tablo 2.5.4.: Denizli’deki İşyerlerinin Kişi Sayısına Göre İstihdamları [19]

Sektör Adı	Toplam İstihdam				1-9 arası istihdam sağlayan işyeri sayısı				10 ve üzeri sayıda istihdam sağlayan işyeri sayısı			
	İşyeri	Erkek	Kadın	Toplam	İşyeri	Erkek	Kadın	Toplam	İşyeri	Erkek	Kadın	Toplam
Tekstil ve Tekstil Ürünleri İmalatı	399	15.979	13.758	29.735	62	191	139	330	337	15.788	13.617	29.405
Genel Toplam	1.453	44.408	21.315	65.723	343	1.070	482	1.552	1.100	43.338	20.833	64.171

Tablo 2.5.4’e göre, Denizli genelinde 1-9 kişi arasında eleman çalıştıran 343 işyerinde toplamda 1.552 çalışan bulunmaktadır. Toplam 343 işyerinde istihdam edilen erkek çalışan sayısının 1.070, kadın çalışan sayısının ise 482 olduğu belirlenmiştir. THG sektöründe faaliyet gösteren toplam 62 işyerinde ise erkek çalışan sayısının 191, kadın çalışan sayısının ise 139 olduğu belirlenmiştir. On kişiden daha az sayıda istihdam sağlayan THG işletmeleri içinde kadın istihdamının

oranı yaklaşık % 42 olup, bu oran tüm firmalardaki yaklaşık % 31 oranından fazladır.

Denizli genelinde on kişiden fazla eleman çalıştıran 1.100 işyerinde toplamda 64.171 çalışan bulunmaktadır. Toplam 1.100 işyerinde istihdam edilen erkek çalışan sayısının 43.338, kadın çalışan sayısının ise 20.883 olduğu belirlenmiştir. THG sektöründe faaliyet gösteren toplam 337 işyerinde ise erkek çalışan sayısının 15.788, kadın çalışan sayısının ise 13.617 olduğu belirlenmiştir. On kişiden daha fazla sayıda istihdam sağlayan THG işletmeleri içinde kadın istihdamının oranı yaklaşık % 46 olup, bu oran tüm firmalardaki yaklaşık % 32 oranından fazladır.

THG sektöründe kadın istihdamının yüksek olmasının nedeni konfeksiyon üretim faaliyetlerinde kadın istihdamının son derece yüksek olmasıdır.

İstihdam sayısı on kişi ve üzeri olan işyerleri İŞKUR kayıtlarının oluşmasında son derece önemlidir. Bu işyerleri aylık düzenli olarak işgücü çizelgeleri doldurmakta ve çalışanlarını meslek sınıflandırmalarıyla beraber İŞKUR'a bildirmektedir. Böylece toplam Türkiye'deki sigortalı kişi sayısı, istihdamında güçlük çekilen meslekler, karşılanmasında sorun yaşanılmayan meslekler, Türkiye genelindeki meslek dağılımını, istihdamı azalan veya artan meslekler düzenli olarak takip edilebilmektedir.

Tablo 2.5.4'de elli kişi ve üzeri sayıda eleman çalıştıran işyerleri ayrı bir sütunda değerlendirilmemiştir. Ancak bu değerlendirme zorunlu engelli istihdam sayısının belirlenmesi sürecinde son derece önemlidir. Engelli çalışan sayısının belirlenmesi THG sektörü için yetiştirilecek engelli sayısının belirlenmesi, bu alanda yapılacak olan kurs faaliyetlerinin planlanmasında yararlanılacak bilgiler olarak önemlidir.

Tablo 2.5.4.1: Kayseri’deki’deki İşyerlerinin Kişi Sayısına Göre İstihdamları [19]

Sektör Adı	Toplam İstihdam				1-9 arası istihdam sağlayan işyeri sayısı				10 ve üzeri sayıda istihdam sağlayan işyeri sayısı			
	İşyeri sayısı	Erkek	Kadın	Toplam	İşyeri sayısı	Erkek	Kadın	Toplam	İşyeri sayısı	Erkek	Kadın	Toplam
Tekstil ve Tekstil Ürünleri İmalatı	76	7.252	828	8.080	16	53	20	73	60	7.199	808	8.007
Genel Toplam	1.385	69.085	11.087	80.172	305	1.211	247	1.458	1.080	67.884	10.840	78.714

Tablo 2.5.4.1’e göre, Kayseri’de yapılan işgücü araştırma raporunda toplamda 1.385 işyerinde 80.172 çalışan olduğu görülmektedir. 1.385 işyeri içinde 76 işyerinin THG sektöründe faaliyet gösteren firmalar olduğu ve bu işyerlerinin toplamda 8.080 kişilik istihdama sahip olduğu görülmektedir. Denizli genelindeki istihdam 65.723 iken Kayseri’deki istihdam 80.172’dir, Denizli’deki THG sektöründeki 29.735 kişilik istihdama karşılık Kayseri’deki tekstil ve mobilya sektöründeki 8.080 kişilik istihdam olduğu görülmektedir [19].

Kayseri’deki 1-9 çalışan sayısı arasında istihdam sağlayan 16 işyerinde toplam 73 kişilik istihdam sağlanmaktadır. Kayseri genelinde THG kapsamındaki firmaların sayısı 305 olup, buralarda gerçekleşen istihdamın 1.458 kişi olduğu görülmektedir. Tekstil sektöründe on ve üzerinde eleman çalıştıran 60 işyeri bulunmaktadır. Kayseri genelinde on ve üzerinde eleman çalıştıran 1.080 işyeri içinde THG sektöründe faaliyet gösteren firma sayısı 60 firmadır. Kayseri genelinde on ve üzerinde eleman çalıştıran firmaların toplamında gerçekleşen istihdam 78.714 olarak rapor edilmiş olup, bu istihdam içinde THG sektörü istihdamı toplam olarak 8.007’dir. Kayseri ilinde gerçekleşen toplam istihdam içinde kadın istihdamının oranı, Denizli’de gerçekleşen kadın istihdam oranlarına göre oldukça düşük seviyededir.

2.6 Türkiye’de THG Sektörü İçin İşgücü Yetiştiren Kurumlar

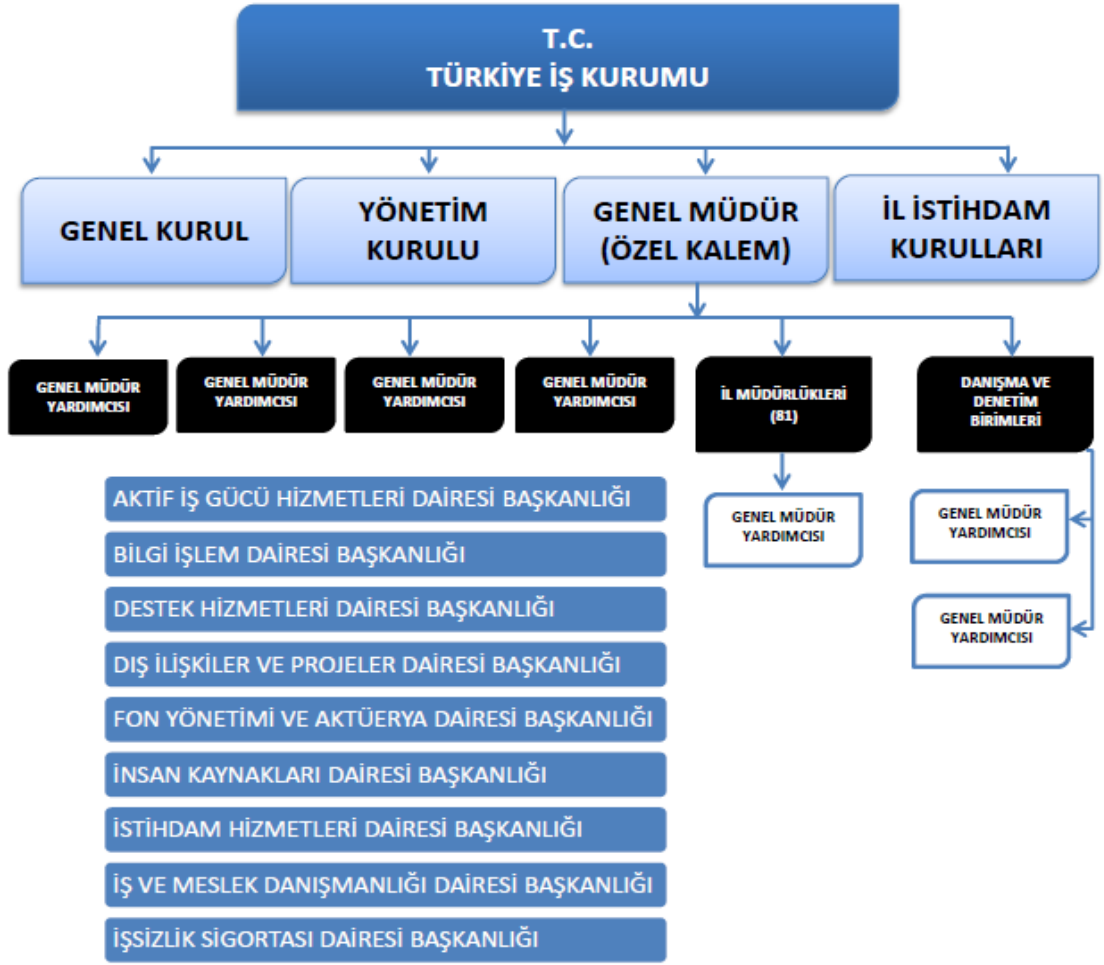
Ülkemizde THG sektörüne yönelik insan gücü yetiştirilmesi amacı ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Teknik ve Meslek liselerinin ilgili bölümleri, YÖK’e bağlı yüksek öğrenim kurumlarının önlisans, lisans ve lisansüstü eğitim –öğretim programları bulunmaktadır. Ülkemiz tekstil ve hazır giyim sektörüne yönelik mesleki eğitim verilen bu kurumlar dışında yetişkin eğitime, toplumun dezavantajlı guruplarının eğitimine yönelik çeşitli meslek edindirme kurs ve programları düzenlenmektedir.

Ülkemizde istihdam olanakları açısından en önemli sektörler arasında olan THG sektöründe yetişmiş insan gücü son derece önemli olup, sürekli olarak desteklenmesi ve güncel ihtiyaçlara göre yapılandırılması gerekmektedir. Bu amaçlara uygun olarak ülkemizde İŞKUR ve METEM önemli faaliyetler yapmaktadır.

2.6.1 Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)

Ülkemizde kamu istihdam hizmetlerine ilişkin ilk yasal düzenleme, ilk iş yasamız olan 1936 tarihli 3008 sayılı İş Kanunudur. Ancak söz konusu kanun çeşitli nedenlerle hayata geçirilememiş olduğundan 1939 yılında 3612 sayılı kanun ile yenilenmiş ve konu ile ilgili yasa tasarısının iki yıl içinde TBMM’ne sunulması planlanmıştır. Bu ikinci çalışma takviminde de araya II. Dünya Savaşının da girmesiyle gecikme ortaya çıkmış ve 21 Ocak 1946 tarihinde 4837 sayılı kanun ile kamu istihdam hizmetlerini vermek üzere İş ve İşçi Bulma Kurumu (İİBK) kurulmuştur [20].

İş ve İşçi Bulma Kurumu’nu daha sonra, gerek dünyada gerekse ülkemizde ki teknolojik alanda ve işgücü piyasasında meydana gelen gelişmeleri izleyebilecek, çağdaş iş kurumlarının üstlendiği görevleri yerine getirebilecek ve aktif işgücü programlarını uygulayabilecek bir yapıya kavuşturmak amacıyla, 4 Ekim 2000 tarih ve 617 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kapatılmış ve Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) kurulmuştur. Kurum yasal mevzuatına da 25 Haziran 2003’te 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile kuruluş yasası ile kavuşmuştur [20]. Şekil 2.6.1’de İŞKUR iş planı görülmektedir.

Şekil 2.6.1:Türkiye İş Kurumu organizasyon Şeması [20]

2.6.1.1 İŞKUR'un Görevleri ve Faaliyetleri

Türkiye İş Kurumu kısa adıyla İŞKUR, Türkiye'de gerek aktif, gerekse pasif işgücü piyasası politikalarını yürütmekle yükümlü kamu kuruluşudur. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren İŞKUR, yönetsel ve mali bakımdan özerktir. 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Yasası'na göre İŞKUR, istihdamın korunmasına, geliştirilmesine, yaygınlaştırılmasına ve işsizliğin önlenmesi faaliyetlerine yardımcı olmak ve işsizlik sigortası hizmetlerini yürütmekle yükümlü kurumdur. Kurumun başlıca görev alanları; işgücü arz ve talebinin belirlenmesi, iş ve meslek analizlerinin yapılması, iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri, işsizlerin ve istihdamdakilerin istihdam edilebilirliğini artırmak üzere işgücü yetiştirme, mesleki eğitim ve işgücü uyum programlarının uygulanması ve işe yerleştirme hizmetleridir [21].

2.6.1.2 İŞKUR'un Uyguladığı İstihdam Politikaları

İŞKUR işsizliği önlemek, istihdama teşvik etmek için devletin ve hükümetlerin aldığı önlemler topluluğu istihdam politikaları olarak adlandırılır. Bu politikaların esas amaçları;

- İstihdamın korunması,
- İstihdamın artırılması,
- İşsizliğin azaltılması,
- İşsizlerin mesleki niteliklerinin geliştirilmesi için uygulanmaktadır.

Bu politikalar uygulanış biçimine, içerdiği niteliğe ve kişilere sağladığı faydalara göre aktif istihdam politikaları ve pasif istihdam politikaları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır [22].

Şekil 2.6.1.2:İşkurun Uyguladığı İstihdam Politikaları [23]

Şekil 2.6.1.2'den anlaşılacağı üzere, İŞKUR'un istihdama yönelik programları aktif istihdam ve pasif istihdam politikaları olmak üzere iki alt başlığa ayrılmaktadır. Aktif istihdam politikalarının amacı işsizlerin, iş hayatından uzaklaşmadan işe yerleştirilmelerini sağlamaktır. Pasif istihdam politikaları, iş

hayatından çıkmış olan işsizleri iş hayatına kazandırıcaya kadar ödeneklerle yardımda bulunmayı amaçlamaktadır.

Aktif İstihdam Politikaları; İşgücü verimliliğini artırmak ve işgücü piyasasına erişimde fırsat eşitliğini geliştirmek için tasarlanmış bir önlemler bütünüdür. Aktif istihdam politikaları, işgücü piyasasını işlerliğe kavuşturma yani istenilen sonucu verecek niteliklere ulaştırma amacı taşımakta olup, iş gücü piyasasındaki aksaklıkların giderilmesi üzerine odaklanmıştır.

İşbaşı Eğitim Programı; İşsizlerin mesleki deneyim kazanmalarını sağlamak amacıyla Türkiye İş Kurumu'nca belirlenen asgari şartları taşıyan işyerlerinde işsizlerin işbaşında eğitilmesi şeklinde düzenlenen bir programdır [19].

Kurs Programı; Herhangi bir mesleği olmayan, mesleğinde yetersiz olan veya mesleği iş piyasasında geçerli olmayan -hükümlüler dahil- işsizlerin; işgücü piyasasında ihtiyaç duyulan mesleklerde yetiştirilip, becerileri geliştirilerek veya meslekleri değiştirilerek istihdam edilebilirliklerini arttırmak amacıyla düzenlenen mesleki eğitim ve/veya mesleki rehabilitasyon faaliyetleridir [19].

Girişimcilik eğitimi; Kuruma kayıtlı işsizlere yönelik olarak kendi işlerini kurmalarına yardımcı olmak amacıyla uygulanan programlardır. Girişimcilik programlarının uygulaması "Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) ile İŞKUR arasındaki Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi (UGE) İşbirliği Protokolünde" belirlenen esaslar çerçevesinde gerçekleştirilmektedir [19].

Toplum Yararına Çalışma Programı; İşsizliğin yoğun olduğu dönemlerde işsizlerin kısa süreli istihdam ve eğitimini amaçlayan, doğrudan veya yüklenici eli ile toplum yararına bir iş ya da hizmetin gerçekleştirilmesini sağlayan programlardır [28].

Pasif İstihdam Politikaları; İŞKUR tarafından işsizlerin işgücünden uzak kalmamaları, iş hayatından soğumamaları ve yeni bir iş buluncaya kadar kayıplarının bir kısmını telafi etme amacıyla uygulamaya konulmuş istihdam politikalarıdır.

İşsizlik Sigortası; Bir işyerinde çalışırken, çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen, kendi istek ve kusuru dışında işini kaybedenlere, uğradıkları gelir kayıplarını kısmen de olsa karşılayarak kendilerinin ve aile

fertlerinin zor duruma düşmelerini önleyen, sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren, Devlet tarafından kurulan zorunlu bir sigorta koludur [19].

İş Kaybı Tazminatı: Özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlarda (iştirakler hariç) bir hizmet akdine dayalı olarak ücret karşılığı çalışırken, bu kuruluşların özelleştirmeye hazırlanması, özelleştirilmesi, küçültülmesi veya faaliyetlerinin kısmen veya tamamen durdurulması, süreli veya süresiz kapatılması veya tasfiye edilmeleri nedeniyle, hizmet akitleri, tabi oldukları iş kanunları ve toplu iş sözleşmeleri gereğince tazminata hak kazanacak şekilde sona erenlere belirli bir süre gelir ve sosyal güvenlik devamlılığı sağlamaktır [19].

Ücret garanti fonu: 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununa göre sigortalı sayılan kişileri hizmet akdine tabi olarak çalıştıran işverenin, konkordato ilan etmesi, işveren için aciz vesikası alınması, iflası, iflasın ertelenmesi nedenleri ile işverenin ödeme gücüne düştüğü hallerde geçerli olmak üzere, işçilerin iş ilişkilerinden kaynaklanan üç aylık ücret alacakları ücret garanti fonunun kapsamına girmektedir. İşçilerin, işverenin ödeme gücüne düşmesi hallerinde iş ilişkilerinden kaynaklanan üç aylık ücret alacaklarını/alacağını garanti etmek için verilir [19].

2.6.2 Tekstil Sektörü İşletmeler Üstü Mesleki Eğitim Merkezleri (METEM)

Türkiye Tekstil Sanayi İşverenleri Sendikası bünyesinde yer alan Türk Tekstil Vakfı işbirliğiyle Türkiye Tekstil Sanayii İşverenleri Sendikası'nın eğitim projelerinden biri olan ve Türkiye'de ilk kez tekstil sektörüne kalifiye eleman yetiştirmek üzere ve tekstil sektöründeki eleman sıkıntısına çözüm bulmak için önce Çerkezköy ardından Adana ve Kayseri de açılan eğitim merkezleridir.

Türkiye Tekstil Sanayi İşverenleri Sendikası tarafından 1991 yılında kurulan Türk Tekstil Vakfı, mesleki eğitim, meslek standartlarının hazırlanması ve bu amaçla okulların kurulması gibi çok çeşitli faaliyetler gerçekleştirmektedir. Türkiye Tekstil Sanayii İşverenleri Sendikası, Türk Tekstil Vakfı ve Milli Eğitim Bakanlığı arasındaki Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri (METEM) hakkındaki protokol, 23 Mart 2005 tarihinde imzalanmıştır. Türk Tekstil Vakfı ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın yaptığı yaptığı protokol uyarınca Türk Tekstil Vakfı tarafından yaptırılmış makina teçhizatı da aynı vakıf tarafından temin edilmiştir [24].

Ülkemizin öncelikli sektörlerinden biri olan tekstil alanında ihtiyaç duyulan ara insan gücünü yetiştirmek ve bu insan gücünün istihdamı ile sektörün rekabet kabiliyetini yükseltmek amacıyla;

- Meslek standartlarına uygun teoriden çok teknik eğitime dayanan, sanayinin talep ettiği teknik kapasitesi yüksek elemanlar yetiştirmek,
- Uygulamaya yönelik örgün ve yaygın mesleki teknik eğitimleri desteklemek,
- İşletmelerdeki makine ve tesisatın bakım ve onarımı alanında yetişmiş kalifiye eleman ihtiyacının karşılanabilmesi için eleman yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

METEM okullarında

- Tekstil Teknolojisi
- Tekstil Mekatroniği,
- Endüstriyel Otomasyon,
- Tekstil laboratuvarlığı bölümlerinde Anadolu Meslek Lisesi adı altında İplik, dokuma, terbiye- boyama ve laborantlık olarak eğitimler verilmektedir [25].

2.6.2.1 METEM İle İlgili Genel İstatistikler

METEM okulları tekstil sektörünün yoğun olduğu ve çevredeki tekstil yoğun olan bölgelere en yakın Adana, Kayseri ve Çerkezköy-Tekirdağ'da bulunmaktadır. Tekstil sektörünün ihtiyacı olan yetişmiş eleman sorununu çözmek için MEB'le karşılıklı protokol çerçevesinde öğrenci yetiştirme, kurs düzenleme ve staj yapma imkanı sunmaktadır. İlk başta Çerkezköy METEM 2007 yılında faaliyete başlamış, ardından 2008 yılında Adana ve en son olarak da Kayseri METEM 2009 yılında faaliyete başlamıştır.

METEM'lerde hem örgün eğitim hem de yaygın eğitim verilmektedir. Ayrıyeten işyerlerinin talebi üzerine veya İŞKUR'un sektöre yönelik araştırmalarına bağlı olarak mesleki eğitim kursları da açılmaktadır.

Kayseri, Adana ve Çorlu'da bulunan METEM okulları 2012-2013 yılı itibariyle okullardaki öğretmen, usta öğretici ve derslik sayısı gibi bilgiler okul yöneticileriyle görüşülerek tablolar oluşturulmuştur.

Tablo 2.6.2.1: METEM Okullarının 2012- 2013 İstatiki Verileri [25]

METEM Okulları	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik Sayısı	Atölye Sayısı
Çerkezköy	16	220	11	16
Adana	25	237	16	9
Kayseri	12	209	12	1
Toplam	53	666	39	26

Tablo 2.6.2.1'e göre, METEM okulları içerisinde ilk açılan Çerkezköy METEM'dir. Okullarda faaliyet gösteren öğretmen sayısı olarak ele alacak olursak, en çok öğretmen ve öğrenci Adana'da en azı da Kayseri'dedir. Derslik sayısı olarak Adana METEM fazlayken, atölye sayısı olarak da Çerkezköy METEM fazladır. Öğrenci sayıları olarak hemen hemen aynıdır.

Tekstil üstü mesleki eğitim merkezlerinde eğitim kadroları meslek öğretmenleri, usta öğreticiler, genel ders öğretmenleri ve teknikerlerden oluşmaktadır. Meslek öğretmeni kadrosundan ihtiyacını karşılayamayan okullarda, sanayi deneyimi olan alanlarında uzman usta öğreticilerle eksikliği gidermeye çalışmaktadırlar.

Tablo 2.6.2.2: METEM'lerdeki Meslek Öğretmenlerinin Dağılımı [25]

METEM Okulları	İplik	Dokuma	Örme	Boya- Terbiye	Mekatronik	Makine Teknolojisi (E. Otomasyon)	Bilişim Teknolojisi
Çerkezköy	1	2	1	1	-	1	1
Adana	3	1	1	2	1	1	1
Kayseri	1	1	-	-	-	-	-
Toplam	5	4	2	3	1	2	2

Tablo 2.6.2.2'ye göre, meslek öğretmeni açısından en çok personele sahip okul Adana METEM, en az eğitim kadrosuna sahip yerde Kayseri METEM' dir.

Tablo 2.6.2.3: METEM' lerdeki Usta Öğreticilerin Dağılımı [25]

METEM Okulları	İplik	Dokuma	Örme	Boya- Terbiye	Mekatronik	Baskı	Fiziksel Testler	Kimyasal Testler
Çerkezköy	-	2	1	1	1	1	1	1
Adana	1	1	1	1	1	-	1	-
Kayseri	1	1	1	-	1	-	1	-
Toplam	2	4	2	2	3	1	3	1

Tablo 2.6.2.3'deki verilere göre, usta öğretici sayısı olarak en fazla usta öğretici sekiz kişiyle Çerkezköy'de, en az usta öğretici de beş kişiyle Kayseri METEM' dedir. Her 3 okulun içerisinde de dokuma alanında usta öğretici mevcuttur. Her alandan en az 1 öğreticinin bulunduğu alanlarda dokuma, örme, mekatronik ve fiziksel testler alanlardır. Çerkezköy METEM' in dışında baskı ve kimyasal testler alanında usta öğretici mevcut değildir.

2.6.2.2 Kayseri METEM' in Düzenlediği Kurslar

Tekstil sektörünün ihtiyacı olan kalifiye eleman ihtiyacını karşılayabilmek için kurslar düzenlenmektedir. Bu kurslar Tekstil işletmelerinin kurum içi eğitim vermeleriyle olduğu gibi, kurum dışından aldıkları eğitimler de olabilmektedir. Ayrıyeten İŞKUR gibi iş piyasasını takip eden kurumların ihtiyaç olan mesleklerde ilin durumuna göre kurslar açabilmektedir. METEM'lerde açıldıkları bölgelerin ihtiyacını karşılayabilmek için tekstil işverenlerle ortaklaşa kurslar düzenlenmektedirler. Bu çalışmamızda Kayseri METEM' in son 3 yıl içerisinde düzenlediği kursların hangi alanlarda düzenlendiği, kursiyerlerin yaş ve eğitim durumu ve kurs süreleri değerlendirilmiştir.

METEM okullarıyla ilgili bilgiler Kayseri METEM'deki müdür, müdür yardımcı ve usta öğretmenlerle birebir görüşülerek ve son 5 yıl içerisindeki eğitim öğretim dosyaları incelenerek, genel istatiki bilgiler tablolar halinde elde edilmiştir.

Tablo 2.6.2.2.1 METEM’de 2010’da Açılan Kurslar [25]

METEM’ de Açılan Kurslar	Toplam Kurs Süresi(Saat)	Kursa Katılan Kursiyer Sayısı		
		Toplam	Erkek	Kadın
İşletmelerde Beceri Eğitimi	860	62	32	30
Tekstil Tek.(Temel Boyama)	40	15	9	6
Tekstil Tek.(İplik- Bobin)	40	12	4	8
Tekstil Tek.(Bezeyağı Kumaş Dokuma)	40	13	5	8
Dokuma Operatörlüğü	300	14	14	-
Tekstil Lifleri	70	4	3	1
Tekstil Makinaları Kullanımı	30	17	8	9
Tekstil Teknolojisi 1	100	64	62	2
Tekstil Teknolojisi 2	250	32	6	36
Toplam	1730	243	143	100

Tablo 2.6.2.2.1’i inceleyecek olursak, düzenlenen kurslar içerisinde 860 saat ile en uzun süreli olan işletmelerde beceri eğitimi altında düzenlenen kurstur. Bu kurs kapsamında Almanya Federal Mesleki Eğitim Enstitüsü (BIBB) ile beraber her ülkede geçerli bir sertifika verilmektedir. İşletmelerde beceri eğitiminden sonra dokuma operatörlüğü kursu 300 ve tekstil teknolojisi 2 kursu 250 saat ile en yüksek eğitim süresine sahiptir [26].

Kursiyer sayısı olarak en çok olan 64 kişiyle tekstil teknolojisi kursu ve 62 kişiyle işletmelerde beceri eğitimi kursu, en çok kursiyer sayısı olan kurstur. Bayan kursiyer sayısı 62 kişiyle en çok tekstil teknolojisi 1 kursundadır. Tekstil teknolojisi kursu işletmelerde iplik, dokuma ve terbiye alanında genel anlamda eğitim verilen kurslardır. Tekstil teknolojisi 1 ve tekstil teknolojisi 2 arasındaki fark ders saatleri olarak ve verilen derslerin kapsamı olarak farklıdır.

Tablo 2.6.2.2.2: METEM’deki Kursiyerlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı, 2010
[25]

METEM’ de Açılan Kurslar	İlköğretim		Genel Lise		Mesleki Lise ve Teknik Lise		Yüksekokul veya Fakülte		Toplam
	E	K	E	K	E	K	E	K	
İşletmelerde Beceri Eğitimi	32	30							62
Tekstil Tek.(Temel Boyama)					9	6			15
Tekstil Tek.(İplik- Bobin)					4	8			12
Tekstil Tek.(Bezeyağı Kumaş Dokuma)					5	8			13
Dokuma Operatörlüğü	3		7						10
Tekstil Lifleri Kullanımı							3	1	4
Tekstil Makinaları							7	7	14
Tekstil Teknolojisi					6	26			32
Tekstil Teknolojisi 2	10				45	2	7		64
Toplam		75		7		119		25	226

Tablo 2.6.2.2.2’den de anlaşılacağı üzere, eğitim düzeyine göre en çok mesleki lise mezunları, ondan sonra da ilköğretim mezunları oluşturmaktadır. Kursiyerler içerisinde dikkate değer bir şekilde genel lise mezunlarının, yüksekokul ve fakülte mezunlarına göre sayılarının daha az olmasıdır. Bunun sebebi yüksekokul ve fakülte mezunlarının genellikle tekstil sektörüyle ilgili olmasından, genel lise mezunlarının METEM’lerden habersiz olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 2.6.2.2.3: METEM’de kursiyerlerin yaş durumuna göre dağılımı, 2010 [25]

METEM’ de Açılan Kurslar	6-14 Arası		15-22 Arası		23-44 Arası		45 ve Üzeri		Toplam Öğretici Sayısı
	E	K	E	K	E	K	E	K	
İşletmelerde Beceri Eğitimi	-	-	32	30	-	-	-	-	6
Tekstil Tek.(Temel Boyama)	-	-	9	6	-	-	-	-	1
Tekstil Tek.(İplik- Bobin)	-	-	4	8	-	-	-	-	1
Tekstil Tek.(Bezeyağı Kumaş Dokuma)	-	-	5	8	-	-	-	-	1
Dokuma Operatörlüğü	-	-	10	-	-	-	-	-	3
Tekstil Lifleri Kullanımı	-	-	-	-	3	1	-	-	3
Tekstil Makinaları	-	-	-	-	7	7	-	-	5
Tekstil Teknolojisi	-	-	-	-	6	26	-	-	5
Tekstil Teknolojisi 2	10	-	-	-	62	2	-	-	4
Toplam	10		112		114		-		29

Tablo 2.6.2.2.3’deki verilere göre, yaş grubuna göre 15-22 ve 23-44 yaş aralığında yoğunlaştığı görülmektedir. Açılan kursları ayrı ayrı değerlendirdiğimiz zaman her kursun belli bir yaş aralığında olduğu dikkat çekmektedir. Sadece tekstil teknolojisi 2 kursunda 15 yaş altı 10 kişi olduğu görülmektedir. Eğitim veren öğretici sayısına göre en çok olan işletmelerde beceri eğitimi kursunda 6 öğretici bulunmaktadır. Onu takiben 5’er kişiyle tekstil makinaları ve tekstil teknolojisi oluşturmaktadır. İplik-bobin, kumaş dokuma ve temel boyama kurslarında birer öğretici bulunmaktadır.

3. TÜRKİYE’DE TEKSTİL VE HAZIR GİYİM SEKTÖRÜ İSTİHDAM GELİŞTİRME ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ

3.1 Yöntem

Günümüz rekabet piyasasında işletmeler belli alanlarda uzmanlaşmak ve maliyetlerini minimum düzeyde tutarak üst düzeyde kalite ve hizmet üretmek durumundadır. Bunu sağlayabilmenin koşulları arasında en önemlisi nitelikli işgücüdür. Bu nedenle yatırımcılar yatırım kararı verirken nitelikli işgücü temini konusunu öncelikli olarak düşünmektedir.

Öte yandan ülkemizde işsizlik oranının yüksek olmasına yani işsiz sayısının fazla olmasına rağmen işletmeler nitelikli eleman bulamadıklarını ifade etmektedirler. Bunun en önemli nedeni, işsiz nüfusun işgücü piyasasının ihtiyaçları ile örtüşen niteliklerle donatılmamış olmasıdır.

Bu çalışmamızda THG sektöründe Denizli ve Kayseri özelinde Denizli Ticaret Odası ve Kayseri Ticaret Odasına kayıtlı işyeri verileri derlenmiş, bunların bu işyerlerinin İŞKUR ile iletişimleri araştırılmıştır. İŞKUR’un bu illerimizde THG sektörü için , mesleki eğitim mesleklerde açmış olduğu meslek guruplarına odaklı kurs çeşitleri, kursları, işbaşı eğitimleri ve uzmanlaşmış mesleki eğitim programları incelenmiştir. Kayseri ili için yapılan incelemelerde doğrudan tekstil sektörü yerine, Kayseri ilinde en önemli sektörler arasında olan tekstil sektörünün önemli bir oranda bünyesinde bulunduran mobilya sektörü üzerinden çalışma yapılmıştır. Denizli ve Kayseri illeri için elde edilen veriler, illerin demografik ve sektörel yapıları da dikkate alınarak karşılaştırılmıştır.

Yapılan bu araştırma kapsamında amaç ülkemiz tekstil sektöründe iki pilot bölge özelinden ülke genellemesi çıkarılarak kalifiye işgücü yetiştirmek için İŞKUR ve METEM’in THG sektöründe uyguladığı programlarla yıllar itibariyle etkinliği değerlendirilmesidir. Çalışmada ayrıca THG sektöründe ihtiyaç duyulan yetişmiş eleman nitelikleri, kayıtdışı istihdam oranları, cinsiyet ve esnek çalışma modelleri üzerinden incelenmiş ve sektörün devamlılığının sağlanabilmesi için öneriler sunulmuştur.

3.2 Denizli ve Kayseri’de THG Sektörü için İŞKUR’un Uyguladığı Politikalar

Ülkemizde özellikle son dönemlerde işsizliği azaltmaya yönelik birçok aktif işgücü politikaları yürütülmektedir. Bu kapsamda istihdama yönelik birçok mesleki eğitim programı uygulanmaktadır. Bu eğitim programları arasında en yaygın olanlar Uzmanlaşmış Mesleki Eğitim Programları-UMEM, İşbaşı Eğitim Programları-UMEM/İEP, İşçi Yetiştirme Kursları/İstihdam Garantili ve İşbaşı Eğitimleridir. Denizli ve Kayseri illerinin tekstil sektöründeki konumu ve 2010-2012 yılları içinde yetişmiş elemana duyulan ihtiyaçların analizi için İŞKUR verileri önemli göstergelerdir. Bu illerimizde tekstil sektöründeki firmaların İŞKUR ile kurdukları temas sayıları, ihtiyaç duyulan meslek çeşitlilikleri sektör eleman ihtiyacının analizi için anlamlı verilere dönüşmektedir. Sektörden gelen yetişmiş eleman talepleri İŞKUR tarafından koordine edilen İl İstihdam toplantıları sonrasında aktif istihdam politikalarına dönüşmektedir.

İŞKUR’un Denizli ve Kayseri İşgücü Araştırma Raporları üzerinde yapılan detaylı inceleme sonrasında, her iki ilde yeralan tekstil ilişkili meslekler ile ilgili yapılan çalışmalar hakkında çeşitli veriler elde edilmiştir.

Tekstil sektörü Denizli ve Kayseri şehirlerinin sosyo-ekonomik yapıları içinde önemli katkı sağlamaktadır. Toplam nüfus ve ekonomik fayda açılarından tekstil sektörü Denizli Kayseri 2012 TÜİK verilerine göre Denizli toplam nüfusu 950.557, Kayseri toplam nüfusu ise 1.274.968 olarak rapor edilmektedir. İllerin nüfus oranları ile tekstil sektörlerinin büyüklükleri kıyaslandığında, Denizli nüfus ve sanayi yapısı içinde tekstil sektörünün il ekonomik yapısındaki etkinliği Kayseri’ye göre daha fazladır. Denizli nüfusu içinde tekstil sektöründe kayıtlı çalışan sayısı resmi olarak 29.735 olup, toplam çalışan sayısının yaklaşık yarısını oluşturmaktadır [18]. Kayseri ilinde resmi rakamlarla açıklanmış olan 80.172 kişilik toplam istihdam içinde tekstil sektöründe istihdam edilen çalışan sayısı ise resmi olarak 8.080 kişidir [19]. Tekstil sektörü istihdamı Kayseri toplam istihdamı içinde yaklaşık % 10 civarındadır.

Denizli ile Kayseri ekonomileri içinde tekstil sektörünün katkı oranı birbirinden farklı olup bu oransal fark tekstil sektörüne yönelik İŞKUR faaliyetlerine de yansımaktadır. Denizli ve Kayseri illerinde 2010-2012 yılları arasında İŞKUR tarafından düzenlenen kursların dökümleri incelendiğinde, Denizli’de düzenlenen

toplam kurs sayılarının Kayseri’de düzenlenen kurslardan daha fazla olduğu görülmektedir [27]

Tablo 3.2.1: Denizli’de Düzenlenen Toplam Program Sayısı [18]

Aktif İstihdam Politikalarının Düzenlendiği Sektörler	Açılan Program Sayısı		
	2010	2011	2012
THG Sektörü	47	54	62
Diğer Sektörler	183	202	221
Genel Toplam	230	256	283

Aktif istihdam politikaları bölgesel, sektörel ve işgücü arzına göre farklılıklar göstermektedir. Bir bölgenin eleman ihtiyaçlarını da göz önüne alarak hedef sektörlerle yönelik olarak açılmaktadır. Şu an Türkiye’deki tekstil üretim bölgeleri içerisinde en ağırlıklı programların uygulandığı illerin birisi de Denizli ilidir. 2012 yılında toplamda 283 adet program uygulanmış olup bu programların yaklaşık %22 kadarı THG sektörü ile ilgili programlardır. Denizli için ayrıca diğer faaliyet alanları olarak hizmet sektörü, kamu ile ilgili faaliyetler ve sanayi sektöründe THG sektörü dışında kablo, makine ve inşaat sektörlerinde çeşitli kurslar düzenlenmiştir.

Tablo 3.2.2: Kayseri’de Düzenlenen Toplam Program Sayısı [19]

Aktif İstihdam Politikalarının Düzenlendiği Sektörler	Açılan Program Sayısı		
	2010	2011	2012
THG Sektörü	18	21	24
Diğer Sektörler	189	211	225
Genel Toplam	207	232	249

Tablo 3.2.2’de görüldüğü gibi Kayseri ili 2010-2012 yılları arasında açılan mesleki eğitim kursları raporları incelenmiş ve Kayseri genelindeki düzenlenen toplam program sayısına ulaşılmıştır. 2010 yılında açılan 207 kursun 18 tanesi tekstil sektörüne yönelik olarak açılmıştır. Her yıl düzenlenen toplam kurs sayısı ile beraber tekstil sektöründe açılan kurs sayısı da artmıştır. 2012 yılında toplam 249 kurs açılmış ve tekstil sektöründe de 24 kurs düzenlenmiştir [38]. Genel olarak kurs sayısının artmakta olduğu görülmüştür. Bu artışın sebebi işyerlerinin İŞKUR ile

iletişimlerinin artması, piyasanın ihtiyacı olan meslek analizlerinin doğru olarak yapılması olarak açıklanabilmektedir.

2012 yılında Denizli’de açılan kurs verilerine göre ağırlıklı olarak kurslar UMEM ve İEP olarak açılmıştır. Düzenlenen 62 program içerisinde 54 tanesini bu iki program oluşturmaktadır. Bunun sebebi işi iş başında öğretme düşüncesiyle edinecekleri meslekleri tekstil firmalarında birebir mühendisler ve ustabaşları nezaretinde pratik ağırlıklı ve teorik destekli olarak fabrika bünyesinde çalışarak ve görerek öğrenilmesidir. Bu programlar sanayi ile iç içe, işbirliği ve koordinasyon içerisinde uygunmakta olan programlardır.

En çok eğitim programı açılan meslekler arasında Makineci (Dikiş), Kompleci (Dokuma Hazır Giyim ve Ev Tekstili ve Kumaş Paketleme İşçisi) karşımıza çıkmaktadır. Sektörün Denizli’de konfeksiyon ve dokuma ağırlıklı olduğu düşünüldüğünde, bu alanlarda çalışacak eleman temininin güçlüğü ve yetişmiş elemanların piyasaya kazandırılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Makineci ve kompleci mesleklerindeki çoklu kurslara karşın, tekstil terbiye işletmelerindeki mesleklerle ilgili düzenlenen kurs programlarının ise çok az sayıda olduğu görülmektedir. Bunun sebebi tekstil terbiye ve boyahane işletmelerinin mevcut potansiyel için yetersiz olmasından ve yetişmiş eleman sayısındaki fazlalık ile açıklanabilmektedir. Bu alandaki eleman fazlalığının bir diğer göstergesi de fabrikalar arasında yüksek işçi dolaşımıdır.

Tablo 3.2.3: 2012’de Denizli’de Düzenlenen Mesleki Eğitim Kursları [18]

Program Düzenlenen Meslekler	UMEM	UMEM/İEP	İşbaşı Eğitim Programı	İşçi Yetiştirme Kursları/İstihdam Garantili	İşçi Yetiştirme Kursları/Genel	Toplam
Makineci(Dikiş)	18	2	2	1	0	23
Çorap Örme makinesi Operatörü	0	1	0	0	0	1
Kalite Kontrolcü(Tekstil)	2	1	0	0	0	3
Kompleci(Dokuma Hazır Giyim ve Ev Tekstil)	3	0	9	2	1	15
Tekstil Terbiye İşçisi(Baskı)	1	0	0	0	0	1
Tekstil Terbiye İşçisi(Boya)	1	0	0	0	0	1
Boyahane Tesis Takip İşçisi	0	0	1	0	0	1
Üretim Planlama Memuru	0	0	2	0	0	2
Kumaş Paketleme İşçisi	8	0	0	0	0	8
Planlama ve Kontrol İşçisi	0	0	2	0	0	2
Sanayi Nakıçısı	1	0	0	0	0	1
Kompleci(Yuvarlak Örme Makinesi Operatörü)	0	0	1	0	0	1
Konfeksiyon İşçisi	0	0	1	0	0	1
Pazarlamacı	0	0	1	0	0	1
Örgü Makinesi İşçisi(El Tezgahı)	0	0	1	0	0	1
Genel Toplam	34	4	20	3	1	62

Tablo 3.2.3’de İŞKUR 2012 yılı açılan mesleki eğitim kursları raporları incelenerek, Denizli ili genelinde açılan kurs çeşitliliği tablo olarak oluşturulmuştur. 2012 yılında düzenlenen bütün programlar sadece 25 farklı tekstil işletmesinde uygulanmış olup, bu durum İŞKUR ile Denizli’deki diğer tekstil sektörü firmalarının daha fazla işbirliği yapması ve İŞKUR programlarından yararlanması gerektiğini gözler önüne sermektedir.

Ek tablo 5 Denizli’de 2011 yılında düzenlenen mesleki eğitim kurslarını göstermektedir. 2011 yılında Denizli’de THG sektörüne yönelik 65 program düzenlenmiştir. En çok açılan kurs UMEM, UMEM/İEP ve İşbaşı Eğitim

Programlarına yönelik olup, meslek olarak konfeksiyon sektörünün ihtiyacı olan Makineci (Dikiş) mesleği için 25 kurs düzenlenmiştir. Kompleci (Dokuma Hazır Giyim ve Ev Tekstili) mesleğinde dokuma sektörünün ihtiyacını karşılamak amacı ile 15 kurs düzenlenmiştir.

Ek Tablo 6 Denizli'deki 2010 yılında düzenlenen mesleki eğitim kurslarını göstermektedir. Kursların hepsi İşbaşı Eğitim olarak; yani işyerlerinde, işverenlerin mesleği uygulamalı olarak öğretmelerini temel alarak ihtiyaç duyulan mesleklerde açılmıştır. Düzenlenen eğitimlerin aynı program türünde açılması İŞKUR'un eğitim programlarının işverenlere yeterince anlatılamaması, işverenlere yeterince ulaşılamaması ve işgücü araştırma raporlarının tam manasıyla gerçeği yansıtmamasından kaynaklanmaktadır.

2010-2012 yılları arasındaki kurs çeşitliliğinin değişimi İŞKUR ile sektörün birbirini daha iyi tanımaları ve yapısal ihtiyaçların ve kapasitelerin daha iyi anlaşılması ile açıklanmalıdır. İŞKUR'un Denizli'deki faaliyetlerinin faydaya dönüşmesi firmaların ve mesleki eğitime ihtiyacı olan kişilerin İŞKUR'a olan güvenlerinin artması ve İŞKUR'un bilinirliğinin artması ile açıklanabilir.

Tablo 3.2.4: 2012’de Kayseri’de Düzenlenen Mesleki Eğitim Kursları [19]

Program Düzenlenen Meslekler	UMEM	UMEM/İEP	Özürlülere Yönelik Açılan Kurslar	İşçi Yetiştirme Kursları/İstihdam Garantili	Hükümlülere Yönelik Açılan Kurslar	Toplam
Mobilya Döşeme İşçisi	3	6	0	0	1	10
Dikiş Makinesi Operatörü	0	0	0	0	3	3
Konfeksiyon İşçisi	0	0	0	1	0	1
Kompleci(Dokuma Hazır Giyim ve Ev Tekstil)	1	0	0	0	0	1
Dekoratif Ev Tekstili Üretim Elemanı	0	0	1	0	2	3
Yatak İmalat İşçisi	1	0	0	0	0	1
İplik Eğirme Operatörü	2	0	0	0	0	2
İplik Eğirme Operatörü(Ring/Vater/Vargel)	3	0	0	0	0	3
Yatak baza Dikim Makinesi	1	0	0	0	0	1
Yatak İmalat İşçisi	2	0	0	0	0	2
Tekstil Terbiye İşçisi Boya	1	0	0	0	0	1
Genel Toplam	14	6	1	1	6	28

Tablo 3.2.4’de İŞKUR tarafından 2012 yılında açılan mesleki eğitim kursları raporlarının özeti olarak oluşturulmuştur. 2012’de Kayseri’de düzenlenen kurslara bakacak olursak mobilya üretim sektörüne yönelik mesleklerde düzenlenen eğitimlerin çokluğu göze çarpmaktadır. Toplamda 28 tane mesleki eğitim kursu düzenlenmiştir. En çok açılan kurslar; “Mobilya Döşeme İşçisi, Dekoratif Ev Tekstili Üretim Elemanı ve Dikiş Makinesi Operatörü” kurslarıdır. Bu kurslar genellikle UMEM, UMEM/İEP ve Hükümlülere yönelik kurslar olarak açıldığı görülmektedir. En çok düzenlenen program 14 programla UMEM projesidir. Kayseri’de hükümlülerin, hükümlülük sürelerinin bitiminden sonra topluma kazandırmak için Kayseri ilinin sektörel yapısına da bakılarak İŞKUR’la ortaklaşa kurslar düzenlenmektedir. Ayrıca Kayseri’de mobilya sektörüne hammadde temin eden iplik işletmeleri için eleman temin etmek için İplik Eğirme Operatörü ve İplik Eğirme Operatörü (Ring/Vater/Vargel) olarak UMEM kapsamında 5 kurs açılmıştır.

Ek tablo 7 ve 8'e bakacak olursak Kayseri'deki 2010 ve 2011 yıllarında düzenlenen mesleki eğitim çeşitleri görülmektedir. 2010 yılında 18, ve 2011 yılında 23 farklı mesleki eğitim kursu düzenlenmiştir.

Kayseri için 2010-2012 yıllarına ait İŞKUR kurs programları incelendiğinde düzenlenen mesleki eğitim kurslarının her yıl arttığını ama düzenlenen mesleklerin aynı olduğu görülmektedir.

Denizli ve Kayseri'deki açılan kursların etkinliğini açılan kursların sayısından çok yıllara bağlı olarak artışı dikkate alınmıştır. Kursların sayısındaki artışın izlenmesi dışında kurslara katılan kişi sayısının değişimi, kurs sonrası istihdam edilebilme oranı gibi veriler ile sürecin gelişimi dahada etkin kontrol edilmelidir. Kurs sayısındaki artışın sağladığı fayda kursiyer sayısı ve istihdam sayılarının etkin takibi ile de teyid edilmelidir. Bu görev illerde bulunan ve aylık düzenli toplanarak değerlendirme yapmakta olan İl İstihdam Mesleki Eğitim Komisyonları (İİMEK) tarafından yerine getirilmelidir.

Tablo 3.2.5: Denizli THG Firmalarının İşkur'a Kayıt Durumları [18]

Firmaların Durumu	İşyeri Sayısı
2012 Yılında İŞKUR'a Kaydı Olan	394
2012 Yılında İŞKUR'a kaydı Olmayan	132
2012 Yılı İçerisinde Pasife Düşen	156
Genel Toplam	526 (İŞKUR'a Kaydı Olan ve Olmayan Firmaların Toplamı)

Not; Son 1 yıl içerisinde pasife düşenler, İşkur kaydı olup ama son 1 yıl içerisinde İşkurdan herhangi bir eleman talebinde veya herhangi bir hizmetinden yararlanmayan firmaları kapsamaktadır.

Tablo 3.2.5'e göre, Denizli genelinde Denizli Ticaret Odası'nın verilerine göre 526 adet farklı büyüklüklerde THG işletmesi bulunmaktadır. Bu işletmelerin içerisinde 132 firmanın İŞKUR'a hiç kaydı bulunmamaktadır. Denizli sektöründe bu kadar ağırlığı olan bir sektörün %75 oranında bir kısmının kuruma kaydı olması oldukça iyi bir oran olarak değerlendirilebilir ancak dahada arttırılması gereklidir. Bütün işverenlere ulaşarak özellikle küçük işverenlerin ayakta kalabilmeleri için kurumun çalışanlarına sağladığı sigorta desteği, eleman yetiştirmeleri şartıyla maaş ve sigorta desteği gibi hizmetlerden yararlandırmak gerekmektedir.

Tablo 3.2.6: 2012 İtibariyle Denizli THG Firmalarının İŞKUR'a Kayıt Olmalarına Göre Sayısı [13]

Faaliyet İçerisinde Bulundurduğu Üretim Alanlarına Göre	Toplam İşyeri Sayısı	İŞKUR Kaydı Olan
Çırçır	3	2
İplik İşletmesi	11	9
Dokuma İşletmesi	217	197
Örme İşletmesi	37	28
Boya-Terbiye-Baskı İşletmesi	28	23
Dar Dokuma İşletmesi	6	4
Konfeksiyon İşletmesi	125	103
Teknik Tekstil İşletmesi	2	2
Genel Toplam	429	368

Denizli Ticaret Odasına kayıtlı THG işletmeleri içerisinde üretim yapan firmalar İŞKUR'a kayıtlı firmalar sektörlerine göre incelenerek oluşturulan Tablo 3.2.6'ya göre, Denizli'deki faaliyet gösteren THG firmalarının İŞKUR'a kayıtlı olma durumlarını inceleyecek olursak, faaliyet alanlarına ve sayısına göre en yüksek oranın dokuma alt sektöründe faaliyet gösteren firmalara ait olduğu belirlenmiştir. Hazır giyim işletmelerinin kuruma kayıt oranlarının da oldukça yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 3.2.7: 2012 İtibariyle Denizli THG Firmalarının İŞKUR'daki Kayıt Durumuna Göre İşletme Sayısı [13]

Denizli İŞKUR'daki Kayıt Durumuna Göre İşletmeler	İşyeri Sayısı
Tekstil Elyafının Hazırlanması ve Bükülmesi	174
Tekstil Ürünlerinin İmalatı	381
Genel Toplam	555

Tablo 3.2.7'yi inceleyecek olursak, toplam işletme sayısının Denizli Ticaret Odası (DTO) verilerinden farklı olduğu ve 526 işletme yerine 555 firma olduğu yani 29 işletme daha fazla olduğunu görmekteyiz. Bunun sebebi ticaret odasında kayıtları ile İŞKUR kayıtlarının farklı olmasıdır. Ticaret odası sadece aktif üretimde olan firmaları dikkate almakta; İŞKUR ise üretimi bitirip faaliyetine son veren firmaları da kapansalar bile açık işletme olarak değerlendirmeye devam etmektedir.

Denizli İŞKUR'a kayıtlı işyerlerini kendi aralarında değerlendirecek olursak tekstil ürünlerinin imalatı adı altında kaydedilen işyerlerinin tekstil elyafının hazırlanması ve bükülmesi diye adlandırılan sınıflandırmadan daha fazla olduğu görülmüştür. Bunun sebebi dokuma, boyama, terbiye ve konfeksiyon işletmelerinin tekstil ürünlerinin imalatı adı altında değerlendirilmesidir.

Tablo 3.2.8: Kayseri'de Faaliyette Bulunan THG Firmaları [19]

Kayseri'deki Tekstil Firmaları Sayısı	
Mobilya ve Ev Tekstili	321
THG Sektörü	117
Faaliyet Gösteren Toplam Firma Sayısı	1482

Tablo 3.2.8'i inceleyecek olursak, Mobilya ve Ev Tekstili ve THG sektöründe faaliyet gösteren firma sayısı 438'dir. Kayseri'deki faaliyet gösteren toplam firma sayısı arasında büyük bir çoğunluğunu bu iki sektör oluşturmaktadır.

3.2.2 Denizli ve Kayseri'de 2012 Yılı İçerisinde İŞKUR'a Kayıtlı Olup Kapanmış Olan İşyerleri

Tablo 3.2.2: Denizli ve Kayseri'de 2012 Yılında kapanan İŞKUR'a Bağlı İşyerleri [18, 19]

İşyeri Türü	İşyeri Sayısı		Ayrılan Erkek		Ayrılan Kadın		Toplam	
	D	K	D	K	D	K	D	K
Tekstilde Kapanan İşyerleri	1	-	3	-	13	-	16	-
Tüm Sektörlerde Kapanan İşyerleri	23	19	91	56	9	6	22	62
Genel Toplam	24	19	94	56	22	6	116	62

Tablo 3.2.2'deki verilere göre, 2012 yılında İŞKUR aylık işgücü piyasası takibi verilerine göre yapılan değerlendirmede Denizli'de faaliyetlerine son verdiğini bildiren 24 işyeri vardır. Bu işyerlerinin genel dağılımlarına bakacak olursak sanayi ve hizmet sektöründe ağırlıklı olduğu ve tarım sektöründe de sadece 1 işyerinin kapandığı görünmektedir. Tekstil sektöründe kapanan işyeri ise sayısı ise 1'dir, bu da

gösteriyor ki Denizli’de THG sektörü içerisinde bulunduğu sıkıntılara mukavemet gösterebilme gücünü arttırmış ve ekonomik krizlerden sonra ki dönemde toparlanma başarmıştır.

Tablo 3.2.2’ye göre, Kayseri’de 2012 yılı içerisinde faaliyetlerine son verdiğini kuruma bildiren 19 işyeri bulunmaktadır. Bu firmalarda çalışan 56 erkek ve 6 bayan işyerlerinden ayrılarak işsiz kalmıştır. Tekstil sektöründe kapanan herhangi bir işyeri bulunmamaktadır. Her iki ili de değerlendirecek olursak tekstil sektöründe kapanan işyeri sayısı diğer sektörlerle kıyasla çok azdır.

3.2.3 Denizli ve Kayseri’de 2012 Yılında İŞKUR’a Yeni Kayıt Yaptıran İşyeri Sayısı

Denizli ve Kayseri ileri imalat sektörü olarak sanayi ağırlıklı bir yapıda olmakla birlikte hizmet ve özellikle tarım sektöründe de varlık göstermektedir. Tarım sektörü genellikle aile içi tarım, ücretsiz aile işçisi olarak yapıldığından dolayı tarım sektörü, sanayileşme Denizli ve Kayseri’deki tarım etkinliğine göre geride kalmıştır. İllerde imalat sektöründe faaliyet gösteren işyeri sayısı arttıkça İŞKUR faaliyetlerinin hitap ettiği kesim genişlemekte ve kuruma kayıtlı olan işyeri sayısı da her geçen gün artmaktadır

Tablo 3.2.3: Denizli ve Kayseri’de 2012 Yılında İŞKUR’a Yeni Kayıt Olan İşyerleri [18,19]

(D: Denizli, K: Kayseri)

İşyeri Türü	İşyeri Sayısı		Faaliyet Gösterdiği Sektör Türü						Toplam	
	D	K	Sanayi		Hizmet		Tarım		D	K
			D	K	D	K	D	K		
Tekstilde Yeni Açılan İşyerleri	27	85	27	47	-	38	-		27	85
Diğer Sektörlerde Yeni Açılan İşyerleri	404	2440	265	798	108	1456	31		404	2440
Genel Toplam	431	2525	292	845	108	1494	31		404	2525

Denizli ve Kayseri İŞKUR 2012 raporlarında yapılan detaylı inceleme ile elde edilen yeni kayıtlı işyerlerine ait veriler Tablo 3.2.3'te THG sektörü ve diğer sektörler olmak üzere verilmiştir. Kayıt yaptıran sektörler içerisinde sanayi sektöründe yeni kaydolan işyeri sayısı daha fazladır, en az da tarım sektörü bulunmaktadır. THG sektöründe kaydolan firmaları inceleyecek olursak, Denizli'de genellikle istihdamı 15 işçiyi geçmeyen düşük üretim kapasitesinde 27 firmanın yeni kayıt yaptırmış olduğu görülmektedir.

Tablo 3.2.3'ü inceleyecek olursak, Kayseri'de tekstil sektöründe yeni kayıt yaptıran işyeri sayısının 85 olduğu ve bu işletmelerden 47'sinin sanayi, 38'inin de hizmet sektöründe faaliyette bulunmakta olduğu görülmektedir. Bu işletmelerin bazıları tekstil sektöründe perakende ve toptan satım yapmakta olduğu ve İŞKUR'a THG altında kayıtlı oldukları belirlenmiştir. Kayseri'de diğer sektörlerle yönelik 2.440 işyeri kaydı yapılmış olup, en çok kayıt yaptıran sektörün 1.456 işyeri ile hizmet sektörü; ve en az kayıt yaptıran sektörün de 186 işyeri ile tarım sektöründe faaliyet gösteren firmalar olduğu görülmüştür.

3.2.4 Denizli ve Kayseri'de İstihdamını Arttıran THG Firmaları

Denizli tekstil sektörü il ekonomisi içinde istihdamın en yüksek olduğu sektördür. Kriz sonrası dönemde de işyerlerinin üretimlerini arttırdıkları ve aynı zamanda da istihdam artışı sağladıkları görülmektedir. Denizli 'de ayrıca THG sektörü ile beraber hizmet, tarım ve sanayinin diğer sektörlerinde de çalışan sayıları artmaktadır.

Tablo 3.2.4: 2011 Yılı İçerisinde Denizli ve Kayseri’de İŞKUR’a Kayıtlı İŞyerlerinden İstihdamı Arttıran İŞyerleri Sayısı [18,19]

Faaliyet Gösterdiği Sektör	İŞyeri Türü				İstihdamı Arttırmadan Önceki İŞgücü		İstihdama Eklenen İŞgücü		Mevcut Çalışan İŞgücü		İstihdamda % Olarak Değişim	
	Kamu		Özel		D	K	D	K	D	K	D	K
	D	K	D	K								
THG Sektörü	-	-	217	-	10275	-	2786	-	13061	-	27,1	-
Diğer Sektörler	10	-	834	63	29792	691	6072	255	35865	861	20,4	36,9
Genel Toplam	10	-	1051	63	40067	691	8858	255	48925	861	22,1	-

Denizli ve Kayseri İŞKUR 2011 yılı istihdamını arttıran işyerleri raporlarından oluşturulan Tablo 3.2.4’ü inceleyecek olursak, 2011 yılında İŞKUR’un düzenlediği ‘İŞgücü Piyasası Araştırma Raporu’na’ göre kuruma kayıtlı işyerleri içerisinde özel de ve kamu da toplam 1061 işyeri istihdamlarını arttırmıştır. İstihdam artışında en dikkat çekici artış sanayi de, sanayi işyerleri içerisinde de 217 işyeriyle ve 2786 istihdam artışıyla tekstil sektöründedir. Diğer sektörlerde de toplamda 10 kamu ve 834 özel işyeri istihdamını bir önceki yıldaki sayılarına ilaveten 6072 kişi arttırmıştır. Tüm işyerlerinde 2010 yılında 40067 çalışan varken 2011 yılında ilaveten işyerlerine 8858 kişi eklenmiştir.”[17] Burdanda anlaşılacağı üzere ekonomideki düzelmelere paralel olarak Denizlideki üretim ve ihracat artışına bağlı olarak toplam istihdam artmıştır.

Tablo 3.2.4’teki verilere göre, Kayseri’de 2011 yılı içerisinde hiçbir THG işletmesinin istihdamını arttırmadığı ve diğer sektörlerde de 63 adet özel işletmenin eleman sayısını toplamda 691’den 255 kişi arttırarak 861’e yükselttiği görülmektedir [38].

Denizli ve Kayseri’de elde verilerde bu kadar farklılık olmasının sebebi uygulandığı yıl itibariyle sektörel olarak ve il olarak bazı bölgelerde daha kapsamlı araştırma yapılması ve ayrıca işveren temsilcilerinin verdiği bilgilerin doğruluk derecesinin de önemli bir unsüre olduğu dikkate alınmalıdır.

3.2.5 Denizli ve Kayseri’de İstihdamını Azaltan THG Firmaları

Tablo 3.2.5: 2011 Yılı İçerisinde Denizli ve Kayseri’de İŞKUR’a Kayıtlı İşyerlerinden istihdamı Azaltan İşyerleri Sayısı [18,19]

Faaliyet Gösterdiği Sektör	İşyeri Türü				İstihdamı Arttırmadan Önceki İşgücü		İstihdama Eklenen İşgücü		Mevcut Çalışan İşgücü		İstihdamda % Olarak Değişim	
	Kamu		Özel		D	K	D	K	D	K	D	K
	D	K	D	K								
THG Sektörü	-	-	77	3	2341	23	312	4	2029	19	13,3	%17,4
Diğer Sektörler	23	-	692	48	28954	574	7010	335	21944	239	24,2	58,4
Genel Toplam	23	-	769	51	30983	597	7322	339	23661	258	23,6	-

Denizli ve Kayseri İŞKUR 2011 istihdamını azaltan işyerleri raporlarından oluşturulan Tablo 3.2.5’e inceleyecek olursak, Denizli’de istihdamını azaltan işyeri sayısı istihdamını arttıran işyerinden az olduğu görülmüştür. Tekstil sektöründe 77 işyeri istihdamını 2341’den 312 kişi azaltarak 2029’a düşürmüştür. Diğer sektörlerde 23 kamu ve 692 özel işyeri 28954 istihdamdan 7010 kişi düşerek 21944’e düşmüştür. Tekstil sektörü emek yoğun bir sektör olduğu için ve firmaların belli bir iş potansiyeli olduğu işçi sirkülasyonu çoktur ama çalışan sayısı belli bir ortalamada kalmaya devam etmektedir [17].

İstihdamını azaltan firmalarda işyerinden eleman çıkarma sebeplerinden birisi işçi maliyetlerinin fazlalığıdır. İŞKUR’un istihdamı teşvik programlarını daha aktif kullanmasıyla daha fazla işyerine ulaşarak işverenin üzerindeki yükü azaltma yollarının kullanımının artması ve böylece daha fazla kişinin işe yerleştirilmesi İŞKUR tanınırlığının artması ile sağlanabilecektir.

Tablo 3.2.5’teki verilere göre Kayseri’de, “tekstil sektöründe 3 işyeri, istihdamını 23’ten 4 kişi eksilterek 19’a indirmiştir. Diğer özel sektörde faaliyet gösteren 48 işyerinde is toplam istihdam 574 kişiden 239 kişiye inerek toplamda 597 kişiden 258’e düşmüştür”[38].

3.2.6 Denizli ve Kayseri’de THG Sektöründeki Mesleklerin Genel Dağılımı

İstihdam faaliyetinde bulunan işyerleri çeşitli sektörlerle, alt sektörlerle, faaliyet alanlarına ve her bir faaliyet alanındaki işlerde mesleklere ayrılmaktadır. Meslek sayısının en fazla olduğu sektör sanayi sektörüdür, çünkü içerisinde tekstil, makina, kimya, otomotiv vb birçok sektörü bulundurmaktadır.

Bu bölümde Denizli ve Kayseri özelinde 2011 yılı İşgücü Piyasası Araştırması Raporuna göre kuruma kayıtlı sektörlerdeki kayıtlı meslekler raporlarından ve SGK verileri değerlendirilerek derlenmiştir.

Tablo 3.2.6 : Denizli ve Kayseri İşgücündeki İŞKUR’a Kayıtlı Mesleklerin Genel Dağılımı [18,19]

Sektör Adı	Kuruma kayıtlı Meslek Sayısı		İstihdam Edilen Kişi Sayısı	
	D	K	K	K
THG Sektörü	85	63	29.735	8.080
Diğer Sektörler	798	747	35.966	72.092
Genel Toplam	883	810	65.701	80.172

İŞKUR kayıtlı meslekler raporları ve SGK’ya bildirilen meslekler raporu incelenerek Tablo 3.2.6 oluşturulmuştur. 2011 yılında Denizli’de yapılan işgücü piyasa araştırmasına göre, “toplamda SGK’ya kayıtlı 883 meslek grubu bulunmakta ve bunların da 85 tanesinin 29735 kişi istihdamla en çok istihdam bulunduran THG sektörüne ait olduğu görülmektedir. Denizli’de istihdam edilen kişi sayısı olarak ele alacak olursak THG dışındaki diğer 798 meslek grubunu içinde bulunduran istihdamın THG ile yaklaşık aynı oranda istihdam potansiyeli olduğu görülmüştür [17]. Bu verilerden de anlaşılacağı üzere THG sektörü Denizli ili için son derece önemli, yerleşik, altyapısı güçlü, yetişmiş elemanları olan bir sektördür. Sektörün varlığını ve gelişimini sürdürmesi, değişen küresel koşullara adapte olması gerekmektedir. Bu kapsamda ihtiyaç duyulan yetişmiş insan gücü ve mesleki eğitim programlarının güncel ihtiyaçlar doğrultusunda geliştirilmesi, sektörün yeni teknolojik alanlarda, teknik tekstil ve fonksiyonel tekstil gibi yatırımlarla daha canlandırılması gerekmektedir.

Tablo 3.2.6'ya göre, Kayseri'de yapılan işgücü piyasası anketine göre tekstil sektörüne kayıtlı meslek sayısı 63, istihdam edilen kişi sayısı da 8.080'dir. Kayseri ile Denizli'yi kıyaslayacak olursak meslek sayısı olarak ve istihdam düzeyi olarak Kayseri'nin Denizli'nin oldukça altında olduğu görülmektedir.

Tablo 3.2.6.1 :Denizli'de İŞKUR'a Kayıtlı Mesleklerde 100'ün Üzerinde Çalışanlı Kayıtlı Olan Meslekler [18]

Meslekler	Kayıtlı Kişi Sayısı
El ve Makine Nakışçısı	346
İplik Eğirme Operatörü	261
Konfeksiyon Kontrolörü	189
Overlok Makinesi Operatörü	180
Boya renk İşçisi	173
Tekstil Teknikeri	171
Kalite Kontrolcü- Tekstil	155
Kumaş boyacısı	150
Çözücü kesici(Dokuma Tezgahı)	147
Dikiş Makinesi Operatörü(Kumaş)	139
Halı Dokuyucu(El Tezgahı)	118
Kurutma Makinesi Operatörü	110
Genel Toplam	2.139

İŞKUR sistemine kayıtlı firmalarda bünyelerinde çalışan kişilerin hangi mesleklerde olduğunu, firma yetkililerince cevaplandırılarak İŞKUR 2011 yılı İşgücü Araştırması Denizli Raporuna göre SGK'ya bildirilmiş meslekler incelenerek tablo oluşturulmuştur.

Tablo 3.2.6.1'e göre, Denizli'de yapılan işgücü araştırmasına göre bütün işyerlerindeki sayılara göre 100'ün üzerinde çalışanlı olan meslekler değerlendirilmiştir. Denizli'deki tekstil sektöründeki ağırlıklı olan alt sektörün dokuma olduğunu düşünecek olursak, ilk sıralarda el ve makine nakışçısı ve iplik eğirme operatörü olması, dokuma sektöründeki mesleklerden birisi olmaması şaşırtıcıdır. Bu durum dokuma sektöründeki istihdamın kayıt dışı olarak değerlendirilmesi ihtimalini gündeme getirebilecektir.

Tablo 3.2.6.2 :Kayseri’de İŞKUR’a Kayıtlı Mesleklerde 100’ün Üzerinde Çalışanlı Kayıtlı Olan Meslekler [19]

Meslekler	Kayıtlı Kişi Sayısı
Mobilya İmalatçısı/Mobilyacı (Ahşap)	3.703
Mobilya Döşemecisi	2.125
Dokumacı (Dokuma Makineleri Operatörü)	1.320
Diğer Dokuyucular, Kontrolörler, Onarıcılar	881
Yatak İmalat İşçisi	877
Diğer Mobilyacılar ve İlgili İşçiler	658
Kalite Kontrolcü- Tekstil	615
El Ve Makine Dikişçisi (Genel)	528
Dikiş Makinesi Operatörü-Kumaş	467
Diğer Mobilya İşçileri	446
Genel Toplam	11.620

Tablo 3.2.6.2’yi inleyecek olursak, Kayseri’de mobilya ve tekstil sektörüne kayıtlı olan 100’ün üzerinde çalışanlı mesleklerin çoğunlukla mobilya sektöründe faaliyet gösteren firmalardan oluştuğu göze çarpmaktadır. Kayseri’deki mesleklerin mobilyaalanındaki çokluğu, mobilya sektörünün THG sektörüyle içiçe değerlendirilmesinden kaynaklanmaktadır. Mobilya imalatçısı, mobilya döşemecisi ve dokumacı mesleklerinde sigortaya kayıtlı çalışan sayılarının 1000’in üzerinde olduğu görülmektedir. Toplamda Kayseri’de bulunan 100’ün üzerindeki mesleklerdeki kayıtlı sayısı Denizli verilerine göre oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bu veri Denizli ile Kayseri’deki sanayileşme farkını göstermektedir. Denizli’de kururlu firmalar il Kayseri’de kurulu firmalar istihdam özellikleri ve firma yapısal özellikleri ile birbirinden farklı yapılar göstermektedir.

3.2.7 Sektörlere Göre Açık İşler ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

İllerde tüm sektörler içerisindeki açık işler, işyerlerinin çalıştırdığı kişi sayısına göre 10’un altında, 10’un üzerinde ve 50’nin üzerinde kişi çalıştıran işyerleri şeklinde sınıflandırılmıştır. Ayrıca sanayi, hizmet ve inşaat sektöründe çalıştırılan kişi sayısına göre de düzenlenmiştir.

Denizli deki açık işler sektörel olarak incelendiğinde %82'sinin sanayi ve %18'inin hizmet sektöründe bulunan firmalarda olduğu saptanmıştır [18].

Kayseri'deki açık işler sektörel olarak incelendiğinde %68'inin sanayi, %31'inin hizmet ve % 1'inin de inşaat sektöründe bulunan firmalarda olduğu saptanmıştır [19].

Denizli ve Kayseri İŞKUR'un il özelinde yaptıkları 2011 yılı İşgücü Piyasası Araştırma Raporunda, sektörlerle göre açık işler, temininde güçlük çekilen meslekler, çalışan sayısını arttıran ve azaltan işyerleri teker teker incelenerek bu bölümdeki tablolar elde edilmiştir. Veriler tamamiyle işverenler veya işveren temsilcileri tarafından sigortalı çalışanların bilgilerine detaylı olarak incelenerek elde edilmiştir.

Tablo 3.2.7: Denizli'de Sektörlere Göre ve İşyerlerinin Kişi Sayısına Göre Açık İşler [18]

Sektör Adı	<10	>=10	>=50	Toplam
Sanayi	13	236	160	249
Hizmet	3	53	11	56
İnşaat	-	1	-	1
Genel Toplam	16	290	171	306

Tablo 3.2.7' den de anlaşılacağı üzere, en çok açık işin olduğu sektör sanayi sektörüdür. Burada ağırlıklı olan işyerleri 236 işyeriyle on kişinin üzerinde olan ve ell kişinin üzerinde 160 işyeriyle sanayi sektörü oluşturmaktadır. Hizmet sektörü eleman ihtiyacı açısından ikinci sırada olan sektör olarak karşımıza çıkmaktadır. İnşaat sektöründe yalnız 1 işyeri eleman ihtiyacı olduğunu beyan etmiştir. Sanayi sektörünün eleman ihtiyacının hızlı bir şekilde karşılanması sektörün başarısı ve devamlılığı açısından son derece önemlidir.

Tablo 3.2.7.1: Denizli'de Sektörlere Göre Açık İşyerleri Sayısı [18]

Sektör Adı	İşyeri Türü		<10	>=10	>=50	Toplam
	Kamu	Özel				
THG Sektörü	0	82	0	82	69	82
Diğer Sektörler	5	128	8	207	141	207
Genel Toplam	5	210	8	289	210	289

Tablo 3.2.7.1’i mesleklere göre dağılımı inceleyecek olursak, “toplam 220 işyeri içerisinde 82 işyeriyle en fazla mesleklere göre açık pozisyonu bulunan sektör tekstil sektörüdür. Bunların hepsi 10 ve üzeri eleman çalıştıran işyerleridir, ayrıca 69 tanesi de 50 ve üzeri eleman çalıştırmaktadır”[18].

İşgücü Piyasası Araştırmasına katılan beş işyeri kamu sektöründe faaliyette bulunmaktadır. Tekstil sektöründe elli ve üzeri eleman çalıştıran yerlerin sayısı diğer tüm sektörlerdeki elli kişi ve üzeri eleman çalıştıran işyerlerinin sayısının neredeyse yarısını oluşturmaktadır.

Buradan çıkarılabilecek sonuç, kapasite ve istihdam olarak tekstil sektörü Denizli’de en önde gelmektedir, eğer kalifiye eleman ihtiyacı tam anlamı ile karşılanmaz ise Denizli THG sektöründe öncelikle üretimin kalitesinin düşme tehlikesi ortaya çıkabilecektir. Ayrıca sonrasında da firmaların kaliteli ürünler ve hizmet sunamamasından ötürü ihracat düşebilecektir. Bu süreç işyerlerinin kapanmasına kadar gidebilecek olup, bu durumda işsizlik artışı kaçınılmaz olacaktır. Bu olumsuz ihtimallerin ortaya çıkmaması için İŞKUR faaliyetlerinin firmalar ile koordinasyon içinde yürütülmesi ve nitelikli işgücü istihdamının sağlanması son derece önemlidir.

Tablo 3.2.7.2: Kayseri’de Sektörlere Göre Açık İşler Bulunan İşyerleri Sayısı [19]

Sektör Adı	İşyeri Türü		<10	≥10	≥50	Toplam
	Kamu	Özel				
Mobilya ve THG Sektörü	-	98	-	98	75	98
Diğer Sektörler	8	128	8	32	88	136
Genel Toplam	8	226	8	130	163	234

Tablo 3.2.7.2’deki verilere bakacak olursak, mobilya ve tekstil sektöründe 98 işyeri, diğer sektörlerde kamu da 8 olmak üzere toplamda 136 işyerinde 88’i 50 ve üzeri eleman çalıştıran açık iş olan işyerleri bulunmaktadır. Toplamda 234 işyerinde Kayseri’de açık iş olan işyeri bulunmaktadır [19].

Tablo 3.2.7.3:Denizli’de THG Sektöründeki İhtiyaç Duyulan Mesleklerin Dağılımı
[18]

Meslek Adı	<10	>=10	>=50	Toplam
El ve Makine Dikişçisi (Genel)	-	35	35	35
Makineci (Dikiş)	-	18	10	18
Kompleci(Dokuma Hazırgiyim ve Ev Tekstili)	-	15	15	15
Boyama-Yıkama Makinesi Operatörü	-	10	10	10
Konfeksiyon İşçisi(Kumaş)	-	8	-	8
Dikiş Makinesi Operatörü (Kumaş)	-	7	7	7
El ve Makine Nakışçısı	-	5	5	5
Kalite Kontrolcü (Kumaş)	-	5	5	5
Örgü Makinesi Operatörü	-	2	-	2
Şablon Operatörü (Kumaş)	-	2	2	2
Tekstil Terbiye İşçisi (Tekstil)	-	10	10	10
Genel Toplam	-	82	69	82

Tablo 3.2.7.3’deki verilere göre, tekstil sektöründe ihtiyaç duyulan mesleklerle, 2012 içerisinde İŞKUR’da açılan programlardaki meslekler biribiri ile paralellik göstermektedir. Özellikle konfeksiyonla uğraşan firmalarda yeni açılan eleman ve kurs taleplerinde makineci(dikiş) mesleği göze çarpmaktadır. Hazır giyim sektöründeki bu sıkıntı çalışacak kalifiye eleman bulamamaktan ve kriz döneminde işten ayrılan çalışanların farklı sektörlere kaymasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 3.2.7.4: Kayseri’de THG Sektöründeki İhtiyaç Duyulan Mesleklerin Dağılımı
[19]

Meslek Adı	<10	>=10	>=50	Toplam
Mobilya Döşeme İşçisi	0	13	13	13
Makineci(Dikiş)	0	18	10	18
Kompleci(Dokuma Hazırgiyim ve Ev Tekstili)	0	10	10	10
Tekstil Makinesi Bakım Operatörü	0	10	10	10
Mobilya İmalatçısı	0	9	9	9
Diğer Terziler/ Elbise İmalat İşçisi	0	5	0	5
Yatak Kenar Kaplama Makinesi Operatörü	0	5	5	5
Mobilya Montaj İşçisi	0	4	4	4
Genel Toplam	0	74	48	74

Kayseri için ihtiyaç duyulan mesleklerde mobilya sektörüne ait olan mesleklerin çokluğu dikkat çekmektedir. Bunun sebebi Kayseri genelindeki THG firmalarının çoğunluğunun mobilya sektörüne üretim yapması veya mobilya işletmeleri bünyesinde faaliyet göstermelerinden kaynaklanmaktadır. Tablo 3.2.6.4’deki verilere göre, “Kayseri’de toplamda 74 işyeri eleman talebinde bulunmuştur. Bu firmalardan 48’i elli kişi ve üzerinde işçi çalıştıran firmalardır”[19]. En çok ihtiyaç duyulan mesleklerin mobilya döşeme işçisi, makineci ve kompleci mesleklerinde olduğu gözle çarpılmaktadır.

3.2.8 Denizli ve Kayseri’de THG Sektöründe İstihdamında Artış Beklenen Meslekler

Tablo 3.2.8: Denizli’de THG Sektöründe İstihdamında Artış Beklenen Meslekler [18]

Meslek Adı	<10	>=10	>=50	Toplam
Makineci(Dikiş)	7	20	15	27
Kompleci(Dokuma Hazırgiyim ve Ev Tekstili)	-	11	11	11
Konfeksiyon İşçisi	-	9	9	9
El ve Makine Dikişçisi(Genel)	-	7	3	7
Boyama-Yıkama Makinesi Operatörü(Kumaş)	-	5	-	5
Diğer Dikişçiler ve Makinacılar	-	5	-	5
Dikiş Makinası Operatörü(Kumaş)	-	2	-	2
Giyim ve Giyim Aksesuarları Satış Elemanı	-	2	-	2
Depo Hamalı	-	1	1	1
Mekanik Bakım ve Onarımcısı(Motorlu Taşıtlar Hariç)	-	1	1	1
Muhasebe Meslek Elemanı	-	1	1	1
Pazarlamacı	1	-	-	1
Kesimci (Konfeksiyon)	-	1	1	1
Dokuma Makinaları Operatörü	-	1	1	1
Genel Toplam	8	66	53	74

Tablo 3.2.8’e göre, Denizli genelinde 48 meslekte eleman ihtiyacı olduğu belirlenmiştir. Bu mesleklerden 15 tanesinin THG sektöründe olduğu görülmüştür. Denizli’de toplamda 48 ayrı meslekte 278 işyerinin eleman aramakta olduğu belirlenmiştir. THG sektöründe 74 işyeri 15 ayrı meslekte eleman aramakta olduğu ve bu firmaların içinde en çok eleman arayan işyerlerinin on kişi ve üzerinde eleman çalıştıran yerler olduğu belirlenmiştir. Bu tablodan da anlaşılacağı üzere, Denizli’de özellikle THG sektörü olarak kalifiye, vasıflı eleman temini güçlüğü yaşanmaktadır. Bundan sonraki dönemde İŞKUR’un faaliyetlerini daha da arttırarak sektördeki işletmelerle daha fazla işbirliği içerisinde olması ve istihdam garantili programlara ağırlık vermesi sektör için son derece faydalı olacaktır.

Tablo 3.2.8.1: Kayseri’de THG Sektöründe İstihdamında Artış Beklenen Meslekler [19]

Meslek Adı	<10	>=10	>=50	Toplam
Örgü Makinesi Operatörü	-	30	30	30
Diğer Mensucat Beyazlatıcıları/Kasarlayıcıları, Boya. ve Terb.	-	15	15	15
Dokuma Tezgahı Ayarcısı	-	15	15	15
Dokuma Makineleri Bakım-Onarımcısı	-	10	10	10
Dokumacı (Dokuma Makineleri Operatörü)	-	10	10	10
Diğer Dikişçiler ve Makinacılar	-	10	10	10
Mobilya İmalatçısı/Mobilyacı (Ahşap)	-	6	2	8
Kalite Kontrolcü	-	7	7	7
Mobilya Döşemecisi	-	7	7	7
Diğer Mobilya İşçileri	-	5	5	5
Dikiş Makinesi Operatörü-Kumaş	-	2	2	2
Mobilya Montaj İşçisi	1	1	1	2
Genel Toplam	1	120	116	121

Tablo 3.2.8.1’e göre, Kayseri’de yapılan işgücü araştırma raporuna göre, toplamda 371 adet eleman ihtiyacı olduğu ve bunların 121’inin tekstil ve mobilya sektöründe hizmet veren firmalara ait olduğu görülmektedir. İşyerlerinin çalıştırdıkları eleman sayısı büyüklüğüne göre 120’sinin on kişi ve üzeri eleman çalıştıran, 16’sının elli kişi ve üzeri; ve 1 tanesinin de on kişi ve altında eleman çalıştırdığı görülmektedir [19].

İstihdamında artış beklenen meslekler içerisinde 30 kişilik talep ile en çok örgü makinesi operatörü arandığı görülmektedir. İstihdamında artış beklenen diğer mesleklere bakacak olursak genellikle mobilya sektörüne ait meslekler olduğu görülmektedir. Hem Denizli hem de Kayseri’yi değerlendirecek olursak, iki şehirde de istihdamında artış beklenen meslekler şehirlerde yoğun olarak faaliyet göstermekte olan sektörler olduğu görülmektedir. Denizli’de istihdamında artış beklenen sektör dokuma ağırlıklı iken Kayseri’de mobilya sektörü ağırlıklı olduğu görülmektedir.

3.3.9 Denizli ve Kayseri’de THGSektöründe İstihdamında Azalış Beklenen Meslekler

Tablo 3.2.9:Denizli’de THGSektöründe İstihdamında Azalış Beklenen Meslekler [18]

Meslek Adı	<10	>=10	>=50	Toplam
Kompleci(Dokuma Hazırgiyim ve Ev Tekstili)	0	8	0	8
Halı Dokuyucu(El Tezgahı)	0	6	0	6
Diğer Dikişçiler ve Nakışçılar	0	1	0	1
El ve Makine Nakışçısı	0	1	0	1
Genel Toplam	0	16	6	16

Tablo 3.2.9’a göre, THG sektöründe istihdamında azalış beklenen meslek sayısı, istihdamında artış beklenen mesleklerden daha azdır. İstihdamında azalış beklenen mesleklerdeki işyerlerinden hiç birisi elli kişi ve üzeri eleman çalıştıran işyerleri değildir [18]. Kurumsallaşmayı tam sağlayamamış, fason üretim yapan 10-50 kişi arasında eleman çalıştıran firmalar sipariş alamadıklarında ve küçük ekonomik krizlerde büyük firmalara göre daha hızlı ve yıkıcı olarak etkilenmektedir.

Küçük firmaları ayakta kalabilmeleri için İŞKUR ve KOSGEB ile işbirliklerini arttırmaları; destek, teşvik v sigorta avantajlarını etkin olarak kullanmayı öğrenmeleri gerekmektedir.

2011 yılında Kayseri’de uygulanan işgücü araştırma raporuna göre, 36 meslekte 400 kişilik bir istihdam azalışı olacağı öngörülmüştür. Bu mesleklerin içerisinde tekstil ve mobilya sektörüyle ilgili mesleklerin olmadığı görülmüştür. Buradan da sektörün eleman ihtiyacının sürekli olduğunun ve istihdamında azalış beklenmemekte olduğu anlaşılmaktadır. Sektörün kalifiye eleman sorununu çözmek için sürekli olarak eğitimler verilmeli ve istihdamı arttırmak için teşvik edici faaliyetler yapılmalıdır.

4. TÜRKİYE'DE MEVCUT İSTİHDAM YAPISI, TEKSTİL VE HAZIR GIYİM SEKTÖRÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1 Türkiye'de İstihdam ve İşgücüne Katılma Oranı

İstihdam; Ülke içindeki bütün nüfusun içinde çalışanların oluşturduğu kesin istihdam olarak ifade edilir. Bir ülkenin istihdamı ne kadar iyiye ekonomik gelişmişliği ve refah düzeyi de o kadar iyidir.

İşgücüne Katılım Oranı; İstihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu tüm nüfus işgücünü ifade eder. İşgücünün kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus içindeki oranı da işgücüne katılım oranını verir.

Tablo 4.1.1: Kurumsal Olmayan Nüfusun İşgücü Durumu (15+ yaş) [28]

	İşgücüne Katılma Oranı	İstihdam Oranı	İşsizlik Oranı	Tarım Dışı İşsizlik oranı
YILLAR	%			
2000	49,9	46,7	6,5	-
2001	49,8	45,6	8,4	-
2002	49,6	44,4	10,3	-
2003	48,3	43,2	10,5	-
2004	46,3	41,3	10,8	14,2
2005	46,4	41,5	10,6	13,5
2006	46,3	41,5	10,2	12,7
2007	46,2	41,5	10,3	12,6
2008	46,9	41,7	11	13,6
2009	47,9	41,2	14	17,3
2010	48,8	43	11,9	14,8
2011	49,9	45	9,8	12,4
2012-OCAK	48,2	43,2	10,2	12,4
2012-ŞUBAT	47,9	42,9	10,4	12,7
2012-MART	48,6	43,8	9,9	12,1
2012-NİSAN	49,6	45,2	9,0	11,1
2012-MAYIS	50,5	46,3	8,2	10,4
2012-HAZİRAN	50,8	46,8	8,0	10,2
2012-TEMMUZ	50,8	46,6	8,4	10,7

TÜİK İşgücü verilerine bakıldığında, ülkemizde işgücüne katılma oranında 2000 yılından 2012 yılı Temmuz ayına kadar işgücüne katılım oranında % 0,9'luk bir artış olmuştur. İstihdam oranı aynı konumdayken, işsizlik oranı % 2,4 artmıştır. İşgücüne rağmen işsizlik oranının artmasının sebebi artan nüfusa rağmen yeterli istihdam olanaklarının oluşturulamamasıdır [28].

Tablo 4.1.2: Kent-Kır ve Cinsiyet Ayrımında İşgücüne Katılma Oranı [28]

	Türkiye			Kent			Kır		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Yıllar	%								
2000	49,9	73,7	26,6	44,1	70,9	17,2	58,7	77,9	40,2
2001	49,8	72,9	27,1	44	70,6	17,4	58,7	76,4	41,7
2002	49,6	71,6	27,9	44,4	69,8	19,1	57,6	74,5	41,4
2003	48,3	70,4	26,6	43,8	68,9	18,5	55,5	72,9	39
2004	46,3	70,3	23,3	43	69,1	17,7	54,4	73,3	36,7
2005	46,4	70,6	23,3	44,1	70	18,7	52,1	72	33,9
2006	46,3	69,9	23,6	44,2	69,3	19,5	51,2	71,3	33,1
2007	46,2	69,8	23,6	44,3	69,3	19,8	50,8	71	32,5
2008	46,9	70,1	24,5	45	69,5	20,8	51,4	71,6	32,9
2009	47,9	70,5	26	45,8	69,9	22,3	52,7	72	34,6
2010	48,8	70,8	27,6	46,8	70,4	23,7	53,5	71,6	36,3
2011	49,9	71,7	28,8	47,6	71	24,8	54,9	73,3	37,5

TÜİK verilerini incelediğimiz zaman erkeklerdeki işgücüne katılım oranı 2000-2011 yılları arasında kadın işgücüne katılımdan daha fazladır. Erkeklerdeki işgücüne katılım oranları, kırsal alanda kentsel alana göre 2000-2011 arasında daha fazladır. Kadınlarda ise yıllar itibariyle kırsal alanda, kentsel alandan daha fazladır.

Tablo 4.1.3:İşgücünün Eğitim Düzeyi, Temmuz-2012 [29]

	İşgücü	İstihdam	İşsiz	İşgücüne Katılım Oranı	İşsizlik Oranı
	Bin			%	
Toplam	27.821	25.498	2.323	50,8	8,4
Okur-yazar olmayan	1.227	1.187	40	21,0	3,2
Lise altı eğitilmişler	15.926	14.751	1.175	48,8	7,4
Lise	2.913	2.596	316	52,5	10,9
Mesleki veya teknik lise	2.796	2.540	256	64,7	9,2
Yükseköğretim	4.960	4.424	536	77,2	10,8

TÜİK verilerine göre, işgücüne katılım oranı en yüksek olan kesim % 77,2 ile “Yükseköğretim” mezunlarının oluşturduğunu, en az katılım oranı da % 21 ile “Okur –yazar olmayan” kesim oluşturmaktadır. Bu rakamlara rağmen işsizlik oranında ters orantılı bir şekilde işsizlik oranı “Okur-yazar olmayan” kesimde en az, “Yükseköğretim” mezunlarında ise en yüksek iki işsizlik oranından birisine sahiptir [25].

Türkiye küresel kriz sürecinde, güçlü büyüme performansı ve alınan tedbirler sayesinde istihdam yaratma konusunda dünyada en fazla mesafe kateden ülkelerdendir.” İMF verilerine göre Türkiye 2007-2011 döneminde, yıllık ortalama istihdam artışı en yüksek olan ülke olmuştur. Ancak gelişmiş bir çok ülke de istihdam kayıplarının telafi edilemediği bir ortamda Türkiye’de istihdam 2007’den Haziran 2012’ye kadar 4.8 milyon kişi artmıştır. Aynı dönemde Avro bölgesinde yaklaşık olarak 2.5 milyon, ABD’de 2.8 milyon istihdam kaybı olmuştur.”[30]

4.1.1 Türkiye’de İşsizlik ve Kayıtdışı İstihdam

Türkiyede işsizlik sorununa değinmeden önce işsiz ve işsizlik sözcüklerinin tanımlanması gerekmektedir.

İşsiz; Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son üç ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve iki hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler. Ayrıca, üç ay içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli

eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dâhildirler [30].

İşsizlik; Çalışmak istek ve kabiliyetine sahip olan cari ücret haddinde çalışmak isteyip de iş bulamayanların oluşturduğu istihdam düzeyine işsizlik denir.

Türkiye’de 1960’lardan bu yana işsizlikle mücadele eden bir ülkedir. Bu nedenle Türkiye’deki işsizlik gelişmiş ülkelerden farklı olarak küreselleşme ve teknolojik ilerleme ile nedeniyle değil, yetersiz büyüme ve sermaye kıtlığı sonucu ortaya çıkan yapısal sorunlar nedeniyledir.

Ülkemizde istihdam ve işsizlik sorunlarının özelliklerini belirleyen başlıca nedenler arasında, hızlı nüfus artışı, iç ve dış göçler, yetersiz gelir düzeyi, teknolojik gelişmeler, bölgeler arası gelişme farklılıkları ve yatırım politikalarındaki olumsuzluklar eğitim politikasındaki sorunlar yer almaktadır [30].

Tablo 4.1.1.1:Yıllara Göre İşgücü Dağılımı [28]

Ülkemizde İşgücü Piyasası Göstergeleri							
	2007	2008	2009	2010	2011	2011	2012
Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus(000)	68.901	69.724	70.542	71.343	72.376	72.218	73.483
15 ve Daha Yukarı Yaştaki Nüfus(000)	49.994	50.772	51.686	52.541	53.593	53.439	54.599
İşgücü(000)	23.114	23.805	24.748	25.641	26.725	26.995	27.554
İstihdam(000)	20.738	21.194	21.277	22.594	24.110	24.445	25.282
İşsiz(000)	2.738	2.611	3.471	3.046	2.615	2.550	2.272
İşgücüne Katılma Oranı(%)	46,2	46,9	47,9	48,8	49,9	50,5	50,5
İstihdam Oranı(%)	41,5	41,7	41,2	43,0	45,0	45,7	46,3
İşsizlik Oranı(%)	10,3	11,0	14,0	11,9	9,8	9,4	8,2
Tarım Dışı İşsizlik Oranı(%)	12,6	13,6	17,4	14,8	12,4	12,0	10,4
Genç Nüfusta İşsizlik Oranı(%)	20,0	20,5	25,3	21,7	18,4	17,5	15,9
İşgücüne Dahil Olmayanlar(000)	26.879	26.967	26.938	26.901	26.867	26.444	27.044

Tablo 4.1.1.1’de yeralan veriler ve 2013 Haziran dönemi güncel verileri bir arada değerlendirildiğinde ;

- 2013 Haziran ayında bir önceki yıla göre işgücü sayısı 1.041 bin, işe yerleşen kişi sayısı 742 bin kişi artarken, işsiz sayısı da 299 bin kişi artmıştır,

- 2013 Haziran ayında işsizlik oranı %8,8 iken, istihdam oranı % 59,3 olarak gerçekleşmiştir [28].
- İstihdam edilen nüfus toplamı 26 milyon 319 bindir,
- 2013 Haziran ayında herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmadan çalışanların oranı, bir önceki yılın aynı dönemine göre 2,6 puan azalarak %37,8 olarak rapor edilmiştir.
- İstihdam edilenlerin oranı, bir önceki yılın aynı dönemine göre 0,6 puanlık artış göstererek %46,8'den %47,4'e yükselmiş; istihdam edilenlerin %24,6'sı tarım, %19,1'i sanayi, %7,4'ü inşaat, %49'u ise hizmetler sektöründe yer almıştır.
- İşsizlik oranı Haziran 2013'te kadınlarda yüzde 10,8, erkeklerde ise yüzde 7,8 olarak gerçekleşmiştir.
- Erkeklerin istihdam oranı ise aynı dönemde 0,4 puan artarak yüzde 66,8'e ulaşmıştır. Bu kapsamda erkek istihdamı 413 bin kişi artmıştır.
- Tüm sektörlerde istihdam artmıştır [31].

Tablo 4.1.1.3:Türkiye'de Kayıtdışı İstihdam Oranları [29]

DÖNEMİ	Kayıtdışı İstihdam Oranı (%)*	Tarım dışında Kayıtdışılık oranı(%)*
Temmuz 2012	40.2	24.7
Haziran 2012	40.4	25.2
Mayıs 2012	39.9	25.3
Nisan 2012	38.8	24.6
Mart 2012	37.5	23.9
Şubat 2012	37.5	23.9
Ocak 2012	38.4	25.1
Aralık 2011	39.2	25.5
Kasım2011	40.7	26.6
Ekim 2011	41.8	27.0
Eylül 2011	42.8	28.0
Ağustos 2011	43.6	28.4
Temmuz 2011	43.4	28.3

Tablo 4.1.1.3'deki verilere göre, 2011 Temmuz ayında kayıtdışılık oranı %43,4 iken bu oran 2012 yılı Temmuz ayında bu oran %40,2 seviyelerine gerilemiştir. Türkiye'de kayıt dışı istihdam yıllar itibariyle düşme eğilimindedir.

2000 yılında toplam istihdamın yarısından fazlası kayıtdışı iken 2012 yılında bu oran % 40'lar seviyesine gelmiştir.

4.1.2 THG Sektöründeki Kayıtdışı İstihdam

Ülkemizde THG sektöründe toplamda 3 milyona yakın çalışanın olduğu tahmin edilmekte olup, kayıtdışı çalışma ile işverenler önemli oranda mali yükten kurtulmakta ve işçilik maliyetlerinde azalma elde edilmektedir [32]

Kayıtdışı İstihdam; Sosyal güvenlik açısından legal şekilde çalışarak istihdama katılan kişilerin, çalışmalarının gün ve ücret olarak ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına hiç bildirilmemesi veya eksik bildirilmesidir [20].

Kayıt dışı çalışanlar sosyal güvensiz, sendikasız, toplu iş sözleşmesiz kalırken, kayıt dışı çalışmadan dolayı devlet açısından prim kayıplarına neden olunmakta ve haksız rekabet tetiklenmektedir. Ayrıca sektörde sayıları giderek artan yabancı kaçak işçiler bu durumu daha da güçleştirmektedir. Özellikle hazır giyim sektöründe kayıt dışılık son derece yaygındır. Eve iş verme sisteminin yaygınlaşması da, kayıt dışılığı artıran diğer sebeplerden bir tanesidir. Sektörün niteliksiz işgücüne dayalı olması nedeniyle, işçi çalıştırma yanında çırak istihdamı da diğer sektörlerle kıyaslandığında oldukça yüksek oranlardadır. İşsizlik baskısı ve günü kurtarma düşüncesi, işçilerin gelecek güvencesinin de önüne geçmektedir. Kayıt dışı çalıştırma yaygınlaşmış, ücret düzeyi düşmüş, uzun çalışma saatleri, işgücünü ucuzlatmanın en bilindik yolu olarak kullanılır olmuştur [32].

Çocuk Emeği; Sektör istihdamına ilişkin önemli bir diğer sorun da, çocuk emeği kullanımıdır. Kalifiye işçiliğe çok fazla gereksinim duyulmaması, kayıt dışılığın yoğun olması nedenleriyle THG sektöründe çocuk işçi istihdamı yoğunlaşmıştır. En çok çocuk işçi Güneydoğu'da çalıştırılmaktadır. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün (DİE) araştırmalarına göre; çocuk istihdamının yoğun olduğu iller arasında Mardin, Siirt, Kahramanmaraş, Şanlıurfa, Gaziantep bulunuyor. 12-14 yaş grubu erkek çocukların yüzde 6.4'ü kırlarda, yüzde 1.9'u ise kentlerde çalışıyor. Uzmanlar, işçi çocuk sayısında erkeklerin fazla olmasını, eğitim sisteminin dışında kalma oranlarının yüksek olmasıyla ilişkilendiriyor. Çocuk işçiler, en çok sırasıyla tarım, sanayi, ticaret ve hizmet sektörlerinde çalıştırılıyor. Sanayi sektörü içerisinde en çok çocuk çalıştırma oranı THG sektöründe mevcuttur [33].

Uygun Olmayan Çalışma Ortamı: THG sektöründeki en önemli sorunlardan birisi de çalışma ortamının ve koşullarının uygun olmamasından kaynaklanan istihdam azalışlarıdır. Uygun olmayan çalışma koşulları; Uzun çalışma saatleri, işçilerin, dinlenme haklarının (ara dinlenmesi, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil, yıllık izin) ihlali, kadın işçilerin yoğun olarak çalıştığı sektörde, kadına özel tanınan hakların tam olarak kullandırılmaması, çalışma koşulları açısından kadın işçilere uygulanan ayrımcılık, kayıtdışı istihdam ve işyerinde mobbing (psikolojik taciz) uygulamaları, ücretle ilgili sorunlar (düşük ücret, ücretin geç ödenmesi, fazla çalışma, ulusal bayram ve genel tatil günlerine ait ücretlerin ödenmemesi, asgari ücretin altında çalıştırma) [33].

Güncel veriler içerisinde THG sektöründeki istihdam:

- Türkiye genelinde istihdam edilen 26 milyon 319 bin kişiden 9 milyon 952 bin kişinin kayıtdışı olduğu belirlenmiştir.
- Haziran 2013 itibarıyla Türkiye genelinde 6 milyon 474 bin kişinin istihdam ettiği tarım sektöründe kayıtdışı istihdam edilen kişi sayısı geçen yılın aynı dönemine göre 123 bin kişi gerileyerek 5 milyon 403 bin kişi düzeyinde gerçekleşmiştir.
- Sektörde kayıtlı çalışandan daha fazla kayıtdışı olduğu tahmin edilmektedir. 2013 TÜİK verilerine toplam yaklaşık 2.3 milyon tekstil işçisinin 1 milyonu kayıtlı, 1.3'ü kayıtdışı olarak tahmin edilmektedir.
- THG sektöründe 2011'de kurulan firma sayısı, geçen yıla göre % 9 artarak 15.579'a, konfeksiyon sektöründe ise % 7 artışla 29.782'ye ulaşmıştır,
- 2010'da aynı dönemler baz alındığında tekstil sektöründeki kayıtlı istihdam 344 bin kişi, 2011'de 375 bine ulaşmıştır.
- Konfeksiyon sektöründeki kayıtlı istihdam 2010'da 375 bin iken, 2011'de 398 bine ulaşmıştır.
- 2010'da THG sektöründe 1 milyar dolarlık olan yatırım, 2011 yılında yaklaşık 2.5 milyar dolara ulaşmıştır. Yatırımların artması istihdamın artmasını sağlamıştır [34].
- 2008'de gelen istihdam paketiyle beraber SSK primleri %5 oranında düşmüştür.

Ülkemizde işvere düşen sigorta prim payları, 2008'deki yapılan indirimine rağmen %40 civarındadır. Bu oran OECD ülkelerinde %27,3, AB'de ise %32 civarındadır. Ülkemizde tekstil sektöründe kayıtlı istihdamın artmasının önündeki engellerden birisi de SSK primlerinin yüksek olmasıdır [32].

4.2 Dünya'daki Kadın İşgücünün Konumu

Kadınlar tarih boyunca içinde yaşadıkları dönemin koşul ve niteliklerine göre değişen şekil ve konumlarda çeşitli ekonomik faaliyetlere katılmış ancak gerçek anlamda "ücretli" olarak ve işçi statüsü kazanmaları ilk kez Sanayi Devrimiyle beraber gerçekleşmiştir. Bu nedenle Sanayi Devrimi bugünkü anlamı ile ücretli kadın işgücü kavramının ortaya çıkmasına yol açan en önemli tarihsel gelişme olarak ifade edilebilir. Avrupa'da sanayileşme 18.yy ağır metal sanayi, lokomotif üretimi, çelik üretimi gibi sanayi kollarında başlamış olup, kadının sanayiye girişi 19. yy başta İngiltere olmak üzere pek çok batılı ülkede tekstil-dokuma imalatıyla başlamıştır. Bu dönemde tekstil sektöründeki toplam işgücünün önemli bir bölümü kadınlardan oluşmuştur [35].

I. ve II. Dünya Savaşı'nın yaşandığı yıllarda, erkek işgücünün silah altında olmasıyla, kadın işgücünün ekonominin tüm alanlarında arttığı görülmektedir. Kadının tarım dışı sektörlerde işgücüne katılması, 20.yy.'da başlamış olmakla beraber özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında hız kazanmıştır [35].

Ülkemizde sanayileşmeye odaklanan kalkınma stratejilerinin ilk döneminde ithal ikameci (daha önce yurt dışında ithal edilmekte olan malların, uygulanan koruyucu ve özendirici önlemlerle yurt içinde üretilmesini öngören bir sanayileşme strateji) sanayileşme süreci, ikinci dönemde ihracata yönelik (ihracat yapmak için üretim kapasitesini ve üretim süreçlerini düzenleyen sanayileşme strateji) sanayileşme süreci yaşanmıştır. İthal ikameci sanayileşme döneminde dünyanın çeşitli bölgelerinde olduğu gibi ülkemizde de kadın işgücüne genel olarak ihtiyaç duyulmamış, 20 yy.'ın son çeyreğinde diğer gelişmekte olan ülkelerle beraber (özellikle Güneydoğu Asya ülkelerinde) ihracat yönelimli sanayileşme ve büyüme stratejilerine geçişle birlikte kadın işgücüne olan talep artmıştır. Uluslararası piyasalarda rekabet edebilmek için maliyetleri aşağı çekmek durumunda olan firmalar açısından, emek yoğun malların üretiminde kadınlar ucuz işgücü kaynağı olarak bir fırsat olarak görülmüştür [36].

Tablo 4.2.1: Dünya Ölçeğinde İşgücüne Katılım Oranı (Genel ve Cinsiyete Göre) [37]

Dünya Ölçeğinde İşgücüne Katılım Oranı (Genel ve Cinsiyete Göre)						
Yıllar	1999	2002	2006	2007	2008	2009
Toplam(%)	65,5	65	64,8	64,7	64,7	64,7
Erkek(%)	79,2	78,6	78	77,8	77,7	77,2
Kadın(%)	51,8	51,6	51,6	51,6	51,7	51,6

Tablo 4.2.1'e göre, İşgücüne katılım oranlarında 10 yıllık süreçte büyük bir değişiklik olmadığı dikkat çekmektedir. 1999-2009 arasında kadınların işgücüne katılım oranı %0,2 azalmış, erkeklerde ise aynı süreçte % 2 azalmıştır.

Tablo 4.2.2: Dünya Ölçeğinde İstihdam Oranı (Genel ve Cinsiyete Göre) [39]

Dünya Ölçeğinde İstihdam Oranı (Genel ve Cinsiyete Göre)						
Yıllar	1999	2002	2006	2007	2008	2009
Toplam(%)	61,3	60,6	60,9	61	60,9	60,4
Erkek(%)	74,4	73,4	73,6	73,6	73,3	72,8
Kadın(%)	48,3	47,9	48,5	48,5	48,6	48

Tablo 4.2.2'ye göre, Dünya genelinde istihdam oranları son 10 yılda % 0,9 azalmıştır. Bu azalma kadınlarda % 0,3 iken erkeklerde ise % 1,6'dır. Kadın emeğinin işgücüne katılım oranı % 47,9'dan % 48,6'ya yükselmiş olsa da küresel krizin etkilerinin ağır biçimde hissedildiği 2002'de kadının işgücüne katılımında kayda değer bir düşüş yaşanmıştır [39].

4.2.1 Türkiye'de Sektörel Bazda ve Ekonomik Faaliyete Göre Kadın İstihdamı

Kadınların ülkemizde istihdama katılımı, toplum arasında kadınlara biçilen rolden dolayı, aile baskılarından dolayı ve kadınların yapabileceği işler ayrımından dolayı istenen seviyeye gelememiştir. Genellikle teknik çalışma gerektiren işlerin erkek istihdam etmesi, geleneksel işlerde veya tarım işlerinde kadın istihdam edilmesinden dolayı sanayi ve hizmet sektörlerinde Avrupa değerlerine yakın bir istihdam düzeyi elde edilememiştir. Tarım sektöründe yıllar geçtikçe, tarımdaki makinalaşmaya bağlı olarak istihdam azalışı meydana gelmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan 1980'lere kadar ithal ikameci bir sanayileşme izlemiştir, bu süreçte imalat sanayinde kadın istihdamının payı düşük kalmıştır. Türkiye'nin ihracat yönelimli sanayileşmeye geçmesi diğer ülkelere göre daha geç olmuş ve 1980'lerin sonunu bulmuştur. Ancak söz konusu ülkelerin tersine genelde imalat sanayi istihdamı, özelde ise bu istihdam içinde kadınların payı çok sınırlı olarak artmıştır. Tarımsal üretimin ve istihdamın gerilemesine paralel olarak erkek ve kadın işgücü açığa çıkmış, tarım dışı sektörlerde kadınlar açısından bu gerilemeyi karşılayacak boyutlarda bir işgücü talebi yaratmamıştır. Bunun temel nedeni, 1980 sonrası uygulanan yapısal uyum programlarının ve ihracata dayalı sanayileşme modelinin ücretlerdeki gerilemeye rağmen yeni yatırımlar aracılığıyla istihdam yaratma potansiyelinin zayıf kalmasıdır [40].

Kadınların imalat sanayi istihdamında 1950'lerde % 15 olan payı yaklaşık 60 yıl sonrasında çok fazla değişmemiş, ancak % 22'ye çıkmıştır. Günümüzde sanayi işçisi kadınların üçte ikisi tekstil, giyim eşyası ve gıda-içecek kollarında istihdam edilmektedir. Sanayide istikrarlı bir cinsiyete dayalı sektörel ve mesleki ayrışma söz konusu olup, kadınlar belli işkollarında hapsolmuş durumdadırlar. Türkiye uluslararası pazarlara giyim eşyası ile giriş yapmış olup, bu alandaki uluslararası rekabet edebilirliğini kadınların düşük ücretle ve kayıtdışı çalıştırılmasıyla sağlayabilmektedir. Bu duruma rağmen düşük teknolojiye dayalı giyim, deri eşya ve kısmen tekstil sektörü gibi sektörlerde Çin ve Hindistan gibi daha da ucuz emek gücüne sahip ülkelerle rekabet güçleşmektedir. Rekabet gücünün azalması pazar kayıplarına neden olmakta, sektörün toplam katma değer ve ihracattaki payları azalmakta, bu durumda genel istihdamla beraber kadın istihdamında da olumsuz etkilere neden olmaktadır [40].

Tablo 4.2.1.1: Türkiye'de İstihdam Edilmiş Kadın ve Erkek İşgücünün Sektörlere Göre Dağılımı [41]

Türkiye'de 2011 Yılında İstihdam Edilmiş Kadın ve Erkek İşgücünün Sektörlere Göre Dağılımı						
Sektörler	Kadın			Erkek		
	Türkiye	Kent	Kır	Türkiye	Kent	Kır
Tarım	53,1	8,5	86,1	25,3	4	56,7
Sanayi	15,9	29,2	7,8	25,3	33,5	13,1
Hizmet	31	62,3	7,8	49,4	62,5	30,2

Tablo 4.2.1.1'e göre, ülkemizde, kadın ve erkek istihdam oranlarının sektörel dağılımına bakıldığında kadınların tarım sektöründe yoğunlaştığı görülmektedir. Tarım sektöründeki istihdam oranlarının azalmasıyla birlikte tarım sektöründeki kadın işgücü istihdam oranları da azalmıştır. Ancak bu azalmaya rağmen günümüzde halen kırsal bölgelerde, kadın işgücü istihdamında tarım sektörü en önemli sektördür. Türkiye'de kadın işgücünün en çok yoğunlaştığı sektör %86,1 ile kırsal landa tarım istihdamıdır. En az kadın istihdamının olduğu sektör ise %7,8 kırsal alandaki sanayi istihdamı olarak rapor edilmiştir.

Ülkemizde sanayi sektörüne bakıldığında ise; eğitimsiz, niteliksiz ve iktisadi zorluklar nedeniyle düşük ücretli ve sosyal güvenceden yoksun kadın istihdamı söz konusudur. Sanayide kadın istihdamı daha çok tekstil, konfeksiyon ve gıda gibi sektörlerde düşük sosyal güvence oranlarında sürdürülmektedir [42].

4.2.2 Türk THG Sektöründe Çalışan Kadınların Durumu

THG sektörü ülkemiz için önemli konuma sahip olması ve sektörün yapısal olarak emek yoğun bir sektör olmasından dolayı kadın istihdamının üst düzey olduğu bir faaliyet koludur. Kadınların THG sektöründeki istihdamı, sektördeki alt dallara göre ve bölgelere göre farklılıklar göstermektedir. Genellikle kadınlar konfeksiyon sektöründe, dikiş, kesim, ütüleme ve paketleme gibi işlere yatkın olarak düşünüldüğü için daha fazla istihdam edilmektedir. Tekstil üretim süreçlerinde ise iplik, dokuma, terbiye ve boya gibi işlerde genellikle erkekler istihdam edilmektedir.

THG sektöründe çalışan kadınların çoğunluğu 17-25 yaş aralığında ve çoğunlukla evleninceye kadar 2-3 yıl süreyle kısa bir dönem için iş hayatına dahil olan bir iş gücü olarak gerçekleşmektedir. THG sektöründe, kadınların uzun süreli çalışabilmelerine engel olan bazı faktörler arasında uzun çalışma saatleri, mesaiye kalma, sağlıksız çalışma şartları sayılmaktadır. Ayrıca kayıt dışı çalıştırılma, sosyal güvence olmayışı gibi etkenler kadınların çalışma hayatından uzaklaşmalarına neden olmaktadır [43].

Tablo 4.2.2: Sigorta Durumlarına Göre Kadın İstihdamının Sektörlere Göre Dağılımı
[44]

Sektör Adı	Kadın İstihdamı (4/a Eylül 2011)	Kadın istihdamı (4/a Eylül 2010)	Kadın İstihdamında Fark 2011-2010	Kadın İstihdamında Artış Eylül 2011	Kadın İstihdamında Değişim (%) 2011-2010
Perakende Ticaret	349.652	291.396	58.256	22,9	20,3
Büro Yönetimi ve Destek Faaliyetleri	94.682	75.398	19.284	7,6	25,6
Binalar İle İlgili Hizmetler	67.682	51.395	16.600	6,5	32,3
Yiyecek-İçecek Hizmetleri	84.061	69.241	14.820	5,8	21,4
Toptan Ticaret	125.969	111.157	14.812	5,8	21,4
Tekstil Ürünleri İmalatı	109.478	95.623	13.855	5,4	14,5
Giyim Eşyaları İmalatı	180.97	167.750	13.221	5,2	7,9
Konaklama	68.196	57.116	11.080	4,4	19,4
Diğer Hizmetler	99.685	88.781	10.904	4,3	12,3
Gıda ürünleri	98.237	7.649	10.588	4,2	12,1
Tüm Sektörler	2.619.121	2.364.795	254.326		10,8

Tablo 4.2.2'deki verilere göre, en fazla kadın istihdamı olan sektör perakende ticaret alanında faaliyet gösteren işyerlerindedir. Bir önceki yılın aynı dönemine göre artışta da %22,9'luk artış ve 349.652 çalışan sayısına sahiptir. 2011 verilerine göre giyim eşyaları imalatı (Konfeksiyon) alanında 180.971 çalışan ve tekstil ürünleri imalatında 109.478 çalışanla, toptan ticaret faaliyet alanından sonra kadın istihdamının en fazla olduğu sektörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Faaliyet gösteren bütün sektörlerin 2010 Eylül dönemine göre istihdamında artış olduğu görülmektedir. Bunun sebebi de ekonomik krizden sonraki dönemde toparlanmanın meydana gelmesi olarak gösterilebilir.

4.2.3 Türkiye'deki Kadın İşgücünün Diğer Ülkelerle Kıyaslanması

Türkiye'de kadınların işgücüne katılımlarını incelerken, kadınların eğitim durumu, sosyal statüsü, iş konusunda fırsat eşitliği gibi konular dikkate alınmalıdır. Gelişmiş ülkelere nazaran ülkemizdeki kadın işgücünün istihdama katılımı yıllar geçtikçe azalmaktadır. İstihdam artış hızı, nüfus artış hızının altında kalmaktadır.

Bunun sebepleri; göç, ekonomik dalgalanmalar, kayıtdışı istihdam ve eğitim sorunu olarak değerlendirilebilmektedir.

Tablo 4.2.3.1: Yıllar İtibariyle Bazı Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Avrupa Birliği Ülkelerinde ve Türkiye’de kadın İşgücünün İstihdama Katılım Oranı [45]

Yıllar İtibariyle Bazı Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Avrupa Birliği Ülkelerinde ve Türkiye’de Kadın İşgücünün İstihdama Katılım Oranı						
Ülkeler	1994	2001	2005	2007	2009	2010
Kanada	67,8	70,8	72,1	73,2	73,4	73,1
Avustralya	62,8	66	66,3	67,1	66,9	68,4
Japonya	58,3	60,1	59,7	60	60,1	60,8
ABD	69,4	70,4	70,1	69,7	69,2	69,2
AB_15	56,5	60,3	61	61,6	62,8	63,5
Türkiye	33,1	28,5	29,5	28,1	27	26,5
Yunanistan	37,1	41,2	43,1	44,5	45,5	46,2
Portekiz	55	61	60,8	60,6	61,7	61,7
İspanya	31,5	43,8	44,9	46,8	49	51,9
İsveç	70,7	73,5	73,4	72,8	71,8	72,1
Danimarka	67,1	71,4	72,6	70,5	72	70,8
Azerbaycan	59,5	61,6	62,8	63,2	64,9	64,5
Bulgaristan	51,5	53,2	53,2	53,6	53,3	53
Kazakistan	69,3	67,6	69,1	68,9	70,3	70,3
Türkmenistan	62,3	64,5	63,4	63,1	63,2	63,2
Özbekistan	56,8	59,1	60,9	61,4	62,3	62,7
Moldova	60	54,5	47,1	47,1	46	45,8

Tablo 4.2.3.1’e görüldüğü gibi, 1994 yılında kadın işgücü içerisinde istihdama katılımı en yüksek olan ülkeler sırasıyla İsveç, ABD ve Kanada ve Kazakistan’dır. Katılımın en az olduğu ülkeler İspanya, Türkiye ve Yunanistan’dır. Gelişmekte olan ülke grupları içerisinde olan Kazakistan, Özbekistan, Moldova ve Azerbaycan gibi ülkelerin kadın işgücünün istihdama katılımı bazı Avrupa ülkelerinden ve Türkiye’den daha fazladır.

2010 yılında verileri inceleyecek olursak Türkiye, Moldova ve ABD hariç diğer tüm ülkelerde istihdama katılım oranı artmıştır. ABD’deki azalma % 0,2

değeriyle Moldova ve Türkiye'deki kadar ciddi bir azalma değildir. Kadınların işgücüne katılımında en yüksek oara sahip ülkeler sırasıyla Kanada, İsveç, Danimarka ve ABD'dir. Eski sovyetler Birliği ülkeleri arasında olan Türkmenistan, Özbekistan ve Kazakistan gibi ülkeler 1994-2010 arasında kadın istihdama katılım oranlarını basamak basamak arttırmıştır. Avrupa devletleri içerisinde bulunan Yunanistan ve İspanya 1994'te düşük olan kadın istihdamını yıllar içerisinde arttırmıştır. Türkiye'yi ele alacak olursa kadınların istihdama katılım oranları 1994'te % 33,1'den 2010 yılında % 26,5'e düşmüştür.

Tablo 4.2.3.2: Türkiye'de ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre 15-65 Yaş Arası Çalışma Oranı (2005-2010) [46]

Türkiye'de ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre 15-65 yaş arası çalışma oranı (2005-2010)						
Yıllar	Toplam		Erkek		Kadın	
	AB-27	Türkiye	AB-27	Türkiye	AB-27	Türkiye
2005	68,6	52,3	77,1	77	60,1	27,6
2006	68,6	52,3	77	76,1	60,2	28,5
2007	68,6	52,3	76,8	75,1	60,5	29,9
2008	68,8	51,3	76,9	74	60,9	28,7
2009	69,3	51,5	77	76	61,6	29,6
2010	69,7	51,4	77,3	76,2	62,1	26,6

Tablo 4.2.3.2'e göre, çalışma yaşında olan (15-65 yaş) nüfus içinde 5 yıllık süreçte AB-27 ülkelerindeki kadın istihdamının % 2 arttığı, ülkemizde ise aynı süreçte %1 azaldığı görülmektedir. AB-27'deki erkeklerin istihdamında % 0,2 gibi düşük bir yükseliş varken, ülkemizdeki istihdam düzeyinde de %0,8'lik bir düşüş yaşanmıştır. Genel olarak baktığımızda AB_27'de bir artış varken ülkemizde genel bir düşüş olduğu görülmüştür.

4.2.4 Gaziantep, Adıyaman ve Kilis İllerinin Kadın İşgücü Piyasasına Ait Veriler

Ülkemizde kadın istihdamı açısından dezavantajlı bir bölge olan Güneydoğu Anadolu bölgesine ait verilerin öğrenilmesi amacıyla yapılmış olan çeşitli çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalar arasında yer almakta olan TÜİK "Hane Halkı İşgücü Anketi" ve İŞKUR "İşgücü Piyasası Araştırma Raporu" önemli bilgiler içermektedir.

TRC1 bölgesi olarak belirlenmiş olan Gaziantep, Adıyaman ve Kilis illerinde kadınların işgücüne katılım oranı Türkiye ortalamasının çok altındadır ve kadınların yarısından fazlası tarım sektöründe istihdam edilmektedir [47].

TÜİK Hane Halkı İşgücü Anketi verileri incelenerek, bu bölgedeki nüfusun yıllara göre işgücü durumu, eğitim durumu ve yaş gruplarına göre istihdam verileri tablolar halinde derlenmiştir.

Tablo 4.2.4.1: TRC1 Kurumsal Olmayan Nüfusun Yıllara Göre İşgücü Durumu (2010) [48]

	Kadın (Bin)
İşgücü	138
Zamana Bağlı Eksik İstihdam	1
İşsizler	13
İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus	646
Kurumsal Olmayan Çalışma Yaşındaki Nüfus (15+)	783
İstihdam Edilenler	125

Tablo 4.2.4.1'e göre, TRC1 bölgesinde işgücüne katılma oranı % 17,6, işsizlik oranı %9,4, tarım dışı işsizlik oranı %14,9 ve istihdam oranı %15,9'dur [53].

Tablo 4.2.4.2: TRC1 Kurumsal Olmayan Nüfusun Eğitim Durumuna Göre İstihdamı (2010) [48]

	Kadın (Bin)
Okuma- Yazma Bilmeyen	26
Lise Altı	70
Lise ve Dengi Meslek Okulu	14
Yükseköğretim	15
Toplam	125

Tablo 4.2.4.2'ye göre, TRC1 bölgesi genelinde, en çok 'ortaöğretim' mezunu kadınlar istihdam edilirken en az istihdam edilenler 'Lise ve Dengi Meslek Okulları'ndan mezun olanlardır. TÜİK'in TRC1 verilerinde dikkat çekici noktalardan birisi, istihdama katılan kadınların %73,6'sı herhangi bir sosyal güvenlik

kurumuna kayıtlı olmamasıdır. Kayıt dışı çalışmada kadınların % 87'lik bir oran ile ilk sırada yer aldığı belirlenmiştir. Kayıt dışı çalışmada en düşük oran % 6,7 ile 'yükseköğretim' mezunlarıdır [47].

Kadın istihdamında eğitim seviyesinin düşüklüğü, kadınların farklı alanlarda istihdamını da zorlaştırmaktadır. Eğitim seviyesinin artırılması ile evlilik yaşında yükselme elde edilmiş olup bu iyileşmenin istihdam seviyelerinde olumlu olarak yansıma göstermesi beklenmektedir.

Tablo 4.2.4.3: TRC1 Geniş Yaş Grubuna Göre İstihdam Edilenler (2010) [47]

Kadın (Bin)						
Yaş Grubu	15-19	20-24	25-34	35-54	55+	Toplam
Kişi	13	19	43	39	11	125

Tablo 4.2.4.3'e göre kadın istihdamının en yüksek olduğu yaş aralığı 25-34 yaş aralığı olarak belirlenmiştir. Bu aralık Türkiye genelinde kadınlarda 25-29 olarak belirlenmiştir.

İşgücü piyasasında ihtiyaç duyulan meslekleri belirlemek ve bu mesleklerde istenen becerileri tespit etmek ve işgücü piyasasında meydana gelen değişme ve gelişmelerin işgücü ihtiyacı üzerindeki etkisini ortaya çıkartmak için İŞKUR tarafından sadece İŞKUR'a kayıtlı işyerleri ile yapılan 'İşgücü Piyasası İhtiyaç Analizi Anketi' sonuçları iller bazında değerlendirilmiştir.

Gaziantep İşgücü Piyasası Araştırması Rapor'una göre, en çok kadın istihdam edilen sektörler; sağlık işleri ve sosyal hizmetler, tekstil ve tekstil ürünleri imalatı, toptan ve perakende ticaret ve eğitim sektörüdür. Rapora göre Gaziantep'te çalışanların % 85,55'i erkek, % 14,45'i kadın olup, çalışanların mesleklere göre dağılımında erkeklerin en yaygın olarak çalıştığı mesleğin "iplikçi", kadınların en yaygın olarak çalıştığı mesleğin ise "beden işçiliği" olduğu belirlenmiştir.

Adıyaman ili 2011 yılı İşgücü Piyasası Araştırma Rapor'una göre toplam çalışan sayısında en önde gelen sektör "tekstil ve tekstil ürünleri imalatı" sektörüdür. Çalışan kadınların %59,6'sı tekstil ve tekstil ürünleri imalatında çalışmaktadır.

Kilis ili 2011 yılı İşgücü Piyasası Araştırma Rapor'una göre, kadınların en çok istihdam edildikleri sektörler; eğitim, toptan ve perakende ticaret, tekstil ve

tekstil ürünleri imalatı, depolama ve haberleşme sektörleridir. Toplam çalışanların % 89,5'i erkek iken, % 10,5'i kadındır.

Temininde güçlük çekilen mesleğin en başında 'İplikçi' gelmektedir. Temininde güçlük çekilen mesleğin en başında 'İplikçi' gelmektedir.

Kilis ili 2011 yılı İşgücü Piyasası Araştırma Rapor'una göre, kadınların en çok istihdam edildikleri sektörler; Eğitim, Toptan ve perakende ticaret, Tekstil ve tekstil ürünleri imalatı, Depolama ve haberleşme sektörleridir. Toplam çalışanların % 89,5'i erkek iken, % 10,5'i kadındır.

4.3 Esnek Çalışma Kavramı

Esnek Çalışma; çalışma süreleri, çalışma biçimleri, ücret, istihdam edilen işçi sayısı, istihdam edilen işçilerin işlevleri, işletmedeki ürünlerin veya hizmetlerin üretileceği yer ve üretici kişiler gibi konuların belirli sabit kalıplara oturtulmadan, çalışma hayatının taraflarına özellikle işçi ve işverene rahat hareket edebilme özgürlüğü olarak tanımlanmaktadır [49].

Çalışma hayatında esneklik işverene, değişen piyasa koşullarına uyum sağlama imkanı verirken, işçiye de çalışmak istediği şartlarda çalışma imkanı vermektedir. Çeşitli platformlarda yapılan değerlendirmelerde esnek çalışma kavranımının avantajları kadar çeşitli dezavantajlarının da olduğu özellikle çalışan kesim için çeşitli olumsuzluklara neden olabildiği tartışılmaya devam etmektedir.

4.3.1 Esnek Çalışma Çeşitleri ve Kadınların En Çok İstihdam Edildiği Esnek Çalışma Şekli

Esnek çalışma, sunduğu imkanlar ve iş yapısı olarak genellikle kadınlara, öğrencilere ve emekli kesimdeki çalışanlara daha fazla hitap etmektedir. Birçok esnek çalışma biçimi olmakla beraber kadınların en çok istihdam edildiği esnek çalışma şekli, kısmi süreli çalışmadır.

Kısmi süreli çalışma, gençlerin ilk iş yaşamına atılmalarında, sosyal yaşam ile aile yaşamını daha uyumlu hale getirmede ve belli bir işi yaparken ek iş olacak şekilde bir iş ile uğraşmaya imkan sağlamakta ve işsizliğin azalmasına yardımcı olabilmektedir.

Günümüzde, toplam işgücü içinde kadın işgücü sürekli artış göstermekte, bu süreçte kısmi süreli işler gittikçe genişlemekte ve söz konusu işler esas itibarıyla

kadın istihdamı yoluyla gerçekleştirilmektedir. Sonuçta toplam işgücü içinde kısmi süreli çalışan kadınlar artmakla birlikte, erkekler arasında da bu istihdam biçiminin yaygınlaştığı görülmektedir [49].

Farklı esnek çalışma modelleri olmasına rağmen THG sektörünün de yapısına uygun olan çalışma şekillerinden birisi de evde çalışmadır.

Evde çalışma modelinde zaman esas alınmamakta, genellikle parça başı çalışılmaktadır. Evde çalışma modeli işgücü piyasasında daha çok kadınlar tarafından gerçekleştiren bir istihdam biçimidir. Evde çalışma ülkemizde de yıllardan beri bilinmekte olup, özellikle dokuma, hazır giyim, paketleme sanayinde oldukça yaygındır. Evde çalışma modelinin en büyük sıkıntısı daha çok kayıt dışı yapılan bir çalışma şekli olmasıdır. Ücretlerin oldukça düşük olduğu ve herhangi bir sosyal yardım ya da sosyal güvencenin söz konusu olmadığı bu modelde istihdam güvencesi de yoktur. Bu çalışma tipi kötü şartlarda çalışmanın yapılması ve ucuz emek sömürüsüne yol açması gibi nedenlerden dolayı eleştirilmektedir [49].

4.3.2 Esnek Çalışmanın İşverenler ve İşçiler Açısından Fayda ve Zararları

Esnek çalışma biçimleri işverenler için; maliyetlerin düşürülmesi, değişen pazar şartlarına, teknolojik gelişmelere hızlı uyum sağlanması, atıl işgücü bulundurulmaması, işçilerin sadece en verimli oldukları çalışma saatlerinde çalışmaları nedeni ile kısa sürede daha fazla üretim yapılması, işletmenin verimliliğinin ve rekabet gücünün artırılması, makinelerin ve ekipmanların uzun süre kullanılmalarının sağlanması, tam gün çalıştırılması mümkün olmayan işgücünden yararlanılması, sanal ortamda çalışan işgücünden yararlanılmasını sağlaması açısından önemlidir [50].

Esnek çalışmanın işletmeler açısından birçok olumlu yanı olmasına rağmen sınırlı da olsa olumsuz yanları da mevcuttur. Esnek çalışan işgücünün işyerlerine ve işverene bağımlılıkları daha az olmakta, söz konusu işgücünden herhangi bir kurumsal bağlılık beklemek mümkün olmamaktadır. Bu durum çalışanların daha iyi koşullarda kısa sürede başka işlere geçmesine yol açabilmektedir. Bu tür çalışmalar, kurum kültürünü de olumsuz yönde etkileyebilmektedir [50].

Esnek çalışma çalışana; zamana hakim olma, daha fazla bağımsız ve serbest zaman kazanma, kendi ihtiyaçlarına göre çalışma programı belirleyebilme, işe gidiş dönüşlerini trafik sıkışıklığı olmayan sakin zamanlarda seçme, böylece yollarda

kaybedilen vakitlerin azalması, işe geç kalma gibi olumsuzluklardan kaçınabilme, sosyal faaliyetlere katılabilme, kendini geliştirebilme ve özel işlerini yapabilmesi için gerekli zamanın oluşması imkanını sağlamaktadır [50].

Çalışanlar açısından esnek çalışmanın faydaları olduğu gibi sakıncaları da bulunmaktadır. Esnek çalışmanın, gerek niteliğinden gerekse yeterli yasal korumayı sağlayamamasından dolayı iş güvencesine etkisi olumsuz olmakta, esnek çalışanlar tam gün çalışanlara göre yasal açıdan daha az korunmaktadırlar. Bu nedenle yeterli iş güvencesine sahip olmayan standart dışı istihdam şekilleri, özellikleri gereği daha az güvenceli çalışma biçimleridir [49].

4.3.3 Esnek Çalışmanın Kadın İstihdamı ve THG Sektörü Açısından Değerlendirilmesi

Dünya ekonomisi hızlı bir değişim ve giderek artan bir rekabet ortamına girmektedir. Türkiye’de sanayileşme sürecinin yoğunlaşmasından sonra verimliliği, üretkenliği ve istihdamı arttırmak için işin ve işin organizasyon aşamasında, yapım aşamasında değişikliğe gidilmesini gündeme getirmiştir.

Ülkemizde AB uyum sürecine daha hızlı adapte olabilmek için 2003 yılında yürürlüğe giren 4857 sayılı İş Kanunu ile esnek çalışmayla ilgili bazı eksikler giderilmeye çalışılmıştır. Her ne kadar eksiklikler giderilmeye çalışılmış olsa da OECD’nin Aralık 2004 yılındaki ve Temmuz 2008’deki Türkiye raporuna göre 4857 sayılı İş Kanununun işgücü piyasasında belirli bir esneklik sağlamasına rağmen OECD alanındaki en katı düzenleme olan ülke konumundadır [51].

Esnek çalışma türlerinden evde çalışma ve kısmi süreli çalışma yapısal olarak THG sektörüne en uygun çalışma şekilleri olarak göze çarpmaktadır. Çünkü işletmelerin siparişlerine göre çalışma süreleri artırılıp azaltılarak hem çalışanlara kendi işlerini yapmaları için zaman ve işlerin yoğun olduğu zamanda istihdamı arttırmak için işsizlere iş imkanı sunmaya uygun bir yapısı vardır. Bütün dünyada küreselleşmeyle birlikte değişimin ve gelişmenin oldukça hızlandığı ve bu değişim ve gelişime ayak uydurmanın, rekabetin temel şartı olduğu göz önüne alınırsa, tekstil sektörü açısından esnek çalışmanın önemi daha iyi anlaşılacaktır. Dolayısıyla ülkemizde işgücü maliyetlerinin çok yüksek olması ve özellikle bu maliyetler içinde yer alan ücretler üzerinden alınan vergilerin çok yüksek olması THG sektörü açısından esnek çalışmanın önemini daha da artırmaktadır.

Ülkemizdeki kadın istihdamının önündeki engelleri de düşünecek olursak, THG sektöründe parça başı üretim, evde üretim ve kısmi süreli üretim gibi üretim modellerini uygulayarak sektörün kapasitesini de düşünerek kadın istihdamını arttırmak için ülkemizde sektörün yoğun olduğu kümelenmiş bölgelerde uygulanabilir bir model olarak değerlendirilebilmektedir. Ancak bu konuda çalışanların sosyal güvence ve ücret açılraından hak kaybına uğratılmaması son derece önemlidir.

Esnek çalışmanın THG sektörüne uygun olup olmadığını incelemek amacı ile İstanbul özelinde yapılan bir araştırma ele alınmış buradan da Türkiye genelinde THG sektörü için bir genelleme yapılmaya çalışılmıştır. MÜSİAD tarafından yapılan ilgili araştırmada; İstanbul'daki THG sektöründe faaliyet gösteren firmalar üzerinde esnek çalışma konusu incelenmekte ve esnek çalışmanın THG sektörü için uygun olup olmadığı ve maliyetleri azaltmak için avantajları araştırılmaktadır.

Araştırmanın kapsamı; İstanbul'da İTO'ya kayıtlı 12.750 tekstil işletmesi içinde beş ve beşin üzerinde şubesi olan işletmeler arasından seçilmiş 120 firma ile sınırlandırılmış olup, anketi cevaplayanların işveren/işletme sahibi ya da üst düzey yönetici olması şartı aranmıştır. Bu işletmelerin seçiminde etkili olan faktörler, bu sektörde istihdamın yüksek olması, çalışma saatlerinin çok değişken olması, part-time, eve iş verme, çağrı üzerine çalışma, fason üretim gibi esnek çalışma şekillerinin sıklıkla uygulanmasıdır [6].

Araştırma sonucunda esnek çalışmanın THG sektörü için oldukça uyumlu olduğu, ayrıca maliyetleri düşürmede ve rekabeti güçlendirmede etkili olduğu belirlenmiş ve işletmelerin verimliliğinin ve üretkenliğinin artmasında etkili olduğu görülmüştür. Esnek çalışmayla işgücü verimliliğinin artması, kalitenin yükselmesi, israfın önlenmesi ve kapasitenin etkin kullanılması gibi önemli faydalar sağlanması ve sonuçta işletmenin sürdürülebilir rekabet avantajını yükseltmesi beklenecektir. İşveren bakışının belirlenmesi açısından önemli bir veri oluşturan bu çalışmada çalışan bakışının olmayışı önemli bir eksiklik olarak ortaya çıkmaktadır.

Yarı zamanlı çalışma, çağrı üzerine çalışma, tele çalışma, iş paylaşımı, evde çalışma ve ödünç iş ilişkisi gibi türleri bulunan esnek çalışma biçimleri arasında yarı zamanlı çalışma kadın istihdamında önemli bir yere sahip olmuştur. Esnek çalışma modelleri özellikle hizmet sektörünün gelişmesi, kadın işgücünün daha fazla işgücü piyasasına girmesine yol açması yönleri le faydalı görülmektedir. AB'de yoğun bir şekilde yarı zamanlı çalışma modeliyle kadın işsizliği önlenmeye çalışılmaktadır [52]

THG firmalarının rekabet gücü, büyük ölçüde piyasada meydana gelen değişiklikler ve uyum sağlayabilme özelliğine bağlıdır. İşletmeler artan rekabet şartlarına ayak uydurabilmek için verimliliklerini devamlı olarak artırmak ve işgücü maliyetlerini düşürmek zorundadırlar. Bu sürecin işlerlik kazanması esnek çalışma sonucunda olabilmektedir.

Avrupa ülkelerindeki rakiplerine göre Türk işletmelerinde ve özellikle THG işletmelerinde işgücü maliyetlerinin çok yüksek ve işgücü verimliliğinin çok düşük olduğu görülmektedir. Bu durum, uluslararası pazarlarda bu işletmelerin rekabet gücünü azaltmaktadır. Gelişmiş ülkelerin deneyimlerinden yola çıkarak, işgücü maliyetlerinin düşük düzeyde tutulmasında ve rekabet gücünün yükseltilmesinde esnek çalışma şekillerinin iyi bir çözüm olabileceği düşünülebilir. Ancak bu aşamada çalışan mağduriyetlerini arttıracabilecek durumlardanda kaçınılması son derece önemlidir.

5. SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç

THG sektörü gelişmiş olan ve gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerde geçmişte olduğu gibi günümüzde de önemini korumaktadır. Hemen hemen her ülke bu sektördeki rekabet gücünü korumak ve geliştirmek için yoğun çaba harcamaktadır. THG sektörü sağladığı istihdam olanakları, uluslararası ticarete ağırlığı ve yaratmış olduğu katma değer sebebiyle ülkelerin sanayilerini geliştirme sürecinde önemli rolü olan bir sektördür.

Çalışmamızda öncelikle Dünya ve Türkiye ölçeğinde sektörün mevcut yapısı ithalat, ihracat seviyeleri ve üretim hacmi gibi genel karakteristik değerler üzerinden incelenmiştir. Türkiye'deki THG sektörünün bölgesel ve sektörel dağılımı, tüketim tahminleri değerlendirilmiştir. Çalışmada üzerinde detaylı değerlendirme yapılan konu Denizli ve Kayseri illerinde THG sektörü için yürütülen işgücü yetiştirme programlarıdır. Denizli ve Kayseri'deki THG sektöründeki mesleki farklılaşmalar ve işgücü yetiştirme programları irdelenmiştir.

Denizli nüfusu içinde resmi rakamlarla 65.723 kişilik toplam çalışan nüfus içinde erkek çalışanların sayısı 44 408; kadın çalışanların sayısı ise 21 315 olarak belirlenmiştir. Tüm çalışan nüfus içinde kadın çalışan oranı yaklaşık % 32 iken, THG sektöründe kadın çalışan oranının yaklaşık % 46 olduğu görülmektedir. Denizli ilinin mevcut sektörel yapısı açısından THG sektöründe, insan gücü yapısının güçlendirilmesi, işsizlikle mücadele ve istihdamın artırılması; şehir ekonomisi için ve ülke ekonomisi için son derece önemli olduğu belirlenmiştir. Denizli THG sektöründe en yüksek istihdamın %86 oranı ile üretim faaliyetlerinde gerçekleştirildiği görülmüştür. Kayseri nüfusu içinde toplam çalışan nüfus 80172, erkek çalışan 69085, kadın çalışan sayısı ise 11087 olarak belirlenmiştir. THG sektöründe ise 8080 toplam çalışana içinde 7252 erkek ve 828 kadın çalışan olduğu belirlenmiştir. Denizli ve kayseri illeri THG sektörünün yoğunluğu açılarından

değerlendirildiğinde, Denizlide THG sektörünün önemi ve etkinliğinin Kayseri’den büyük olduğu açıkça görülmektedir. Kadın istihdamı konusunda da Denizli Kayseri’ye göre çok daha yüksek oranlarda istihdam sağlamaktadır. Bu farklılığın nedeni bölgelerdeki THG sektörünün farklı yapısı ve kültürel farklılıklara ile açıklanabilmektedir.

Çalışmada İŞKUR ve METEM’in THG sektöründe işgücü yetiştirilmesi konusunda yürüttüğü faaliyetler gerek ülkemiz ve gerekse Denizli ve Kayseri için detaylı olarak incelenmiştir. İŞKUR’un istihdamı korumak için önce ülke genelinde aktif ve pasif istihdam politikaları sonrada Türk THG sektörü için açılan kurslar, işbaşı eğitim programları değerlendirilmiştir. Bu süreçte THG sektöründe iş hayatından ayrılanlara yeni işler bulma ve sektörün ihtiyacı olan nitelikli insan gücünü karşılama amaçlı kurs programları, işbaşı eğitimleri ve UMEM projeleri ele alınmıştır. Denizli ve Kayseri’deki THG sektöründeki açık olan işlerin mesleklere göre dağılımı, temininde güçlük çekilen mesleklere ve sektördeki istihdamında azalış ve artış olacak meslekler irdelenmiştir.

Kadın istihdamı THG sektöründe istihdam ile ilgili en temel konulardan bir tanesi olarak kabul edilmelidir. Ülkemizde kadın stihdamının dünya ortalamalarının çok altında kalmış olması ve geçmiş yıllar içinde daha da kötüleşmeye başlamış olması ülke ekonomisi için önemli kayıp nedenleri arasında sayılmalıdır. Özellikle THG sektörünün güçlü olduğu ülkemizde kadın istihdamının en fazla olduğu sektör olan hazır giyim sektörüne rağmen kadın istihdamındaki azlık düşündürücüdür. Ülkemiz kalkınmasında en önemli faktörler arasında olması gereken kadın istihdamı konusu çalışmada irdelenmiştir. Ülkemizde THG sektörü kadın istihdamı açısından imkanları değerlendirilmiş ve THG sektöründe kadın istihdamını arttırmak için çözüm önerileri ele alınmıştır.

THG sektöründe istihdam konusunda bir diğer önemli konu da kayıtdışı istihdam sorunudur. Çalışmada bu konu ile ilgili olarak THG sektörünün durumu değerlendirilmiş olup, ülkemizde kayıt dışı çalışma konusunda en olumsuz sektörünün de arasında THG sektörünün de yer aldığı ön görülmektedir. Özellikle kadın istihdamı ile kayıtdışı istihdam arasında bağlantı olduğu da ön görülmektedir.

Sektörün ülkemizde ayakta kalabilmesi, etkinliğini koruyup arttırabilmesi için vasıflı eleman temini çok önemli hale gelmiştir. İşletmelerde bulunan makinalar

nitelikli personel eksikliği nedeni ile verimli kullanılamayabilmekte, makine parkurlarındaki makinalar atıl duruma düşebilmektedir. Bu kayıpların önlenmesi için sektörün ve sektör temsilcilerinin en çok ağırlık vermesi gereken konu yetişmiş eleman temini olmalıdır.

Esnek çalışma modelleri THG sektöründe karşılaşılan çalışma modelleri arasındadır. Özellikle kadın istihdamında esnek çalışma, evde çalışma modeli ile sıkça kullanılmaktadır. Avrupa ülkelerindeki rakiplerine göre Türk işletmelerinde ve özellikle THG işletmelerinde işgücü maliyetlerinin çok yüksek ve işgücü verimliliğinin çok düşük olduğu dikkate alındığında esnek çalışma bir çözüm olarak değerlendirilmelidir. Gelişmiş ülkelerin deneyimlerinden yola çıkarak, işgücü maliyetlerinin düşük düzeyde tutulmasında ve rekabet gücünün yükseltilmesinde esnek çalışma şekillerinin iyi bir çözüm olabileceği düşünülebilir. Ancak bu aşamada çalışan mağduriyetlerini artırabilecek durumlardan da kaçınılması son derece önemlidir.

Türkiye’de THG sektöründe teknolojik gelişmelere, krizlere, mali ve yapısal sorunlara bağlı olarak istihdamda daralma ve işyerlerinde kapanma trendi içinde olduğu görülmektedir. Ülkemizde yetişmiş insan gücü, bilgi birikimi, coğrafi konum, mevcut makine parkı ve genç kalabalık nüfus gibi önemli avantajları olan THG varlığını sürdürebilmelidir. Bu alanda YÖK ve Milli Eğitim kurumları dışında İŞKUR, METEM gibi kurumlarında da sektörde görev alacak nitelikli insan gücü yetiştirilmesine katkı vermesi gerekli ve öncelikli olmalıdır. Ülkemizde istihdam ve özellikle kadın istihdamı açısından önemli faydalar sağlayan THG sektörü güçlendirilmelidir.

5.2 Değerlendirme

Türkiye’nin en büyük istihdam yaratan sektörleri arasında olan THG sektörü hızla değişen küresel dengeler içinde hızlı hareket etmek, esnek yapısını ve varlığını güçlenerek devam ettirmek zorunda olan bir sektördür. Örgün eğitim kurumlarında verilen akademik ve mesleki eğitim dışında İŞKUR gibi kurumların, sivil toplum örgütlerinin, özel sektör kurumlarının oluşturacakları yetişkin eğitimi programları, hizmet içi eğitim programları, sürekli eğitim faaliyetleri ve ileriye dönük pazar

tahminleri ve sosyal değişimler ışığında gerekli iş gücü tahminlemeleri yapmaları ve eğitim programları hazırlamaları son derece önemli ve gerekli yatırımlardır.

Çalışma kapsamında öne çıkan aşağıdaki değerlendirmelerin özet olarak vurgulanmasında yarar görülmektedir:

-İŞKUR Denizli ilinde düzenlemiş olduğu mesleki programlarda gerçekçi ve isabetli programlar geliştirmiştir. En çok eğitim programı açılan meslekler arasında makineci (dikiş) ve kompleci (dokuma hazır giyim ve ev tekstili ve kumaş paketlenme işçisi) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu eğitimlerin sektörün Denizli’de konfeksiyon ve dokuma ağırlıklı olduğu dikkate alındığında makineci ve kompleci mesleklerindeki eleman temini güçlüğüne çözüm bulmak amacına hizmet etmek üzere gerçekleştirilmiş olduğu görülmektedir. Tekstil terbiye işletmelerindeki meslekler ile ilgili eğitim sayısının az olduğu görülmektedir. Bu durumun sebebi boyahane işletmelerinin mevcut potansiyel için yetersiz olmasından ve yetişmiş, işi bilen elemanın bu sektörde fazlalığından kaynaklanmaktadır.

-Düzenlenen eğitimlerin sadece tek tip üzerinde yoğunlaşması İŞKUR’un eğitim programlarının işverenlere yeterince tanınmıyor olduğunun göstergesi olarak kabul edilmektedir.

-İŞKUR ‘un kapanan işyeri verileri üzerinde yapılan inceleme sonucunda kurumun faaliyetleri sonrasında “THG sektörünün içerisinde bulunduğu sıkıntılara mukavemet gösterebilme gücünün artmış olduğunu ve ekonomik kriz sonrası toparlanma sürecinin devam etmekte olduğu” tespiti yapılmış olup, böylece kurum faaliyetlerindeki isabet doğrulanmıştır.

-Benzer şekilde İŞKUR faaliyetleri sonrasında ekonomideki düzelmelere paralel olarak Denizli’deki üretim ve ihracat artışına bağlı olarak toplam istihdamın da arttığı ortaya konmuştur.

- Sanayi sektörlerinde faaliyet gösteren işyerlerinin sayısının artması ile İŞKUR’un hitap ettiği kesimin genişlemekte olduğu ve kuruma kayıtlı olan işyeri sayısının her geçen gün artmakta olduğu belirlenmiştir.

-İŞKUR’un hedef kitlesinin giderek artmakta olduğu, THG sektörü dahil her sektörden küçükü büyüklü firmalara ulaşılarak önce Denizli gibi yerel bazda sonra da ülke genelinde ulaşılan işyeri sayısı ile ulusal boyutta bir sektör analizi yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

- İŞKUR raporlarındaki olası sapmaların sebepleri arasında, “uygulamanın yapılmış olduğu yıl itibariyle sektörel olarak”, “il olarak bazı bölgelerde daha kapsamlı araştırma yapılması” ve “ayrıca işveren temsilcilerinin verdiği bilgilerin doğruluk derecesinin tartışmalı olabilmesi” gibi faktörler tesbit edilmiştir.

-İŞKUR’un istihdamı teşvik programlarını daha aktif kullanmasıyla daha fazla işyerine ulaşarak işveren üzerindeki yükü azaltılmasına yönelik programlar daha iyi tanıtılarak, daha fazla kişinin işe yerleştirilmesi sağlanabilecektir. Bu şekilde tekstil sektörünün yüksek istihdamını göz önünde bulundurarak, tekstil sektörünün öncelikle ülkemiz ve Denizli için önemini ve yeni teknolojik, teknik tekstil ve fonksiyonel tekstil gibi yatırımlarla gelişimine devam etmesi gerektiği ortaya konmaktadır.

-Özellikle küçük işverenlerin ayakta kalabilmeleri için kurumun firma çalışanlarına sağladığı sigorta desteği, eleman yetiştirmeleri şartıyla maaş ve sigorta desteği gibi hizmetlerden haberdar edilmeleri gerekmektedir.

-Denizli’de tekstil sektöründeki ağırlıklı alt sektörün “dokuma” olduğu dikkate alındığında ilk sıralarda dokuma yerine “el ve makine nakışçısı” ve “iplik eğirme operatörü” gibi mesleklerin yeralıyor olması dikkat çekici bulunmuştur. Bu durum dokuma sektöründe çalışanların 100 kişiden daha düşük sayıda çalışanı olan işletmelerde odaklanmış olduğunu göstermektedir.

-Denizli’de kalifiye eleman ihtiyacının karşılanmaması durumunda üretim kalitesinin düşebilecek ve firmaların kaliteli ürünler ve hizmet sunamamasından dolayı ihracat azalabilecektir. Bu süreç işyerlerinin kapanmasına kadar gidebileceğinden dolayı çalışanların işsiz kalma riski ortaya çıkacaktır. Bu olumsuz senaryoların gerçekleşmemesi için İŞKUR olarak açık pozisyonlara uygun eleman temini veya program geliştirilmesi ve bu açık pozisyonların bir an önce uygun personelle doldurulması gerekmektedir.

-THG sektöründe ihtiyaç duyulan mesleklerle, 2012 yılı içerisinde İŞKUR’da açılan programlardaki meslekler paralellik göstermekte olduğu belirlenmiştir.

5.3 Öneriler

5.3.1 Türk THG Sektöründe Kayıtsız İşgücünü Azaltmak İçin İzlenmesi Gereken Politikalar

İşsizlik günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan toplumların en önemli sorunu olma eğilimindedir. Sürekli artan nüfus, istihdam oranlarının düşük seviyelerdeki seyri, yüksek düzeyde eksik istihdam oranı ve işgücünün etkin bir şekilde kullanılmaması gibi nitelikleri ile Türkiye’de işgücü piyasası, tipik bir gelişmekte olan ülke izlenimi yansıtmaktadır.

THG sektörünün yapısından kaynaklanan, makroekonomik yapıdan ve mevzuattan kaynaklanan çeşitli sorunları vardır. Bu sorunlar beraberinde kayıtsız işgücü ve işsizlik sorununu THG sektörüne getirmektedir. Bu sorunlar;

- Plansız büyüme ve yatırımlar,
- Teşviklerin yanlış bölgelere verilmesi,
- Yetişmiş insan gücünün azlığı,
- Dış ticareti arttırıcı tedbirlerin alınmaması,
- Sektörlerde pilot bölgelerin belirlenmemesi,
- İşgücü piyasasının katılığı,
- İstihdam yaratan işletmelere teşviğin verilmemesi ve destek sağlanmaması,
- Maliyet artışları,
- Teknolojik değişim ihtiyacı,

Sektörün bu sorunlar için çözüm önerileri;

- Vergi indirimleri yapılması,
- Kayıtlı işgücü piyasasına girişlerin teşvik edilmesi,
- Okullarda kayıt dışı istihdamın zararlarının anlatılması,
- İşverenlerle sosyal diyaloglar geliştirilerek kayıtlı istihdama yönelmeleri için ikna edilmeleri,
- Devlet tarafından markaya Turquality’e verilen önem arttırılmalı,
- Ürün çeşitlendirilmesi yapılmalı,
- Teknik tekstillere, organik tekstile yönelilmeli,
- Kapasite arttırmak yerine teknolojiyle verimlilik artışı yapılmalıdır [53].

Kadın istihdamı, bütün dünyada bir sorun olduğu gibi ülkemizde de istihdam açısından büyük bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’de işsizlik oranı olarak kentlerdeki ve kırsaldaki işsizlik oranları kadınlar ve erkekler olarak farklılık göstermektedir. Kadınlardaki işsizlik en çok İstanbul, Ankara ve İzmir gibi metropol kentlerde ve ondan sonra da Adana, Antalya, Bursa ve Gaziantep gibi kentlerde çok yüksektir.

TÜİK’in Temmuz 2012 verilerine göre, Türkiye’deki her 100 kadından 30’u işgücüne katılmakta, 25’i ise gelir getirici bir işte çalışmaktadır. (Hane Halkı İşgücü Anketi, 2012) Aynı verilere her 100 kadından 11’i işsizdir [51]. Bu verilerden de anlaşılacağı üzere kadın işsizliği büyük bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunun çözümü içinde bazı önerilerin işleme konulması gerekmektedir. Bunlar;

- Kadınların çalışma şartları göz önünde bulundurularak esnek çalışma yöntemi THG sektörü gibi emek yoğun sektörlerde uygulanmalıdır. Ancak bu görüş kadın kadın çalışanlar için sosyal güvence ve haklar açısından riskler taşımaktadır.
- Kadınlar için düzenlenen mesleki eğitimlerin il bazında yürütülen işgücü ihtiyaç analizleri çerçevesinde ve kadın işi-erkek işi ayrımını aşındıracak bir perspektifle düzenlenmesi gerekmektedir [51].
- Kamu ve diğer kurumların hizmet içi eğitimlerine cinsiyet eşitliği perspektifini yerleştirmeleri önem taşımaktadır.
- THG firmalarında kadınların işgücüne uyumlarını sağlamak ve işgücünden ayrılmasını engellemek için eğitimler ve konferanslar düzenlenmelidir.
- Kadınların en azından evinde çalışma şekli olarak istihdamını arttırmak için THG sektöründe parça başı üretim modeli kullanılabilir. Ancak bu model uygulanırken kayıtdışı istihdamı arttıracak dezavantajlı durumlar oluşmaması için tedbirler alınmalıdır.
- Kadın istihdamının önündeki en önemli engellerden biri olan ve kadına yüklenen bakım hizmetlerinin kamusallaşması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Bu kapsamda merkezi ve yerel yönetimlere bağlı, kreş ve gündüz bakım evleri ile hasta, yaşlı ve engelli bakım birimleri sayısı artırılmalıdır [51].

5.3.2 Türk THG Sektörünün Geleceği Açısından Temel Stratejiler

Türk THG sektöründe istihdamı arttırmak ve kayıtsız işgücünü azaltmak için alınacak önlemler, tedbirler kadar sektörün geleceğini, kalıcılığını sağlayacak stratejilerin uygulanması gerekmektedir. Çünkü bu stratejiler sektörün gelişmesi, ülkemizde kalıcılığının sağlanması ve mevcut iş potansiyelini koruması elzemdir. Türk THG sektörü küreselleşmenin yarattığı yapısal ve mali yönlerden birçok sıkıntıyla mücadele etmektedir. THG sanayinin ihracat içindeki yüksek payı, büyük oranda yerli girdi kullanılmasıyla yaratılan katma değer yüksekliği, emek yoğun yapısı nedeniyle istihdamdaki payı, nispeten daha vasıfsız işgücünü ve kadın istihdam etmesinden dolayı Türkiye için stratejik öneme sahiptir.

Türkiye'nin THG sektöründeki bilgi birikimini göz önüne alacak olursak rekabet gücünü koruyup ve geliştirebilmesi için birçok önlem alınması gerekmektedir. Bunların en başında sektörün gerek özel, gerekse de kamu ile beraber zayıf yönlerini ve güçlü yönlerini değerlendirerek sektörel strateji oluşturulmalıdır. Girdi fiyatlarında vergi ve diğer kesintiler gibi kalemlerin diğer ülke standartlarına yaklaştırılması amacıyla bütçe dahilinde olanaklar oluşturulmalıdır. Böylelikle kayıtdışılık azalacaktır. Kayıtdışılığı azaltmak için sadece vergi yükünü azaltmak değil ayrıca kayıt dışı çalışan firmalara yönelik düzenli denetimler ve kontroller yapılmalıdır.

Türkiye'nin coğrafi yakınlığı ihracatçı konumda olan sektöre hızlı teslimat konusunda avantaj sağlasa da lojistik altyapı ile ilgili sağlanacak iyileştirmeler yapılabilir. Ayrıca gümrüklerin, limanların modernleştirilmesi, otomasyon sisteminin teknolojik altyapısının artırılmasıyla gümrük ve limanlarda geçen zaman azaltılabilir. Sektörün yoğunlaştığı organize sanayi bölgelerine demiryolu bağlantıları sağlanmasıyla özel sektör tren işletmeciliğinin geliştirilmesi sağlanabilir.

Türkiye'de gerek üretim gerekse de tasarım eğitimi veren çok sayıda meslek lisesi ve lisans düzeyinde tekstil mühendisliği bölümü bulunmaktadır. Önümüzdeki yıllarda, sektörde teknolojik gelişmeyle beraber istihdam edilecek kişinin azalacağını da hesaba koyarsak eğitim veren kurumların sayısının azaltılması ve verilen eğitimin kalitesinin artırılması sağlanabilir. Sektördeki Ar- Ge personelinin sayısı artırılmalı ve üniversitelerimizdeki mevcut yükseköğretim ve fakülte sayıları

azaltılarak, eğitim kalitesinin artırılması için teknik tekstiller ve çok fonksiyonlu tekstillere ağırlık verilmelidir. Ayrıca araştırma ve eğitim kurumları ileri seviyede araştırma yapacak bir konuma getirilmelidir [54].

Markalaşma çalışmalarına önem verilmeli, piyasadaki benzer ve taklit ürünlerin iç pazarda satışının önlenmesi ile beraber markalaşmaya çalışan firmaların rekabet gücü artırılmalıdır. Modaya uygun üretim öncelikle kaliteli ve iyi yetişmiş moda tasarımcıları yetiştirilmesiyle olacağı ve akabinde ülke imajının ve ülke mallarına rağbetin artacağı düşünülerek modaya verilen çabalar artırılmalıdır.

En önemli konulardan biriside yeni rekabet koşullarına uyum sağlama sürecinde, istihdamda yaşanacak daralmayla birçok yetişmiş , üretim deneyimi olan çalışanların işsiz kalması olacaktır. Bu sorunun önüne geçebilmek için İŞKUR ve sendikalarla birlikte yeni eğitimler vererek yeni bir meslek edindirilmeli veya üretim deneyimleri oldukları için imalat sanayinin farklı iş kollarında istihdamları sağlanabilir.

Hazır giyimde üretimde pazar değişimlerine bağlı olarak esnek üretim yapılabilirliği önümüzdeki dönemde firmalara rekabet avantajı sağlayacaktır. Böylelikle firmaların dönemsel ve pazar gelişmelerine bağlı olarak değişen hazır giyim talebine göre üretim yapabilmesini kolaylaştıracaktır. THG sektörünün emek yoğun, ilk yatırım maliyetlerinin ve kalifiye işgücü ihtiyacının nispeten düşük olmasından dolayı Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu gibi bölgelerde, bölgesel yatırım teşvikleri ve çalışanlara yönelik sigorta indirimleriyle hem bölgenin hem de sanayinin canlı kalması sağlanabilir.

Sanayinin kullandığı enerji maliyetleri yüksektir, üretimi teşvik edici uygulamalarla düşük fiyata verilmelidir. Bankalar ve sektördeki firmalar arasındaki kredi faiz oranları düşürülmeli ve vadeler uzatılmalıdır. E- uygulamalarla sadece satışla kalmayıp ayrıca tedarik zincirinin herhangi bir aşamasında ilgi alışverişinde bulunulabilir.

Kaynaklar

- [1] Url 1 < <http://www.sanayi.gov.tr> > Tekstil, Hazır Giyim, Deri ve Deri Ürünleri Sektörleri Raporu, 2012/2, 2012.
- [2] Öngüt, Ç. E., 2007:Türk THGSanayininin Değişen Dünya Rekabet Şartlarına Uyumu, DPT, Ankara.
- [3] İnalçık, H., 2008: Türkiye Tekstil Tarihi Üzerine Araştırmalar- Seçme Eserleri 1, ISBN 9786053601074, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- [4] Gülerüz, Ö., 2011: Küresel gelişmeler Işığında Türkiye’de Tekstil Sektörü ve Geleceği, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- [5] Tekstil Ürünleri İmalatı ve Giyim Eşyalarının İmalatı Raporu, Temmuz, 2012: İAOSB.
- [6] Hazır Giyim ve Konfeksiyon Sektörü 2012 Ocak-Eylül İhracat Performans Değerlendirmesi, 2012: İTKİB.
- [7] Küresel Rekabet Baskısı Altında THGSektörünün Dönüşüm Stratejileri ve Yeni Yol Haritası , İstanbul , 2008: MÜSİAD.
- [8] Yıllık Raporlar ve İstatistiksel Veriler, 2008: TGSD.
- [9] Url 2 < www.Haber5.com >, 12.07. 2013
- [10] Gözlükaya, T., 2005: Denizli İlinde Tekstil Sektörünün Gelişimi ve İl Ekonomisine katkıları Kitabı, Denizli.
- [11] Tekstil Sektörü İhracat Performans Değerlendirmesi, 2012: İTKİB, Temmuz.
- [12] Url 3 < <http://www.sanayi.gov.tr> > Tekstil, Hazır Giyim, Deri ve Deri Ürünleri Sektörleri Raporu, 2013/1, 2013.
- [13] Url 4 < <http://portalint.iskur.local> >, 05.04.2013
- [14] Url 5 < <http://www.geka.org.tr> >, 05.04.2013
- [15] Url 6 < <http://www.sanayi.gov.tr> >, Türkiye Mobilya Sanayi Araştırma Raporu, T.C Sanayi Genel Müdürlüğü, 2010, 05.04.2013.
- [16] Turhan, Y., 2012: Denizli Tekstil Sanayi Envanteri, DTO, 05.04.2013.

- [17] Url 7 < www.kaymobodasi.org >, 18.01.2014.
- [18] Url 8 < www.iskur.gov.tr >, 2011:Denizli İŞKUR İş Piyasası Araştırma Raporu, 15.08.2012
- [19] Url 9 < www.iskur.gov.tr >, 2011:Kayseri İŞKUR İş Piyasası Araştırma Raporu, 15.08.2012
- [20] Mütevellioğlu, N., Aksoy, B., 2011:İşsizlikle Mücadelede İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarının İşlevi, Çalışma İlişkileri Dergisi, sayı 1, s.13-35, Antalya.
- [21] Karabulut, A., 2007: Türkiye’de İşsizliği Önlemede Aktif İstihdam Politikalarının Rolü ve Etkinliği, Ankara.
- [22] Türkiye İş Kurumu İstihdam Faaliyetleri, 2010:GMKA.
- [23] İŞKUR’un Aktif İstihdam Politikaları ve Mesleki Eğitim Hizmetleri, 2013: İstanbul Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü.
- [24] Url 10 < <http://www.tekstilisveren.org> >, 15.08.20132013.
- [25] Url 11 < <http://ttvmetem.meb.k12.tr> >, 15.08. 2013.
- [26] Url 12 < <http://www.tekstilisveren.org> >, 15.08.2013.
- [27] Url 13 < www.tuik.gov.tr >, İllere Göre Nüfus Bilgileri, 2012.
- [28] Url 14 < <http://www.isvesosyalguvenlik.com> >, Kayıt dışı İstihdam, 15.08.2013.
- [29] İstihdam’da 3İ Dergisi, 2012: Türkiye İş Kurumu Yayınları, Sayı: 6, Ankara.
- [30] Url 15 < <http://www.oziplikis.org.tr> >, THGSektöründe Kayıtdışı İstihdam, 15.08.2013.
- [31] Url 16< www.tuik.gov.tr >, 10.06.2013.
- [32] Url 17 < <http://haber.gazetevatan.com> >, THG Sektöründe Kayıtdışı İstihdam, 15.08.2013
- [33] Tokgöz, g., Makal, A., 2012: Geçmişten günümüze Türkiye’de Kadın Emeği, Ankara üniversitesi Yayınları, ISBN 9786055264031, Ankara.
- [34] Türkiye’nin Teknik Tekstil Ticareti Üzerine Güncel Bilgiler Araştırma Raporu, 2011:İTKİB.
- [35] Ok, S.,2012: Türkiye İşgücü Piyasasında Kadının Konumu, Türkiye İş Kurumu, sayı: 5, Ankara.
- [36] Toksöz, G., 2012, Türkiye’de Kadın İstihdamı Neden Düşük? Nasıl Arttırılır? İnsan Odaklı Kalkınma Perspektifinden Bir Bakış, Atatürk Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Sayı: 5, Erzurum.

- [37] Url 18 < <http://www.ilo.org> >, Dünya Ölçeğinde İşgücüne Katılım Oranı, ILO, 2010; 116, 06.09.2013.
- [38] Url 19 < <http://www.iskur.gov.tr/kurumsalbilgi/mevzuat.aspx> >, Türkiye İş Kurumu Mevzuat, 10.06.2012.
- [39] Url 20 < <http://www.ilo.org> >, Dünya Ölçeğinde İstihdam Oranı, ILO 2010;122, 06.09.2013.
- [40] Löle, A., 2005: İş'te Kadının Gücü, Küresel Yayınevi, ISBN 9780756117309, İstanbul.
- [41] Url 21 < <http://www.kadininstatusu.gov.tr> >, T.C Başbakanlık Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, 2010:9-10, 15.08.2013
- [42] Gözener, E. 2012: Ülkemizdeki Kadın İşgücü İstihdamının Dünya ve Avrupa Ülkeleriyle Karşılaştırılması; İstihdam Edilmiş Kadın İşgücüne İlişkin Bir Araştırma Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- [43] Dedeoğlu, S., 2012:Türkiye'de Tekstil Sektörü ve Kadın İşçiler, Gaziantep, İTKİB, Kahramanmaraş, Malatya ve Adıyaman Araştırma Raporu, Ankara.
- [44] İstihdam İzleme Bülteni, sayı:2, 2011: TEPAV.
- [45] Url 22 < <http://www.oecd.org> > , OECD, Employment Outlook, 2010: 249-250, 15.08.2013.
- [46] Url 23 < <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> >, 13.07.2013.
- [47] TRC1 Bölgesi Kadın İstihdamı Raporu, 2012: İpekyolu Kalkınma Ajansı.
- [48] TRC1 Bölgesi Veri Dağılımı, 2012: TÜİK İşgücü İstatistikleri Veri Tabanı, 13.09.2013
- [49] Filiz, Y., 2011. Esnek Çalışma Biçimlerinin Kadın İstihdamına Etkileri: Avrupa Birliği İstihdam Politikaları ve Türkiye Karşılaştırması Uzmanlık Tezi, T.C Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.
- [50] Karaalp, S., Yılmaz, N., 2010: Comparative Advantage of Textiles and Clothing: Evidence for Bangladesh, China, Germany and Turkey.
- [51] Url 24 < <http://kasaum.ankara.edu.tr> >, Genelgenin Ardından İstihdamda Kadının Durum Araştırması Raporu, Kasım, 2012, Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimi Platformu, 15.09.2013.
- [52] Mütevellioğlu, N., Sönmez, S., 2009: Küreselleşme, Kriz ve Türkiye'de Neoliberal Dönüşüm, ISBN; 978605399, İstanbul.

[53] 2009 Yılı beklenti ve Önerileri, 2010: Tekstil Sektörü Değerlendirme Raporu,
Temmuz.

[54] Url 25 < <http://www.tekstilteknik.com.tr> >, 10.09.2013.

Ek Tablolar

Ek Tablo 1a: Tekstil ve Hazır Giyimde En Fazla İhracat Yapılan Ülkeler.....	93
Ek Tablo 1b: En Fazla Hazır Giyim İhracatı Yapılan Ülkeler ve İhracat Miktarları (milyon dolar).....	94
Ek Tablo 1c: En Fazla Tekstil İthalatı Yapılan Ülkeler ve İthalat Miktarları (milyon dolar).....	95
Ek Tablo 1d: En Fazla Hazır Giyim İthalatı Yapılan Ülkeler ve İthalat Miktarları (milyon dolar).....	96
Ek Tablo 2a: 2011’de Denizli’de Düzenlenen Mesleki Eğitim Kursları.....	97
Ek Tablo 2b: 2010’de Denizli’de Düzenlenen Mesleki Eğitim Kursları.....	98
Ek Tablo 2c: Kayseri’de 2011 yılında Düzenlenen Mesleki Eğitim Kurumları.....	99
Ek Tablo 2d: Kayseri’de 2010 yılında Düzenlenen Mesleki Eğitim Kurumları....	100
Ek Tablo 3a: METEM’de 2011 Kursu Katılan Kursiyer Sayısı.....	101
Ek Tablo 3b: METEM’de 2011’deki Kursiyerlerin Yaşına Göre Dağılımı.....	102
Ek Tablo 3c: METEM’de 2012’de Açılan Kurslar.....	103
Ek Tablo 3d: METEM’de 2012’deki Kursiyerlerin Eğitim Durumu.....	104
Ek Tablo 3e: METEM’de 2012’deki Kursiyerlerin Yaşlarına Göre Dağılımı.....	105
Ek Tablo 3f: METEM’de 2011’deki Kursiyerlerin Eğitim Durumuna Dağılımı...106	
Ek Tablo 4a: Avrupa Birliği Ülkelerinde Yıllar İtibariyle Kadın İstihdam Oranları (%).....	107
Ek Tablo 4b: Avrupa Birliği Ülkelerinde Yıllar İtibariyle Kadın İstihdam Oranları (%).....	108

EKLER

Ek Tablo 1a : Tekstil ve Hazır Giyimde En Fazla İhracat Yapılan Ülkeler [5]

Türkiye Tekstil ve Hammaddeleri İhracatı					
En Fazla İhracat Yapılan Ülkeler/dolar sıralı					
Birim:1000 Dolar					
	2011	Toplam	2012	Toplam Teks'de	Değişim %
	Ocak-Haziran	Teks'de Pay	Ocak-Haziran	Pay	
		%		%	
Rusya Federasyonu	498.235	12,2	572.357	14,6	14,9
İtalya	493.247	12,0	362.483	9,2	-26,5
Almanya	249.369	6,1	202.804	5,2	-18,7
İngiltere	148.579	3,6	152.459	3,9	2,6
ABD	138.609	3,4	150.122	3,8	8,3
İran	149.228	3,6	145.623	3,7	-2,4
Romanya	153.466	3,7	141.139	3,6	-8,0
Bulgaristan	120.864	3,0	134.697	3,4	11,4
Polonya	149.048	3,6	128.702	3,3	-13,7
Fas	93.724	2,3	119.135	3,0	27,1
İlk 10 Ülke Toplam	2.194.368	53,6	2.109.520	53,7	-3,7
Toplam Tekstil İhracatı	4.095.819	100	3.928.491	100	-4,1

Ek Tablo 1b : En Fazla Hazırgiyim İhracatı Yapılan Ülkeler ve İhracat Miktarları (milyon dolar) [5]

İhracat Yapılan Ülke	2011	2010	% Fark
Almanya	3.220	3.005	7,2
İngiltere	1.951	1.934	0,9
İspanya	1.298	1.075	20,7
Fransa	1.050	979	7,3
Hollanda	742	613	21,0
Yıl Toplamı	13.526	12.367	9,4

Ek Tablo 1c: En Fazla Tekstil İthalatı Yapılan Ülkeler ve İthalat Miktarları(milyon dolar) [5]

İthalat Yapılan Ülke	2011	2012	% Fark
Çin	2.195	1.621	35,4
ABD	1.389	884	57,1
Hindistan	811	774	4,8
Endonezya	653	549	18,9
İtalya	593	510	16,3
Yıl Toplamı	10.826	9.439	14,3

Ek Tablo 1d: En fazla Hazır Giyim İthalatı Yapılan Ülkeler ve İthalat Miktarları(milyon dolar) [5]

İthalat Yapılan Ülke	2011	2010	% Fark
Çin	1.093	888	23,1
Bangladeş	684	648	5,6
Hindistan	170	147	15,6
İtalya	145	120	20,8
Vietnam	86	67	28,4
Yıl Toplamı	2.959	2.557	15,7

Ek Tablo 2a: 2011’de Denizli’de Düzenlenen Mesleki Eğitim Kursları [18]

Program Meslekler	Düzenlenen	UMEM	UMEM/İEP	İşbaşı Eğitim Programı	İşçi Kursları/İstihdam Garantili	Yetiştirme Kursları/Genel	Toplam
Makineci(Dikiş)	4	21	2	1	1	29	
Dokuma Sorumlusu	0	0	2	0	0	2	
Kalite Kontrolcü(Tekstil)	2	3	0	0	0	5	
Kompleci(Dokuma Hazır Giyim ve Ev Tekstil)	3	0	11	1	1	16	
Çorap Örme makinesi Operatörü	1	0	0	0	0	1	
Desinatör Tekstil)	0	2	0	0	0	2	
Boyahane Tesis Takip İşçisi	0	0	1	0	0	1	
Dokumacı (El Tezgahı)	0	0	0	0	2	2	
Laborant (Tekstil)	0	1	1	0	0	2	
Planlama ve Kontrol İşçisi	0	0	2	0	0	2	
Sanayi Nakışçısı	1	0	0	0	0	1	
Konfeksiyon İşçisi	0	0	2	0	0	2	
Genel Toplam	11	27	21	2	4	65	

Ek Tablo 2b: 2010'de Denizli'de Düzenlenen Mesleki Eğitim Kursları [18]

Program Düzenlenen Meslekler	UMEM	UMEM/İEP	İşbaşı Eğitim Programı	İşçi Kursları/İstihdam Garantili	Yetiştirme Kursları/Genel	Toplam
Kompleci(Dokuma Hazır Giyim ve Ev Tekstil)	0	0	3	0	0	3
Dokuma Sorumlusu	0	0	3	0	0	2
Kalite Kontrolcü(Tekstil)	0	0	1	0	0	1
Makineci (Dikiş)	0	0	2	0	0	2
Baskı Bakım Onarımcısı	0	0	1	0	0	1
Desinatör Tekstil)	0	0	2	0	0	2
Kimya Mühendisi	0	0	1	0	0	1
Endüstri Mühendisi	0	0	1	0	0	1
Etiketçi (Makineyle)	0	0	2	0	0	2
Overlok Makinesi Operatörü	0	0	1	0	0	1
Pazarlamacı	0	0	2	0	0	2
Muhasebeci	0	0	2	0	0	1
Genel Toplam	0	0	21	0	0	21

Ek Tablo 2c: Kayseri’de 2011 yılında Düzenlenen Mesleki Eğitim Kurumları [19]

Program Meslekler	Düzenlenen	UMEM	UMEM/İEP	Özörlölere Yönelik Açılan Kurslar	İşçi Kursları/İstihdam Garantili	Yetiştirme Hükömlölere Yönelik Açılan Kurslar	Toplam
Mobilya Döşeme İşçisi		1	4	0	1	0	6
Dikiş Operatörö	Makinesi	0	0	0	0	2	2
Kompleci(Dokuma Hazır Giyim ve Ev Tekstil)		1	0	0	1	0	2
Konfeksiyon İşçisi		1	0	0	1	0	2
Dekoratif Ev Tekstili Üretim Elemanı		0	0	1	1	1	3
Yatak İmalat İşçisi		1	0	0	1	0	2
İplik Eğirme Operatörö(Ring/Vater/Vargel)		3	0		0	0	3
Yatak baza Dikim Makinesi		0	1	0	1	0	2
Tekstil Terbiye İşçisi Boya		0	0	0	1	0	1
Genel Toplam		7	5	1	7	3	23

Ek Tablo 2d: Kayseri’de 2010 yılında Düzenlenen Mesleki Eğitim Kurumları [19]

Program Meslekler	Düzenlenen	UMEM	UMEM/İEP	Özürlülere Yöneik Açılan Kurslar	İşçi Kursları/İstihdam Garantili	Yetiştirme Hükümlülere Yönelik Açılan Kurslar	Toplam
Kalite Kontrolcü- Tekstil		1	0	0	0	0	1
Dikiş Operatörü	Makinesi	1	0	0	0	2	3
Konfeksiyon İşçisi		0	1	0	0	0	1
Kompleci(Dokuma Hazır Giyim ve Ev Tekstil)		1	1	0	0	0	2
Dekoratif Ev Tekstili Üretim Elemanı		1	0	1	0	0	2
Yatak İmalat İşçisi		1	1	0	2	0	4
İplik Eğirme Operatörü		1	1	0	0	0	2
Kalite Kontrolcü(Kumaş)		0	1	0	0	0	1
Yatak baza Dikim Makinesi		0	1	0	0	0	1
Boya renk İşçisi		1	0	0	0	0	1
Genel Toplam		7	6	1	2	2	18

Ek Tablo 3a: METEM’de 2011 Kursu Katılan Kursiyer Sayısı

METEM’ de Açılan Kurslar	Toplam Kurs Süresi	Kursa Katılan Kursiyer Sayısı		
		Toplam	Erkek	Kadın
İşletmelerde Beceri Eğitimi(Dokuma)	864	8	8	-
Tekstil Tek.(Temel Boyama)	60	15	9	6
Tekstil Tek.(İplik- Bobin)	100	12	8	4
Tekstil(Dokuma)	120	13	5	8
Teknik Bakım	90	186	160	26
İşletmelerde Beceri Eğitim(E. Otomasyon)	864	9	6	3
Tekstil Teknolojisi	110	32	6	26
Tekstil Teknolojisi 2	110	251	131	120
Tekstil Teknolojisi 3	300	51	30	21
Toplam	1754	577	363	214

Ek Tablo 3b: METEM’de 2011’deki Kursiyerlerin Yaşına Göre Dağılımı

METEM’ de Açılan Kurslar	6-14 Arası		15-22 Arası		23-44 Arası		45 ve Üzeri		Toplam Öğretici Sayısı
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	
İşletmelerde Beceri Eğitimi	-	-	6	4	3	2	-	-	2
Tekstil Tek.(Temel Boyama)	-	-	9	6	-	-	-	-	1
Tekstil Tek.(İplik- Bobin)	-	-	8	4	-	-	-	-	2
Tekstil(Dokuma)	-	-	-	-	5	8	-	-	2
Teknik Bakım	-	-	120	20	40	6	-	-	3
İşletmelerde Beceri Eğitim(E. Otomasyon)	-	-	6	3	-	-	-	-	1
Tekstil Teknolojisi	-	-	5	22	1	4	-	-	2
Tekstil Teknolojisi 2	-	-	120	110	11	10	-	-	4
Tekstil Teknolojisi 3	-	-	30	21	-	-	-	-	4
Toplam									

Ek Tablo 3c: METEM’de 2012’de Açılan Kurslar

METEM’ de Açılan Kurslar	Toplam Kurs Süresi	Kursa Katılan Kursiyer Sayısı		
		Toplam	Erkek	Kadın
Armürlü Dokuma Kumaş Desinatörü	320	7	3	4
Ağır ve tehlikeli İşler Tekstil Boyacılığı	40	20	20	-
Toplam	360	27	23	4

Ek Tablo 3d: METEM’de 2012’deki Kursiyerlerin Eğitim Durumu

METEM’ de Açılan Kurslar	İlköğretim		Genel Lise		Mesleki Lise ve Teknik Lise		Yüksekokul veya Fakülte		Toplam
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	
Armürlü Dokuma Kumaş Desinatörü	-	-	-	-	8	10	-	-	18
Ağır ve tehlikeli İşler Tekstil Boyacılığı	4	-	15	-	-	-	-	-	19
Toplam	4		15		18		-		

Ek Tablo 3e: METEM’de 2012’deki Kursiyerlerin Yaşlarına Göre Dağılımı

METEM’ de Açılan Kurslar	6-14 Arası		15-22 Arası		23-44 Arası		45 ve Üzeri		Toplam Öğretici Sayısı
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	
Armürlü Dokuma Kumaş Desinatörü	-	-	3	4	-	-	-	-	2
Ağır ve tehlikeli İşler Tekstil Boyacılığı	-	-	-	-	20	-	-	-	6
Toplam	-	-	7	-	20	-	-	-	8

Ek Tablo 3f: METEM’de 2011’deki Kursiyerlerin Eğitim Durumuna Dağılımı

METEM’ de Açılan Kurslar	İlköğretim		Genel Lise		Mesleki Lise ve Teknik Lise		Yüksekokul veya Fakülte		Toplam
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	
İşletmelerde Beceri Eğitimi(Dokuma)					8	-			
Tekstil Tek.(Temel Boyama)	3	1	3	4	1	0	2	1	
Tekstil Tek.(İplik- Bobin)	2	1	4	2	2	2	-	-	
Tekstil(Dokuma)	2	3	1	3	1	1	1	1	
Teknik Bakım	66	6	74	10	25	10	5	5	
İşletmelerde Beceri Eğitim(E. Otomasyon)	-	-	-	-	6	3	-	-	
Tekstil Teknolojisi	2	10	4	12	-	2	-	2	
Tekstil Teknolojisi 2	40	45	80	70	4	12	5	4	
Tekstil Teknolojisi 3	2	3	1	3	1	1	1	1	
Toplam									

Ek Tablo 4a: Avrupa Birliği Ülkelerinde Yıllar İtibariyle Kadın İstihdam Oranları (%) [51]

Ülkeler	Yıllar					
	1994	2001	2005	2007	2009	2010
Almanya	54,7	58,7	58,8	58,7	59,2	59,6
Avusturya	58,8	59,8	61	61,5	60,7	61
Belçika	44,8	50,7	51,1	51,4	53	54,1
Danimarka	67,1	71,4	72,6	70,5	72	70,8
Finlandiya	58,7	65,4	66,1	65,7	65,5	66,5
Fransa	50,8	55,2	55,8	56,4	56,7	56,9
Hollanda	52,6	63,9	64,5	64,9	65	-
İngiltere	66,3	66,4	66,6	66,8	75,3	79,1
İrlanda	55,2	55,4	55,8	58	64,8	76
İspanya	44,9	46,8	49	51,9	63,3	73,8
İsveç	73,4	72,8	71,8	-	72,2	76,9
İtalya	42	42,7	45,2	45,3	67,8	68,7
Lüksemburg	51,5	52	51,9	53,7	74,9	74,9
Portekiz	60,8	60,6	61,7	61,7	73,5	76,5
Yunanistan	43,1	44,5	45,5	46,2	72,2	70,9
AB_15	55,6	56,1	57,1	57,8	70,5	73,2

Ek Tablo 4b: Avrupa Birliği Ülkelerinde Yıllar İtibariyle Kadın İstihdam Oranları (%) [9]

Ülkeler	Yıllar					
	1994	2001	2005	2007	2009	2010
Almanya	54,7	58,7	58,8	58,7	59,2	59,6
Avusturya	58,8	59,8	61	61,5	60,7	61
Belçika	44,8	50,7	51,1	51,4	53	54,1
Danimarka	67,1	71,4	72,6	70,5	72	70,8
Finlandiya	58,7	65,4	66,1	65,7	65,5	66,5
Fransa	50,8	55,2	55,8	56,4	56,7	56,9
Hollanda	52,6	63,9	64,5	64,9	65	-
İngiltere	66,3	66,4	66,6	66,8	75,3	79,1
İrlanda	55,2	55,4	55,8	58	64,8	76
İspanya	44,9	46,8	49	51,9	63,3	73,8
İsveç	73,4	72,8	71,8	-	72,2	76,9
İtalya	42	42,7	45,2	45,3	67,8	68,7
Lüksemburg	51,5	52	51,9	53,7	74,9	74,9
Portekiz	60,8	60,6	61,7	61,7	73,5	76,5
Yunanistan	43,1	44,5	45,5	46,2	72,2	70,9
AB_15	55,6	56,1	57,1	57,8	70,5	73,2

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Nedim DOĞAN

Doğum Yeri ve Tarihi: Alanya, 15.01.1988

Adres: Esentepe mah. No:14 İncekum Beldesi, Alanya

Lisans Üniversite: Çukurova Üniversitesi, Mühendislik- Mimarlık Fakültesi, Tekstil Mühendisliği Bölümü

İlk ve orta öğrenimimi Alanyada tamamladım. 2006 yılında Çukurova Üniversitesi Tekstil Mühendisliği bölümüne başladım. 2009-2010 bahar döneminde Erasmus projesi kapsamında Portekiz'in Guimaraes bölgesinde bulunan Minho Üniversitesinde bir dönem eğitim aldım, burada iletken liflerin kumaş yapısındaki iletkenlik değerleri üzerine bir proje araştırması yaptım. 2010 yılında üniversiteden mezun olduktan sonra askerlik hizmetimi yapmak üzere Ankarada bulundum. Askerlikten sonra Denizli Organize Sanayi bölgesinde bulunan boya ve terbiye üzerine faaliyette bulunan Natur Tekstilde çalıştım. Eylül 2011'de Pamukkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekstil Mühendisliği Programında yüksek lisans programına başladım. 2012'den beri Çalışma ve İş Kurumu Antalya İl Müdürlüğü Alanya Hizmet Merkezinde İş Ve Meslek Danışmanı olarak çalışmaktayım.

Yayımlar

1. N.Doğan, S.Palamutcu, THGSektöründe Nitelikli Is Gücü Yetistirme Programları, 3. Sanayi Şurası, 20-22 Kasım 2013, Ankara
2. N.Doğan, S.Palamutcu, THGSektörü İçin Uygulanabilir Esnek Çalışma Modeli ve Kadın İstihdamı, I. İş ve Meslek Danışmanlığı Kongresi, 28-29 Kasım 2013, Ankara